

การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ตุลาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

341.00218

๒๕๔๑ ก

๑.๒

การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง

31 ส.ค. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2546

พ ๒๕๔๗

ประทุมทิพย์ ศรีเมือง. (2546). การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี

การศึกษครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนด
มาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
และครูผู้สอน และเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยจำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์
และบุคลิกภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร จำนวน 127 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 42 คน ครูผู้สอน 85 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพเกี่ยวกับ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะส่วนบุคคลเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ของผู้บริหารและ
ครูผู้สอน ใน 2 ลักษณะ คือ บุคลิกภาพแบบ A (Type A) และบุคลิกภาพแบบ B (Type B) ซึ่งเป็น
แบบสอบถามความคิดเห็นที่จำแนกพฤติกรรมตามความหมายของคำที่แตกต่างกันจำนวน 7 ข้อ
แต่ละข้อแบ่งออกเป็น 8 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและปัญหา
การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนา
เข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5
ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (S.D.) โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่าง กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ t - test และ
กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ One-Way ANOVA ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียนกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านพบว่า
มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียนกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านพบว่า
มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตาม ตำแหน่ง พบว่า มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงาน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

4. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตาม วุฒิการศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงาน โดยรวม และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตาม ประสบการณ์ พบว่า มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงาน โดยรวม และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

6. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตาม บุคลิกภาพแบบ A (Type A) และบุคลิกภาพแบบ B (Type B) พบว่า มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน.

**A STUDY OF CONDITIONS OF IMPLEMENTATION AND PROBLEMS OF QUALITY
ASSURANCE IN EDUCATIONAL INSTITUTE UNDER
THE BANGKOK NON – FORMAL EDUCATION LEARNING CENTRES**

**AN ABSTRACT
BY
MRS. PRATUMTIP SRIMUANG**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
October 2003**

Pratumtip Srimuang. (2003). *A Study of Conditions of Implementation and Problems of Quality Assurance in Educational Institute under The Bangkok Non-formal Education Learning Centers*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor: Lect. Dr. Marasri Suthaniti.

The purposes of this research were to

1. investigate Conditions of Implementation and Problems of Quality Assurance in Educational Institute under Bangkok Non-formal Education Learning Centers in constituting education standard, and quality development toward education standard as outline by Administrators and Instructors
2. compare opinions of administrators and instructors regarding educational background, work experiences, and personality types.

The samples consisted of 42 administrators and 85 instructors who were employed by Bangkok Non-formal Education Learning Centers. The instruments for collecting data consisted of three different questionnaires. They were:

- Part 1 Checklist of Personal Characteristic questionnaire was conducted to collect data on position, educational background and work experiences.
- Part 2 Checklist of Personality questionnaire was conducted to collect data on two different personality types (Type A and Type B). This questionnaire was designed according to 7- difference behavior meanings, and each interpretation was measured by 8-rating scale.
- Part 3 5-rating scale questionnaire was conducted to collect data on Conditions of Implementation and Problems of Quality Assurance in Educational Institute in constituting education standard, and quality development toward education standard as prescribed by Administrators and Instructors.

The data were statistically analyzed by performing percentage, mean, standard deviation, t-test and One-Way ANOVA.

The result of the study were as follows:

1. The Conditions of Implementation for Quality Assurance in Educational Institute under Bangkok Non-formal Education Learning Centers were moderate in its entirety and individual aspect as prescribed by administrators and instructors.

2. The Problems of Quality Assurance in Educational Institute under Bangkok Non-formal Education Learning Centers were moderate in its entirety and individual aspect as prescribed by administrators and instructors.

3. In consideration of position, there was no statistical significant different in its entirety on the conditions of implementation as prescribed by administrators and instructors. However, there was a statistical significant different at the level of 0.05 in individual aspect as prescribed by administrators and instructors.

4. In consideration of educational background, there was a statistical significant different at the level of 0.05 in its entirety and individual aspect on the conditions of implementation as prescribed by administrators and instructors.

5. In consideration of work experiences, there was a statistical significant different at the level of 0.05 in its entirety and individual aspect on the conditions of implementation as prescribed by administrators and instructors.

6. In consideration of personality types (Type A and Type B), there was no statistical significant different in its entirety and individual aspect on the conditions of implementation as prescribed by administrators and instructors.

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบได้
พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศน แสงศักดิ์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุกุล)

วันที่ 14 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับคำแนะนำ คำปรึกษา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์ ดร. มารศรี สุขานิติ และคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แสงศักดิ์ และอาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์ คณะกรรมการสอบปากเปล่า อาจารย์ ดร.มารศรี สุขานิติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แสงศักดิ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำแก้ไข เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้ มีความสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักวิชาการมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายชาติชาตรี โยสีดา ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน) ขอขอบคุณ นายทวีศักดิ์ วิเศษฐานกุล ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3 อาจารย์ปรีชา จันทรมณี อาจารย์มาลี รัชตะนาวัน อาจารย์ชื่นจิต นัยนิตย์ อาจารย์ ดร.ปาน กิมปี อาจารย์อังคณา วสุรวงศ์และอาจารย์มามี โชติมา ได้กรุณาเสียสละเวลา เป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการ พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไข ให้คำแนะนำปรึกษาในการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณคณะผู้บริหาร และครูผู้สอนทุกท่าน ในสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ และสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานครทั้ง 4 แห่ง ที่กรุณาตอบแบบสอบถามทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และท่านคณาจารย์ภาคบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ความรักความห่วงใยและความเมตตาแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ชาวบริหารการศึกษาคณะพิเศษรุ่น 13 ทุกท่านที่ให้กำลังใจ ให้กำลังใจ ความประทับใจ ความผูกพันและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตลอดมา และขอขอบคุณผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้ด้วยการสนับสนุนและให้กำลังใจเสมอมา คือ คุณบุญมี ศรีเมือง นางสาวศรัณย์สิริ ศรีเมือง และนายปิยะกัลป์ ศรีเมือง

อนึ่งประโยชน์และคุณค่าที่เกิดจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดาและบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และเป็นที่ยกย่องของผู้วิจัย

ประทุมทิพย์ ศรีเมือง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	9
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
การจัดการศึกษานอกโรงเรียน.....	13
การประกันคุณภาพการศึกษา.....	17
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา.....	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	75
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	81
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	81
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	82
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	83
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	85
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	101
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	103
อภิปรายผล.....	105
 บรรณานุกรม.....	 115
 ภาคผนวก.....	 126
 ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	 146

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	82
2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม สถานภาพและ คุณลักษณะส่วนบุคคล.....	89
3	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานและปัญหาการ ดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน.....	90
4	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานและปัญหา การดำเนินงาน ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยรวมและรายข้อ	91
5	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานและปัญหา การดำเนินงาน ด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายข้อ.....	94
6	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพ การดำเนินงาน โดยรวมและรายด้าน จำแนก ตามตำแหน่ง.....	97
7	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพ การดำเนินงาน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม วุฒิการศึกษา.....	98
8	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพ การดำเนินงาน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม บุคลิกภาพ.....	98
9	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพ การดำเนินงาน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม ประสบการณ์.....	99
10	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพ การดำเนินงานรายคู่ จำแนกตาม ประสบการณ์.....	100

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า สภาพการดำเนินงานและปัญหา การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนกรุงเทพมหานคร	11
2 องค์ประกอบระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการ.....	21
3 การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ระดับ Accountability Framework.....	23
4 การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ระดับ Accreditation Framework.....	24
5 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน.....	33
6 ข้อกำหนดระบบคุณภาพการศึกษานอกระบบ.....	41
7 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ.....	42
8 กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	43
9 กรอบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน.....	45
10 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	60

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความท้าทายใหม่ ๆ ภายใต้สังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เกิดกระแสปฏิรูปการศึกษา คุณภาพของผู้เรียน เป็นประเด็นสำคัญของการอภิปรายในทุกเวทีการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการเรียนการสอน การพัฒนาการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงการพัฒนาพหุปัญญาในสิ่งแวดล้อมที่สะท้อนว่า ผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาในวันนี้ จะสามารถเป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิต (กรมวิชาการ. 2545 ก : คำชี้แจง) ความต้องการในเรื่องคุณภาพการศึกษามีมาทุกยุคสมัย นับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน บุคคลในวงการศึกษาได้คิดค้นและแสวงหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนบรรลุคุณภาพตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ตั้งไว้ เช่น การอบรมครู การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน การตั้งเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ด้านอาคารสถานที่ ด้านห้องเรียน ด้านวัสดุครุภัณฑ์ และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งวิธีการเหล่านี้ เป็นการควบคุมคุณภาพการศึกษาเฉพาะด้าน และละเลยความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆที่ประกอบเป็นสถานศึกษา จึงส่งผลให้คุณภาพของโรงเรียนและคุณภาพของนักเรียน บรรลุถึงมาตรฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วนเท่านั้น (เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. 2540 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดไว้ในมาตรา 47 ระบุให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน ระบบประกันคุณภาพภายนอก และกำหนดไว้ในมาตรา 48 ความว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก (กรมวิชาการ. 2544 : 1)

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องมือการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการประกันคุณภาพกระบวนการบริหารและการให้บริการทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เกิดความมั่นใจในคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษา เชื่อถือในคุณภาพของสถานศึกษา เนื่องจากสภาพแวดล้อมของระบบการศึกษาในปัจจุบัน มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมเรียกร้องให้สถาบันการศึกษาผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพควบคู่ไปกับการให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ (เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. 2540 : บทนำ)

ปัจจุบันหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้ตื่นตัว และให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียน(กศน.) เพราะได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อประโยชน์ในการควบคุมมาตรฐานด้านผลผลิตทางการศึกษานอกระบบ อันจะส่งผลให้ได้รับรองมาตรฐาน เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับบริการและสังคม ซึ่งในการจัดการศึกษาที่ผ่านมาจะมีผู้กล่าวถึงผลผลิตของ กศน.ว่า ยังไม่ค่อยมีคุณภาพเท่าที่ควร บางครั้งถูกมองว่า คุณภาพต่ำ เพราะหลายแห่งทำงานกันแบบขอไปที แตกยังมีการหาผลประโยชน์จากนักศึกษา โดยประเมินให้ผ่านกันง่าย ๆ ไม่ต้องมาเข้าเรียนไม่ต้องมาพบกลุ่ม หรือจ้างคนสอบแทนก็ยังผ่านไปได้ และยังมีอีกสารพัดปัญหาที่ล้วนแต่เป็นข้อมูลที่เล่ากันมาแบบปากต่อปาก (ทีมการศึกษา. 2545 : 10)

ดังนั้น เพื่อป้องกันการเกิดความด้อยในเรื่องคุณภาพของการศึกษา การจัดการศึกษานอกระบบ จึงต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา โดยการศึกษานอกระบบสามารถประกันได้ว่า จะผลิตคนให้สังคมได้ตามคุณลักษณะที่สังคมคาดหวัง (ปรียานุช จริยวิทยานนท์. 2545 : 24) และในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมา กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541ก : 3 - 11 ; 2545 : 23 - 25) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดสามารถให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมระดับสากล โดยให้สถานศึกษาพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประกาศนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ ตั้งแต่ ปี 2541 คือ “ สร้างความเข้าใจร่วมกันเรื่องมาตรฐานคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน วางระบบกลไกกระบวนการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ วางระบบตรวจสอบและการประเมินคุณภาพการศึกษาแต่ละสถานศึกษา เพื่อรับมาตรฐาน ” ทั้งนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดกรอบในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance = QA) ในสถานศึกษาไว้ 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control = QC) การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality Audit and Intervention = Qau) และการประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment = Qas)

จากข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ตลอดจน นโยบายและแนวทางในดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่กล่าวมา ส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ต้องจัดทำประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขึ้น เพื่อยึดถือเป็นหลักในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด แต่จากการสังเกตสภาพการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และจากการสัมภาษณ์ (มาลี รัชตะนาวิน. 2546 สัมภาษณ์.) ในฐานะศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ความว่า “ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา และการพัฒนา

เข้าสู่มาตรฐานการศึกษา นั้น การกำหนดมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนและยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานกลางที่กำหนด ในส่วนของการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนยังไม่ได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ประกอบกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานบางคนไม่เข้าใจระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร สังเกตได้จาก ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาพบว่า สถานศึกษาบางแห่ง ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ และไม่ได้ใช้แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาเป็นหลักในการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี หรือใช้เป็นหลักในการกำหนดแผนงานและโครงการของสถานศึกษา เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และชุมชน ” จากข้อสรุปสภาพการดำเนินงานและปัญหาที่กล่าวมานั้น แม้ว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายฝ่ายจะได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบการทำงาน โดยการประกาศจัดตั้งระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขึ้น พร้อมทั้งมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ แล้วก็ตาม ในปัจจุบันยังไม่มีสถานศึกษาแห่งใดมีความพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ เพื่อการรับรองมาตรฐานจากองค์กรภายนอก ซึ่งข้อขัดข้องในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่าง ๆ นั้น จรินทร์ รุจิเกียรติภรณ์ (2545 : 1) กล่าวว่า การจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในตอนแรก อาจจะไม่มีความเข้าใจระบบมาตรฐานต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจน ต่างฝ่ายต่างคิดว่าระบบที่ตนทำเป็นวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมกับหน่วยงานที่สุด ปัญหาความไม่ร่วมมือจึงเกิดขึ้น

จากสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานครที่กล่าวมา ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนถึงสภาพปัญหาที่ส่งผลให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบไม่ก้าวหน้าและประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ประกอบกับยังไม่เคยมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาถึงสภาพปัญหาการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานว่า ขณะนี้ได้ดำเนินการจัดทำประกันคุณภาพการศึกษาไประดับใด มีปัญหาและอุปสรรคข้อขัดข้องประการใดบ้าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาและแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นข้าราชการในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุด ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา จำแนกตามสถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และบุคลิกภาพ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. เพื่อผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และวางแผนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษา และพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูล ด้านสถานภาพ และข้อมูลส่วนบุคคล ไปเป็นกรอบในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยศึกษาว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แต่ละด้านอยู่ในระดับใด พร้อมทั้งเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน จำแนกตามสถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และบุคลิกภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 49 คน และครูผู้สอน จำนวน 95 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 144 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970 : 608) ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นชนิดสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นและกำหนดผู้ให้ข้อมูลแต่ละชั้นด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้จำนวนผู้ให้ข้อมูล จำแนกเป็นผู้บริหาร 42 คน และครูผู้สอน 85 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 127 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ สถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ตำแหน่ง
 - 1) ผู้บริหาร
 - 2) ครูผู้สอน
2. วุฒิการศึกษา
 - 1) ปริญญาตรี
 - 2) สูงกว่าปริญญาตรี
3. ประสบการณ์
 - 1) ต่ำกว่า 10 ปี
 - 2) 10 – 20 ปี
 - 3) 21 ปีขึ้นไป
4. บุคลิกภาพ
 - 1) บุคลิกภาพแบบ A
 - 2) บุคลิกภาพแบบ B

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพการศึกษาใน 2 ด้าน คือ

1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

- 1) มาตรฐานด้านผู้เรียน
- 2) มาตรฐานด้านกระบวนการ
- 3) มาตรฐานด้านปัจจัย

2. ด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 2) การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 3) การตรวจติดตามคุณภาพภายในสถานศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง สภาพการณ์ที่เป็นจริงของสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยพิจารณาจากระดับของการจัดให้มีการปฏิบัติ หรือประเมินความเหมาะสม

2. ปัญหาการดำเนินงาน หมายถึง เหตุขัดข้องหรืออุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยพิจารณาจากระดับเหตุขัดข้องหรืออุปสรรคของการจัดให้มีการปฏิบัติ หรือประเมินความเหมาะสม

3. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติภารกิจในการจัดการศึกษานอกระบบ ตามมาตรฐานการศึกษาที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อใช้ควบคุม ตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนา และประเมินคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4. การควบคุมคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด เพื่อให้สถานศึกษายึดถือเป็นแนวปฏิบัติที่ทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานครโดยจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา นำมากำหนดเป็นกรอบความคิด กำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางในการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ กำหนดผู้รับผิดชอบ และจัดหาทรัพยากรที่ต้องการใช้ การจัด

กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดำเนินการยกร่างมาตรฐานด้านต่าง ๆ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำไปทดลองใช้ ดำเนินการตรวจสอบปรับปรุง แก้ไขพัฒนาแล้วจัดทำเป็นมาตรฐานของสถานศึกษา และดำเนินการประกาศใช้และเผยแพร่ต่อไป ซึ่งมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องครอบคลุมปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่

4.1.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน คือ คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพและมีความสุข มี 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้

4.1.2 มาตรฐานด้านกระบวนการ คือ วิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะนำไปสู่การบริหารงานการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน มี 3 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้

4.1.3 มาตรฐานด้านปัจจัย คือ ทรัพยากรทางการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้เพื่อส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพ มี 4 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ เพื่อกำหนดคุณลักษณะสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร สื่อ อาคารสถานที่ และชุมชน

4.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษา ให้เข้าสู่มาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้ ดังนี้

4.2.1 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนโดยคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแม่บทที่จะกำหนดเป้าหมายแนวทางในการพัฒนาและจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพจะต้องดำเนินการโดยเตรียมความพร้อมของบุคลากร แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา และคณะกรรมการคณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศ ร่างแผนพัฒนาคุณภาพการประกาศใช้แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

4.2.2 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดระบบการทำงานให้เป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ตามกรอบของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่กำหนด จัดทำรายละเอียดการดำเนินงานโครงการอย่างชัดเจน สรุปผลการดำเนินงานเพื่อประเมินตนเอง และรายงานผู้เกี่ยวข้อง

4.2.3 การตรวจสอบติดตามคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การร่วมกันตรวจสอบคุณภาพเพื่อพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาโดยมีการจัดตั้งคณะผู้ตรวจติดตามภายใน เพื่อตรวจติดตามข้อบกพร่องของการจัดการเรียนรู้ การจัดการสอนและการบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการวางกรอบการประเมิน เพื่อกำหนดแนวทางในการประเมิน ระบุตัวบุคคลและวิธีการประเมินไว้อย่างชัดเจน มีการจัดทำเครื่องมือ การจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การรวบรวมผลการประเมินตนเอง และ

การจัดทำเอกสารรายงานประจำปี รวมทั้งการดำเนินการแก้ไขและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อเตรียมพร้อมรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

5. สถานภาพ หมายถึง ความเป็นจริงเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ใน 3 ด้าน ดังนี้

5.1 ตำแหน่ง หมายถึง สภาพการดำรงตำแหน่งสายงานข้าราชการครู จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน

5.2 วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่สำเร็จสูงสุด จำแนกเป็น 2 ระดับ คือ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

5.3 ประสบการณ์ หมายถึง ช่วงเวลาในการปฏิบัติงานจัดการศึกษานอกระบบ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 10 ปี 10 – 20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป

6. คุณลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ความเป็นจริงเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 สำหรับการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาบุคลิกภาพ 2 แบบ คือ

6.1 บุคลิกภาพ แบบ A (Type A) หมายถึง ผู้บริหารและครูผู้สอน มีบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นผู้มีความมุ่งมั่นสูง ทะเยอทะยาน ชอบแข่งขันและเอาชนะ มีความรู้สึกรีบเร่งตลอดเวลา เป็นคนใจร้อน มีความอดทนต่ำ ทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน การทำงานรวดเร็วทำให้งานได้ปริมาณมากกว่าคุณภาพ ซึ่งผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบ A จะเหมาะสมกับลักษณะงานที่ต้องใช้การตัดสินใจ และมีเวลาทำงานอันจำกัด มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าสูง และงานที่ต้องมีการแข่งขัน

6.2 บุคลิกภาพ แบบ B (Type B) หมายถึง ผู้บริหารและครูผู้สอน มีบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมที่แสดงออกในทางตรงข้ามกับผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีบุคลิกภาพ แบบ A คือ ทำตัวแบบสบาย ๆ ทำงานไปพักผ่อนไป ไม่รีบร้อน มีความรอบคอบ ไม่ชอบทำงานในเวลาจำกัด ทำงานเป็นกลุ่มได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบ B (Type B Behavior) จะเหมาะสมกับลักษณะงานที่เป็นกลุ่ม มีเวลาในการทำงานมาก มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเหมาะสมชัดเจน ชอบทำงานตามแนวทางหรือระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้แล้ว

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร โดยได้ศึกษาจาก ตำรา เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

พัฒนาจากแนวคิดของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 5) กำหนดไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นวิธีการ หรือกลยุทธในการจัดการศึกษาที่มีหลักประกันว่า ผู้จบการศึกษาจะมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ และเป็นที่ยอมรับของสังคม ประกอบกับแนวคิดงานวิจัยของ สุพัฒน์ พรหมวัง (2542 : 152) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ด้านที่มีปัญหาการดำเนินงานสูงสุด คือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา และแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ ซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541ข : 3-4) ได้กำหนดการควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control = QC) ไว้ 2 ด้าน ดังนี้

1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา

- ด้านผู้เรียน
- ด้านกระบวนการ
- ด้านปัจจัย

2) การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

- การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- การตรวจสอบติดตามคุณภาพภายในสถานศึกษา

การควบคุมคุณภาพการศึกษาเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่ง จำรูญ เรืองขจร (2543 : 43) กล่าวว่า การควบคุมคุณภาพการศึกษา เป็นการนำระบบประกันคุณภาพภายในเข้าสู่การปฏิบัติ โดยนำหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม (Participation Working) ประยุกต์เข้ากับการบริหารงานเชิงระบบบูรณาการ เป็นการปฏิบัติจริงในเชิงประจักษ์ด้วยการปรับปรุงและพัฒนา

2. สถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคล

พัฒนาจากแนวคิดของ สงบ ลักษณะ (2545 : 50) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ หัวใจสำคัญ คือ ครู และผู้บริหารสถานศึกษา และในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จนั้น วิจิตร อวະกุล (2539 : คำนำ) ได้กล่าวไว้ว่า “ บุคลิกภาพ มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการ

ประกอบอาชีพ การงานต่าง ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคลเป็นสำคัญ ” จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า สถานภาพด้าน ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านบุคลิกภาพ มีส่วนสัมพันธ์และส่งผลต่อการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษา ดังรายละเอียดข้อค้นพบจากงานวิจัย ต่อไปนี้

1) ตำแหน่ง ศึกษาจากงานวิจัยของ ดวงดาว ทองผ่อง (2545 : 108) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) วุฒิการศึกษา ศึกษาจากงานวิจัยของ วิชัย ตรีเล็ก (2542 : 186) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบ ISO 9000 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน

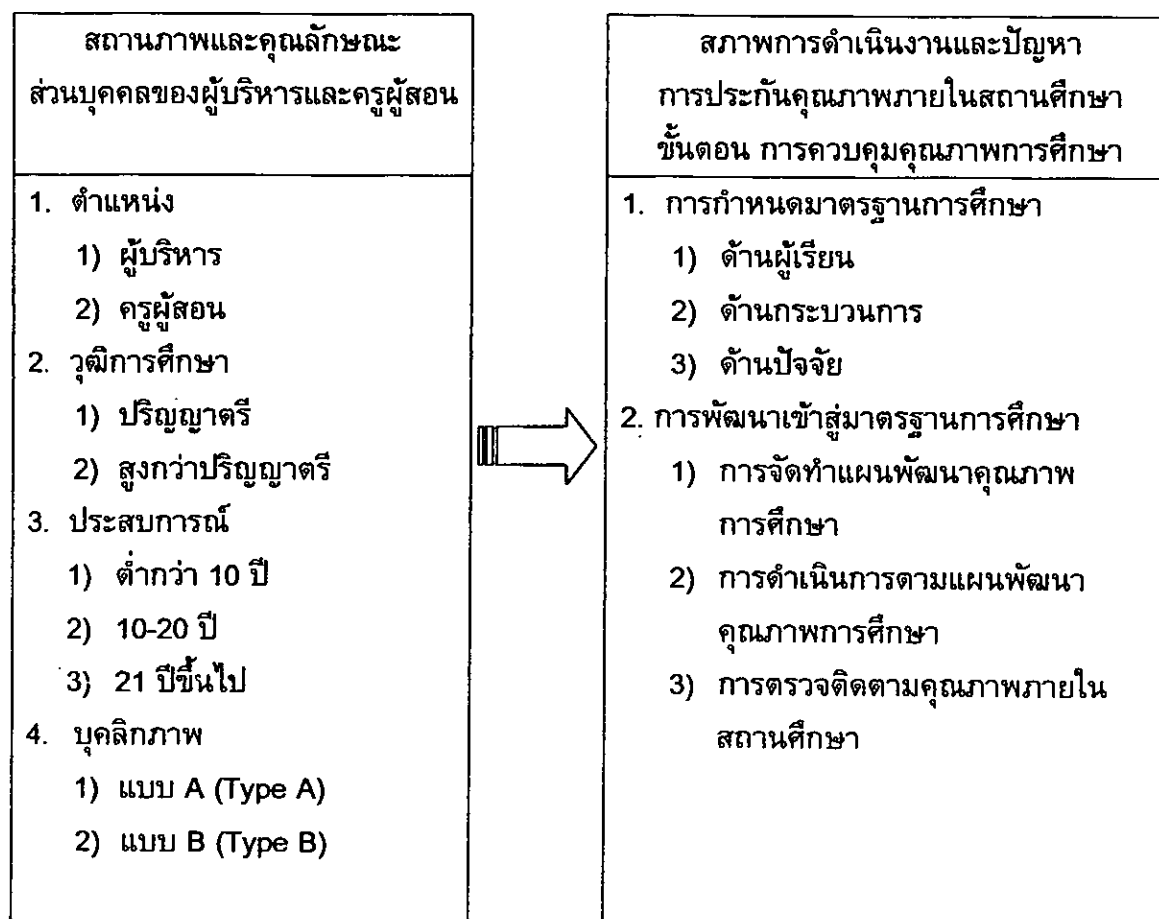
3) ประสบการณ์ ศึกษาจากงานวิจัยของ ชวลิต ศรีพวงผกาพันธุ์ (2543 : 104) ซึ่งได้ศึกษาระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพของโรงเรียน เฉพาะด้านการประกันประสิทธิภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) บุคลิกภาพ ศึกษาจากงานวิจัยของ เกศนา พันทาเดช (2543 : 89) ได้ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกำแพงนครเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการเปรียบเทียบ ทักษะการบริหารงาน พบว่า ผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ ก (Type A) กับ ผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ ข (Type B) มีทักษะทางเทคนิคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดตัวแปรตามจากการดำเนินงานขั้นตอนการควบคุมคุณภาพการศึกษา 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา และกำหนดตัวแปรต้นจากสถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับตัวแปรตาม 4 ด้าน ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์และบุคลิกภาพ โดยสรุปเป็นกรอบความคิดในการศึกษาดังกล่าว ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า สภาพการดำเนินงานและปัญหา
การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้บริหารและครูผู้สอน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
2. ผู้บริหารและครูผู้สอน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพด้านตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจาก ตำรา เอกสาร หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบในการศึกษา จึงขอเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. การจัดการศึกษานอกโรงเรียน
2. การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.1 แนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.2 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 2.3 การประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ
 - 2.3.1 ความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ
 - 2.3.2 ข้อกำหนดระบบ กระบวนการ และกรอบการดำเนินงาน
 - 2.3.3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษานอกระบบ
 - 2.3.4 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา
 - 1) มาตรฐานด้านผู้เรียน
 - 2) มาตรฐานด้านกระบวนการ
 - 3) มาตรฐานด้านปัจจัย
 - 2.3.5 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา
 - 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 2) การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 3) การตรวจติดตามคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตำแหน่ง
 - 3.2 วุฒิการศึกษา
 - 3.3 ประสบการณ์
 - 3.4 บุคลิกภาพ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. การจัดการศึกษานอกโรงเรียน

1.1 กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกระบบ ได้สรุปรายละเอียดในการปฏิบัติการไว้ว่า กรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีรากฐานที่มั่นคงมาจาก “การศึกษาผู้ใหญ่” ทศวรรษที่เฟื่องฟูที่สุดของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ คือ ช่วงระหว่างปี 2513 – 2523 ซึ่งได้มีการขยายกิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่ มีการจัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2522 เพื่อจัดการศึกษานอกระบบสำหรับประชาชนและผู้ด้อยโอกาส จัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตในกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ เพื่อรับผิดชอบในการจัดการศึกษาพื้นฐานการฝึกอบรมทักษะอาชีพการบริการความรู้ด้านข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชนนอกระบบโรงเรียนทั่วประเทศ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2543 : 8 – 10)

ภารกิจที่สำคัญของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีดังนี้

1. จัดการศึกษานอกระบบ มุ่งจัดการศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย ผู้ด้อยโอกาส พลาดโอกาส ขาดโอกาสทางการศึกษา ทุกเพศ ทุกวัย ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้ ได้รับความรู้ขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง รวมทั้งการศึกษาสายอาชีพ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและเป็นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต

2. จัดและส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยมุ่งจัดและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้รับข่าวสารข้อมูลที่จำเป็นทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง อันเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยผ่านกลไกแหล่งความรู้ต่าง ๆ อาทิ ห้องสมุดประชาชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

3. ส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนในรูปแบบของการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และสื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม รวมทั้งสนับสนุนการจัดสอนวิชาชีพในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะทางด้านอาชีพในระดับที่นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียนมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน ดำเนินการโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน แบ่งเป็น 3 กลุ่มกิจกรรม ดังนี้

- 3.1 กิจกรรมประเภทให้ความรู้หรือการศึกษาพื้นฐาน

- 3.2 กิจกรรมประเภทการให้ความรู้และทักษะทางด้านวิชาชีพ

- 3.3 กิจกรรมประเภทให้บริการข่าวสารข้อมูล

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีทิศทางที่สำคัญ ดังนี้

วิสัยทัศน์ : กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดการศึกษาสำหรับประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาต่อเนื่องและได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

พันธกิจ : เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนดพันธกิจในการจัดการศึกษา ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุมเนื้อหาสาระตั้งแต่การส่งเสริมการรู้หนังสือการศึกษาในหลักสูตรเทียบเท่าการศึกษาระดับพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างหลากหลาย รวมทั้งความรู้และทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์

การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคล และกลุ่มบุคคล โดยดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ การพัฒนาทักษะอาชีพ หมายถึง การสำรวจความต้องการ และฝึกทักษะอาชีพในลักษณะหลักสูตรระยะสั้น การฝึกอบรมเพื่อเข้าสู่อาชีพ หมายถึง การจัดกิจกรรมต่อเนื่องจากการฝึกทักษะอาชีพ มุ่งให้มีการคิดเป็นระบบวิเคราะห์ แยกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง การพัฒนาอาชีพ หมายถึง การรวมกลุ่มของผู้มีอาชีพประเภทเดียวกัน เพื่อร่วมเป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดจนพัฒนาอาชีพของกลุ่มโดยกระบวนการกลุ่ม และ การพัฒนาอาชีพด้วยเทคโนโลยี หมายถึง การจัดกลุ่มเป้าหมาย สถานประกอบการและผู้ที่ต้องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนากิจการและศักยภาพของตนเอง

การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความรู้ความสามารถของบุคคล เพื่อให้สามารถจัดการกับตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีความสุขตามสภาพและความสงบสุขความปลอดภัยในสังคม ให้ประชาชนมีทักษะชีวิตที่จำเป็นสอดคล้องกับบริบทของสังคม

การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม การจัดการศึกษาที่บูรณาการความรู้และทักษะจากการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนมีอยู่หรือได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยมีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้ชุมชนเป็นฐานการพัฒนาการเรียนรู้ และทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ตามวิถีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2546)

1.2 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร (ศน.กทม.) เป็นสถานศึกษาสังกัด กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษาในระดับจังหวัด รับผิดชอบจัดการศึกษา ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ สายอาชีว และการศึกษา ตามอัธยาศัย รวมทั้งการกำกับดูแลการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัด ได้แก่ ศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียนเขต (ศบข.) โรงเรียนผู้ใหญ่ และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.)

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 4 แห่ง คือ

- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1
- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 2
- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3
- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 4

ภารกิจในการบริหารจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดนโยบายการดำเนินงาน ที่สนองตอบกรอบและจุดเน้นของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และทิศทางการ แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) โดยให้ความสำคัญ ต่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุขและพึ่งพาตนเองได้ มีจิตสำนึกในความเป็นชาติไทยมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสร้างเสริม สังคมเป็นสังคมแห่งความรู้และสังคมแห่งคุณภาพ โดยมีภารกิจที่สำคัญ ดังนี้ (ศูนย์การศึกษาออก วิทยาลัยนฤมิตร กรุงเทพมหานคร 3. 2544 : 5 -15 ; 2545 : 1-16)

1. จัดส่งเสริม และสนับสนุน การจัดการศึกษาต่อเนื่องเทียบเท่าการศึกษาพื้นฐาน ที่หลากหลายทั้งสายสามัญ สายอาชีว อัธยาศัยและจัดการศึกษาระดับ ปวช. ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นประชาชนผู้ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. วางแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชน รวมทั้งระดมสรรพกำลังทรัพยากรจากภาครัฐและเอกชนองค์กรชุมชน ในการจัดการศึกษา นอกกระบบ

3. รณรงค์ ฝึกอบรม เผยแพร่ความรู้ในการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้สามารถเลือก หาแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตให้กับเยาวชนและประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่าง ต่อเนื่อง

4. บริการระบบเทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นข้อมูล เชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศเพื่อ ตอบสนองการเรียนรู้ของประชาชน

5. ผลิต พัฒนาและบริการหลักสูตร สื่อท้องถิ่น

6. จัดทำและบริการข้อสอบ

7. ขยายกลุ่มเป้าหมายนักศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระดับ
ปวช. ทางไกล

8. จัดการเรียนการสอนสายอาชีพในลักษณะวิชาชีพครบวงจร เพื่อแก้ไข
สภาพปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ เน้นการใช้วัสดุท้องถิ่นและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

9. กำกับ ดูแล ประสานงาน สนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษานอกโรงเรียนใน
หน่วยงาน และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน / สถานศึกษาในสังกัด

10. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจ
ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ศึกษาค้นคว้ารูปแบบต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้อง
กับหลักการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กำหนดขั้นตอนวางแผน
การดำเนินงานในเทศภายใน กำกับควบคุมดูแลการนิเทศและติดตามผลการจัดการศึกษานอกโรง
เรียนเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

11. วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปตามแนวทางของ
การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พิจารณาจากภารกิจในการจัดการศึกษานอกระบบของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
กรุงเทพมหานคร กล่าวได้ว่า มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างหลากหลายตามความเหมาะสม
ของกลุ่มเป้าหมาย ดังที่ รัตนา พุ่มไพศาล.(2536 : 1) กล่าวไว้ว่า ในสภาพปัจจุบันความต้องการ
ทางด้านการศึกษาของมนุษย์ มิได้หยุดอยู่เพียงในโรงเรียนเท่านั้น ความเปลี่ยนแปลงของสังคม
ทำให้นักเรียนมีความจำเป็นจะต้องแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ สำหรับการดำรงชีวิตอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้
ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น ทำให้การจัดการศึกษามีหลากหลายวิธี เพื่อเปิดโอกาสให้
ประชาชนสามารถจะเลือกวิถีศึกษาเล่าเรียนได้ตามความสะดวกและตามความเหมาะสมของแต่ละ
บุคคล จึงสรุปได้ว่า การจัดการศึกษานอกระบบมีจุดมุ่งหมายอันสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อ
พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
คือ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งสู่การศึกษาตลอดชีวิตหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สุมาลี สังข์ศรี.
2545 : 16) ดังนั้น คุณภาพในการจัดการศึกษานอกระบบ จึงมีความหมายครอบคลุมถึงการจัด
หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน สื่อ และการวัดผลประเมินผล จะต้องสอดคล้องกับความต้องการ
ของกลุ่มเป้าหมายและมุ่งความสำเร็จที่ผลผลิต คือ ตัวผู้เรียนมีสมรรถนะด้าน คิดเป็น
ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (ปรียานุช จริยวิทย์นันท์. 2545 : 22) ซึ่งการจัดการศึกษาให้บรรลุ
ตามเป้าประสงค์นั้น จะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม
ดังนั้น การประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ จึงเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็น
เครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. การประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 แนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) เป็นวิวัฒนาการของการบริหารจัดการเชิงคุณภาพในวงการธุรกิจและอุตสาหกรรม เป็นการบริหารจัดการเชิงคุณภาพที่เน้นการ ป้องกัน ก่อนที่จะเกิดความผิดพลาดขึ้น (ศรัชัย ฉัตรวิริยะชัย, 2538 : 100 -101) และเป็นวิวัฒนาการของการบริหารจัดการจากเดิมที่เน้นการตรวจจับ การตรวจสอบและการควบคุมเชิงคุณภาพ แต่หันมา เน้นการวางแผนป้องกันอย่างเป็นระบบเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นการออกแบบ ขั้นการดำเนินงาน จนถึงขั้นผลผลิตที่ออกมา มีการประเมินผลในทุกขั้นตอน เพื่อนำมาใช้วางแผน ออกแบบ และการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง อันจะเป็น การสร้างความมั่นใจกับผู้เกี่ยวข้องว่า ผลผลิตที่ออกมาจะมีคุณภาพตามที่คาดหวังซึ่งวงการศึกษ ได้นำระบบการประกันคุณภาพมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริม ผลักดันให้กระบวนการทำงานของทุกหน่วยงานในวงการศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องดำเนินไป ในทิศทางของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการและวิธีบริหารจัดการ คุณภาพ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และผลผลิต (ผู้เรียน) ที่ไม่มีคุณภาพ ตั้งแต่ขั้นของการออกแบบ การกำกับดูแล การตรวจสอบและ ทบทวนเพื่อการปรับปรุงแก้ไขในทุกขั้นตอนของการทำงาน โดยสร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษา จะดำเนินการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน อย่างมีคุณภาพและได้ มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม

การประกันคุณภาพในทิศทางของการปฏิรูปการศึกษาจะใช้ “มาตรฐาน” เป็น แกนนำ ในการสร้างความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานในระดับเป้าหมายการศึกษา โดยการนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มาใช้ในกระบวนการ สร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับความคาดหวังทางการศึกษาในอนาคต เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทาง ในการกำหนดมาตรฐานวิชาการในกรอบหลักสูตร ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษา โดยมีแนวคิดในการประกันคุณภาพ ดังต่อไปนี้ (กรมสามัญศึกษา, 2542 : 13-16)

1. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (Child-Centered Development) เป็น แนวความคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทั้งปวงและยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับ ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ดังนั้น ในการจัดการศึกษาจึงต้องช่วยกระตุ้น เอื้ออำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละ คนได้พัฒนาจนเต็มศักยภาพและมีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข และร่วมมือพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

2. การมีส่วนร่วมและร่วมคิดร่วมทำ (Participation & Collaboration) เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้สถานศึกษาเป็นแหล่งของสาธารณชนที่ทุกคนและทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับบุคคลทุกคน และสังคมโดยรวม การศึกษาจึงเป็นเรื่องของทุกคน (All for Education) โดยแนวความคิดนี้เชื่อว่า การให้ทุกคนทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมคิดและร่วมดำเนินการในการจัดการศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษา จะทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ให้การสนับสนุนและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความมุ่งมั่นร่วมกันที่จะพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมได้

3. การกระจายอำนาจทางการศึกษา (Decentralization of Education) เป็นแนวความคิดที่มุ่งกระจายอำนาจการจัดการศึกษา ให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษา (Stakeholders) ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม แนวความคิดนี้เชื่อว่าการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษามากขึ้นนั้น จะทำให้เกิดความตระหนักในคุณประโยชน์ของการศึกษาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จึงทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้ตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียน และมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับความศรัทธาของผู้ปกครองชุมชนและสังคมในที่สุด

4. การใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School-Based Management : SBM) เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้สถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจบริหารจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความเชื่อว่า สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของการผลิตที่สามารถสร้างผลผลิต คือ ผู้เรียนให้มีคุณภาพได้ การใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ จึงเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่จะทำให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพิ่มความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้และเป็นการเสริมสร้างพลัง (Empowerment) ให้สถานศึกษา ชุมชนและสังคมร่วมมือกันจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

5. การแสดงความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ (Accountability) เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้สถานศึกษาแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษา (Authorities) ต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม และต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ได้มาตรฐาน ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นให้ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และหน่วยงานต้นสังกัดตรวจสอบได้ เพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความเชื่อมั่นต่อ ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมได้อย่างแท้จริง

จากแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงภาระงานด้านการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่จะต้องดำเนินการในรูปแบบของการมีส่วนร่วมโดยการหลอมรวมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นสังคมชุมชน ผู้ปกครอง ผู้เรียน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและพร้อมที่จะถูกตรวจสอบจากชุมชนและองค์การภายนอกจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องมีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ จึงจะสามารถจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้แก่

คุณภาพ ความหมายคุณภาพตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง ลักษณะความดี ลักษณะประจำบุคคลหรือสิ่งของ

คุณภาพ ความหมายคุณภาพในระบบการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาที่ตรงตาม ความหวังและความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง ผู้เรียน ครู รัฐบาล และผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ทั้งปัจจุบันและอนาคต (วรภัทร์ ภูเจริญ. 2541 : 51-53)

ตัวบ่งชี้ ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ

ตัวบ่งชี้ ความหมายในระบบการศึกษา หมายถึง สิ่งที่แสดงสภาวะหรือสถานการณ์ที่ เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสามารถวินิจฉัยและช่วยชี้บัพบาทหน้าที่ รวมทั้งปัญหาอุปสรรค ของการดำเนินงานขององค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการศึกษาในช่วงเวลา หรือระดับที่ต้องการ วัดหรือตรวจสอบ โดยจัดทำเป็นรายละเอียดของมาตรฐานแต่ละด้าน (เอมอร์ จังศิริพรพรรณ. 2543 : 25)

มาตรฐาน ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง สิ่งที่ถูกเอาเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนด จึงอาจกล่าวได้ว่ามาตรฐานเป็นสภาพที่พึงประสงค์ที่ ต้องการให้เกิดขึ้น จัดเป็นสภาพปัจจัย กระบวนการทำงาน หรือผลผลิตที่มีคุณภาพ เป็นสภาพที่ ทำให้เกิดความพึงพอใจและต้องมีโอกาสเป็นจริง

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ และการกำหนดมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบ เติงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกัน คุณภาพการศึกษา โดยจัดเป็นมาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต ด้านปัจจัย และด้านกระบวนการ (สมศักดิ์ สินธุระเวชณ์. 2540 : 1)

มาตรฐานด้านผลผลิต หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

มาตรฐานด้านปัจจัย หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ ครู บุคลากร ทรัพยากรอื่น ที่จำเป็นต้องใช้เพื่อส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพ

มาตรฐานด้านกระบวนการ หมายถึง ระบบและวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะนำไปสู่การ บริหารงานการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตาม การกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และเป็นการสร้างความ มั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนสถานประกอบการ รวมทั้ง

ประชาชนและสังคมโดยรวมว่า สถานศึกษาจะจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนด และเป็นที่ยอมรับของสังคม (กรมสามัญศึกษา. 2542 : 18)

การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือ โดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ บอจ หรือ หน่วยงานภายนอกที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาให้การรับรองเพื่อเป็นการประกันคุณภาพการศึกษาและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

จากความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาข้างต้น มีองค์กรหน่วยงานและนักวิชาการการศึกษาให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาไว้สอดคล้องกัน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคมว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้นั้น จะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

กรมสามัญศึกษา (2542 : 8) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียนผู้ปกครองชุมชนและสังคมว่า สถานศึกษาจะจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนที่จบการศึกษาจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544 : 4) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การดำเนินกิจกรรมและภารกิจต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการและบริการ การจัดการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง คือ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม คือ สถานประกอบการ ประชาชนและสังคมโดยรวมว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

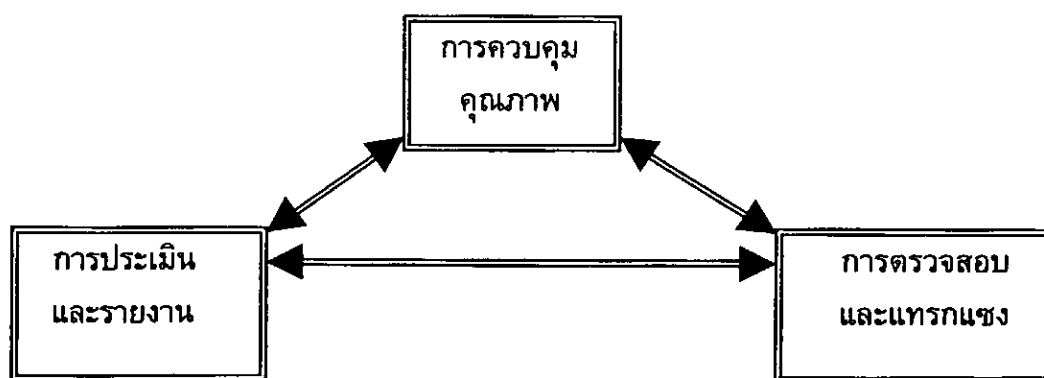
ดวงดาว ทองผ่อง (2545 : 20) สรุปความเห็นในการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างมีคุณภาพเป็นระบบได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง จนสร้างความมั่นใจให้กับสังคมว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษาจะมีคุณภาพได้มาตรฐานตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและความต้องการของสังคม

สุพัฒน์ พรหมวัง (2542 : 24) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผนงาน ยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพ ผู้ที่จบการศึกษาจะมีคุณภาพตามมาตรฐานสากลและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จำรัส นองมาก (2545 : 1-2) กล่าวถึง เรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หลักของการประกันคุณภาพของสถานศึกษา คือ การจัดระบบและวิธีดำเนินการในสถานศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่า คุณภาพการศึกษาจะไม่ด้อย สถานศึกษาใดที่ต้องการเห็นสภาพที่ดีกว่า ก็ต้องใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นเรื่องของการบริหารองค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะเกี่ยวข้องกับวงจรของการทำงานที่ต้องอาศัยการวางแผน การดำเนินงานตามแผน การประเมินตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ถึงแม้ไม่มีกฎหมายบังคับต้องทำเรื่องการประกันคุณภาพในสถานศึกษา แต่ถ้าสถานศึกษาใดทำงานให้เป็นระบบตามวงจรดังกล่าว แสดงว่าสถานศึกษานั้นได้นำการประกันคุณภาพไปใช้แล้ว เป็นการสร้างความมั่นใจในเรื่องคุณภาพของสถานศึกษาว่าจะไม่แย่ไปกว่าเดิม

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2540) ให้ความเห็นว่า การประกันคุณภาพทางการศึกษาเป็นวิธีการหรือกลยุทธ์ที่กำหนดแนวปฏิบัติหรือแนวทางในการดำเนินงานในการจัดการศึกษาที่เป็นหลักประกันว่า นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปรากฏดังภาพประกอบ 2.

การประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
ที่มา : กรมวิชาการ. (2544). วิชาการวิวัฒน์ 49 ปี กรมวิชาการ. หน้า 166.

จากภาพประกอบ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) เป็นการนำมาตรฐานและเป้าหมายของหน่วยงานทุกระดับ โดยเฉพาะสถานศึกษา เพื่อวางแผนและพัฒนาไปสู่มาตรฐานและเป้าหมายที่ต้องการ โดยทุกหน่วยงานมีการดำเนินการ ดังนี้

1.1 กำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัย และกระบวนการ

1.2 ดำเนินการพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติงานตามแผนติดตามและกำกับกับการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. การตรวจสอบทบทวนและแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality audit and intervention) เป็นการตรวจสอบบทบาทคุณภาพการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ รวมทั้งการปรับปรุง แก้ไข และแทรกแซง เพื่อให้มั่นใจว่าสถานศึกษาจะดำเนินงานพัฒนาไปสู่มาตรฐานตามเป้าหมายที่ต้องการ คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา และการจัดทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของสถานศึกษา (Internal audit)

2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (external audit)

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (quality intervention)

3. การประเมินและรายงานมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (quality assessment) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในภาพรวมหน่วยงาน ประกอบด้วย

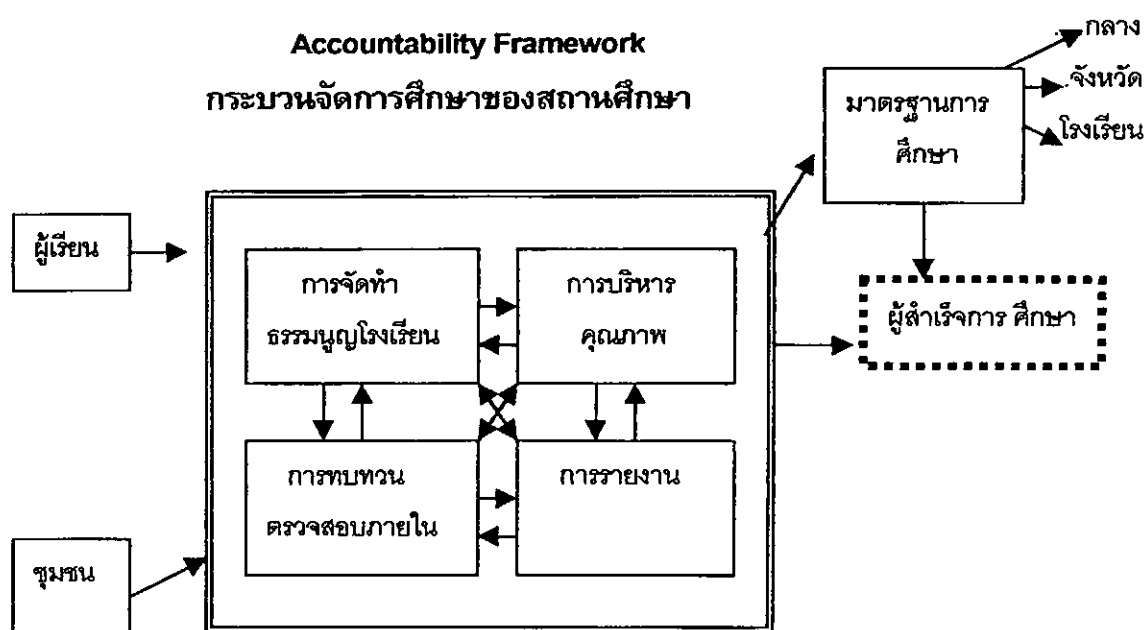
3.1 การประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในภาพรวมระดับอำเภอ จังหวัด และต้นสังกัด และระดับกระทรวง เป็นระยะทุก 3 ปี เพื่อการทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (internal school review)

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา (accreditation) ของสถานศึกษา และการประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา (total quality education) อย่างน้อย 5 ปีต่อครั้ง โดยองค์กรอิสระภายนอกซึ่งรัฐบาลเป็นผู้กำหนด

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542 : 150) กล่าวว่า ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคุณภาพที่ต้องให้ความสำคัญ คือ คุณภาพผลผลิตและการจะได้มาซึ่งคุณภาพของผลผลิตที่ลูกค้าพอใจนั้น จะต้องได้มาจากคุณภาพของ กระบวนการ (Process Quality) และคุณภาพของบุคลากร (Human Quality) กระบวนการที่มีคุณภาพและคนที่มีคุณภาพเท่านั้น จึงจะสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพได้และระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จึงแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

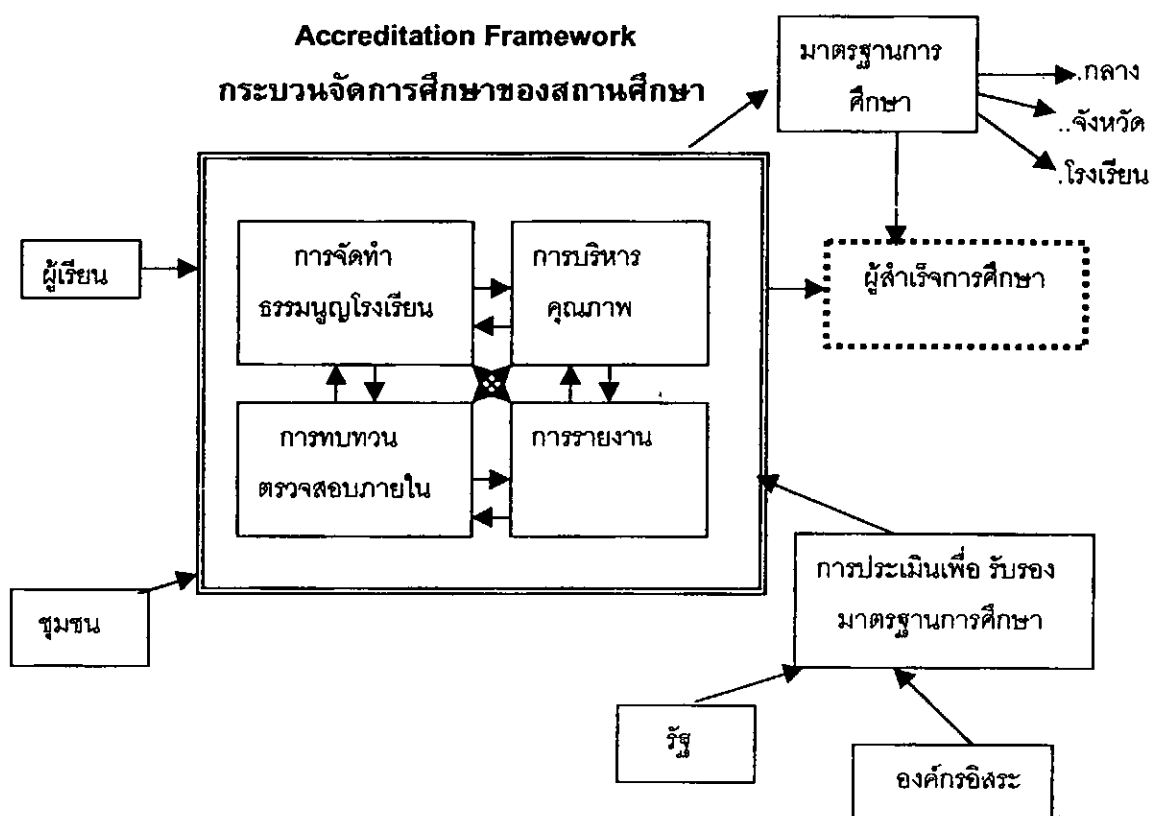
1. ระดับ Accountability คือ สถานศึกษามีระบบการบริหารคุณภาพ (Quality Management) ที่สร้างความมั่นใจว่า ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ในระดับนี้ ผู้ปกครองและชุมชนจะเป็นผู้ยอมรับในคุณภาพของผู้จบการศึกษา และเข้ามาเกี่ยวข้องในรูป คณะกรรมการโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้คณะกรรมการโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตัดสินใจ

ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ระดับ Accountability
ที่มา : สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542). มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. หน้า 155.

2. ระดับ Accreditation คือ สถานศึกษามีระบบการบริหารคุณภาพ(Quality Management) โดยมีองค์กรภายนอกเป็นผู้รับรองมาตรฐานการศึกษา ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ระดับ Accreditation
ที่มา : สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์.(2542). มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. หน้า 155.

จากแนวคิดที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการปฏิบัติการกิจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามมาตรฐานการศึกษาที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อควบคุม ตรวจสอบ ปรับปรุงและประเมินคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเครื่องชี้วัด แสดงผล การปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ทุกฝ่าย และการศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยส่งเสริมพัฒนา ชุมชนและสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

2.2 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ กระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนให้ได้คุณภาพมาตรฐานโดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียน เพื่อยางานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้ทุกฝ่ายร่วมกัน สนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์. 2543 : 9)

กรมวิชาการ (2545ก : 9 -11) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานของหน่วยงานในทุกระดับของวงการศึกษากับบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างประสานสอดคล้องกันเป็นระบบ มุ่งหน้าไปในทิศทางที่ร่วมกันกำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักการและการจัดการคุณภาพ (Quality Management) สมัยใหม่ที่เน้นการสร้าง ความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผลิตภัณฑ์หรือการบริการที่เป็น ผลผลิตขององค์กรจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดยที่ความมั่นใจนี้ ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชาการ ข้อเท็จจริง หลักฐานเชิงประจักษ์ และความสมเหตุสมผลเป็นสำคัญ

ดิเรก พรสีมา (2543 : 26-29) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมี คุณภาพ และได้มาตรฐาน ด้วยการบริหารจัดการให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งคนส่วนใหญ่ มีความเห็นตรงกันว่า คุณภาพการศึกษาของคนในประเทศยังไม่ได้มาตรฐาน ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนไม่เฉพาะแต่บุคคลภายในโรงเรียน มาตรฐานการศึกษาต้องเป็นเรื่องของประเทศ เป็นเรื่องของสาธารณะและเป็นเรื่องของคนทุกคนต้องเข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนา กำกับ ติดตามและควบคุมมาตรฐานการศึกษาของนักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสังคม

รุ่ง แก้วแดง (2545 : 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การประกันคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามหมวด 4 มาตรา 22 ให้จัดการศึกษาโดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองและถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ในกระบวนการประกันคุณภาพการเรียนรู้มีมาตรฐานหลักอยู่ที่ output คือ คุณภาพผู้เรียนและคุณลักษณะของผู้เรียนปัจจัยที่จะก่อให้เกิดคุณภาพด้านการเรียน คือ บริบทกระบวนการสอน และกระบวนการบริหาร กระบวนการบริหารที่มีคุณภาพนั้น เป็นวงจรของการวางแผน (P) การปฏิบัติ

ตามแผน (D) การประเมินผล (C) และการปรับปรุง (A) ทำอย่างนี้เรื่อยไปเป็นวงจรของการทำงานปกติจนเป็นวัฒนธรรมในการทำงาน

ธนาคม สุนทรชัยนาคแสง (2544 : 82-84) กล่าวถึง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาว่าสิ่งที่จะต้องทำ คือ ต้องประกันคุณภาพคน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักก่อนเป็นอันดับแรก ได้แก่ การประกันคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การประกันคุณภาพการสอนของครู การประกันคุณภาพของผู้บริหาร โดยการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการวางแผนการทำงาน และองค์ประกอบที่สำคัญในการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 4 ประการดังนี้

ประการแรก ครู อาจารย์ ควรพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ประการที่สอง นักเรียนจะต้องถูกฝึกให้เป็นคนที่มีหลักการและเหตุผล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ประการที่สาม ด้านผู้บริหารสถานศึกษาจัดว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญ จะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลโดยเฉพาะรากฐานในทางปฏิบัติการ เพื่อให้ได้ผลเป็นรูปธรรม

ประการที่สี่ เรื่องของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ควรพิจารณาในระดับที่พอเพียง โดยเน้นที่คุณภาพและมาตรฐานการใช้งานเป็นหลักมากกว่าปริมาณ

ประดิษฐ์ ศิริเดช (2541 : 34-36) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการและกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งหลักการหรือความหมายอันสำคัญในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การคิดวิเคราะห์สภาพปัจจุบันร่วมกับชุมชน มุ่งหาสาเหตุของปัญหาและความต้องการที่จะพัฒนาร่วมกับชุมชน สุดท้ายโรงเรียนจะต้องมีการกำหนดกรอบหรือสัญญาว่า โรงเรียนจะกำหนดจุดพัฒนาอย่างไรที่จะสร้างศรัทธาให้แก่ผู้ปกครองและชุมชน

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2543 : 1) กล่าวถึงเหตุผลในการดำเนินการจัดทำประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ไม่ใช่ภาระงานใหม่ของสถานศึกษา เพียงแต่นำภาระงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมที่สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการอยู่แล้ว มุ่งเน้นไปที่คุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตร อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยสามารถจัดลำดับตามภาระงานได้ ดังนี้

1. จัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษา
2. กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา
3. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

และการนำระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษา ต้องใช้หลักการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการสร้างแรงจูงใจ ช่วยเหลือสนับสนุน ปรึกษาหารือกับบุคลากรในสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง ระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดมาตรฐานกลาง เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัด อันจะส่งผลให้เกิดผลผลิตของสถานศึกษาที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยังดำเนินการเพื่อรองรับการตรวจสอบรับรองมาตรฐานจากองค์กรภายนอก เพื่อเป็นเครื่องแสดงหรือรายงานให้สาธารณชนได้รับทราบถึงระดับคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษาด้วย

2.2.2 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545 ค : 13-14) กล่าวถึง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาพื้นฐาน ประกอบด้วย กิจกรรมที่จำเป็น นับตั้งแต่การจัดระบบสารสนเทศ การจัดทำมาตรฐานการศึกษาสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา การจัดให้มีการประเมินคุณภาพการศึกษา การจัดทำรายงานคุณภาพประจำปี การรักษาและปรับปรุงระบบคุณภาพของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การประกันคุณภาพการศึกษา จึงครอบคลุมมวลกิจกรรมและภารกิจทางวิชาการ และการบริหารการจัดการที่มีการวางแผนล่วงหน้า และมีการประสานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ โดยยึดหลักการสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพการศึกษาในบริบทของการประกันคุณภาพ จะเน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้ผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอก

* คุณภาพภายใน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้เรียน ที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับช่วงต่อในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต

* คุณภาพภายนอก หมายถึง ความพึงพอใจเชิงเศรษฐกิจและสังคมระดับมหัพภาค ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนที่จำเป็นต่อความอยู่รอด และการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศชาติ ในการแข่งขันทางธุรกิจ การค้า และทางเทคโนโลยีระดับภูมิภาคและระดับโลก

2. การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบ ของสถานศึกษาเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เน้นการวางแผนและการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น ไม่ใช้การแก้สถานการณ์เฉพาะหน้า เพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว

3. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจ ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา หลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลที่เป็นวิทยาศาสตร์ หลักตรรก และความสมเหตุสมผล

4. การตรวจสอบ การวัดผลประเมินผลในบริบทการประกันคุณภาพการศึกษานั้น มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลย้อนกลับสำหรับใช้ในการวางแผน เพื่อการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจับผิดหรือการตัดสินให้รางวัลหรือลงโทษ

5. คุณภาพของการออกแบบ (มาตรฐานการศึกษา หลักสูตร แผนการสอน) กระบวนการทำงาน (การเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร ครูและบุคลากรทางการศึกษา) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

6. การประกันคุณภาพการศึกษานับความสำคัญของการสร้างความรู้ ทักษะ และความมั่นใจ แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7. การประกันคุณภาพการศึกษานับความสำคัญต่อหลักการประสานสัมพันธ์ภายใน ระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ และการร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ

8. ภาวะการเป็นผู้นำและความเอาใจจริงเอาใจของผู้บริหาร และการกระจายอำนาจความรับผิดชอบที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2545 : 1-8) ได้สรุปหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นหัวใจของการประเมินคุณภาพ และเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการประเมินคุณภาพภายนอก คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช้การจับผิดหรือ ทำให้บุคลากรเสียหน้าเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน การจะทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ จะต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการในการทำงานของบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาโดยต้องถือว่า การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. เป็น “ระบบ” ซึ่งมีทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ที่คาดหวัง มีทั้งระบบการพัฒนาคุณภาพ ระบบการตรวจติดตามคุณภาพ และระบบการประเมินตนเอง

2. เป็นระบบที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้น โดยดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด มิใช่การควบคุมและสั่งการจากต้นสังกัด

3. ระบบประกันคุณภาพภายใน ต้องผสมผสานกับการบริหารงานปกติ คือ บูรณาการเชื่อมโยงกับการปฏิรูปการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร การบริหารฐานโรงเรียน (SBM)

4. การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องของทุกคนทั้งในสถานศึกษาและชุมชน ภายใต้การนำและมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพของ “ผู้บริหาร” เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

5. ทำงานทุกภารกิจอย่างครบวงจรทั้งระดับบุคคลและหน่วยงาน มีการวางแผนดำเนินการประเมินและปรับปรุงงานอย่างสม่ำเสมอ

6. การทำงานของทุกคนในสถานศึกษาไม่ว่าการบริหารจัดการเรียน การสอน การเรียนรู้มุ่งสู่ผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็น คนดี คนเก่ง มีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ ตลอดชีวิต

7. การดำเนินการประกันคุณภาพภายในที่ครบวงจร คือ เมื่อถึงปีการศึกษา จะต้องมีการประเมินตนเอง เพื่อรวมสรุปรวบยอดแล้วจัดทำเป็นรายงานประจำปี แล้วรายงาน หน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณะชนได้รับทราบต่อไป

8. ผลการประเมินจะนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารจัดการเรียนรู้และการสอน โดยถือเป็นหน้าที่ของผู้บริหารต้องกำกับดูแลให้มีการประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การวางระบบบริหารจัดการศึกษาโดยให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม อันประกอบด้วยระบบย่อย 3 ระบบ คือ ระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาต่าง ๆ ระบบการตรวจติดตามคุณภาพ ได้แก่ การตรวจสอบผลการปฏิบัติงานตามขั้นตอนและแผนปฏิบัติที่ร่วมกัน กำหนด และระบบการประเมินคุณภาพ ได้แก่ การประเมินภายในโดยสถานศึกษา ต้นสังกัด ตรวจเยี่ยม ติดตามผล และการประเมินภายนอกโดย สมศ.องค์การอิสระ ซึ่งการควบคุมผลผลิตทางการศึกษาให้ดำเนินไปตามกระบวนการของระบบ โดยมีเป้าหมายสำคัญในการมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สังคมพึงประสงค์ คือ เก่ง ดี มีความสุข และเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.2.3 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสถานศึกษาสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2545 ก : 7-12)

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา

7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การกำหนดระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาพื้นฐาน เพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา และเป็นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ สถานศึกษาจะต้องทบทวนการจัดระบบบริหารว่าสามารถรองรับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หรือไม่ และจะต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรอย่างไรให้เหมาะสม ส่วนการจัดระบบสารสนเทศสถานศึกษาต้องดำเนินการเก็บบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ให้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุม และเป็นข้อมูลที่ตรวจสอบได้ และนำมาใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลเหล่านี้จะแสดงถึงคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและบุคลากรทุกฝ่าย ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนของผู้เรียนทั้งเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม ระดับชั้น และกลุ่มวิชา ข้อมูลภาพรวมของสถานศึกษาจะสามารถบ่งชี้จุดเด่น จุดอ่อน สภาพปัญหาของสถานศึกษาที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจดำเนินงานพัฒนาการศึกษาต่อไป ซึ่งสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1.1 จัดโครงสร้างการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการดำเนินงานทุกคนมีส่วนร่วม และมีการประสานสัมพันธ์กันทุกฝ่าย ทุกคน

1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดแนวทางให้ความเห็น และข้อเสนอแนะด้านการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา

1.3 แต่งตั้งคณะบุคคลเพื่อทำการตรวจสอบ ทบทวน และรายงานคุณภาพการศึกษา

1.4 จัดให้มีข้อมูลที่เพียงพอ ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาต้องดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ บรรลุตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษา และจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่นด้วย จึงจำเป็นที่สถานศึกษาและชุมชนต้องร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาต่อไป โดยสถานศึกษาและชุมชนร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้ครบทั้งด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ภายหลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานกลางของชาติ และมาตรฐานการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว

3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นภาพรวมการดำเนินงานทั้งหมดของสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นตัวกำหนด ทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน และการวัดผล ประเมินผล การพัฒนาวิชาชีพ การช่วยเหลือผู้เรียน และกิจกรรมอื่น ๆ ตามช่วงระยะเวลาที่สถานศึกษา กำหนด และนำไปสู่แผนปฏิบัติการประจำปี การจัดสรรงบประมาณ และการกำหนด ผู้รับผิดชอบ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในการจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาจะต้องจัดทำด้วยความรอบคอบ และมองปัญหาทั้ง ระบบรอบด้าน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำ รับรู้ เข้าใจ ยอมรับ เพื่อสามารถนำ แผนไปปฏิบัติให้มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในทิศทางที่ยอมรับร่วมกันทั้งสถานศึกษา แผนนี้จะเป็น แผนที่น่ามาใช้จริง และต้องทบทวนผลการปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา เพื่อการปรับปรุงแก้ไขทุกสิ้นปี เพื่อพัฒนาการดำเนินงานต่อไป อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาให้สูงขึ้นทุกส่วน ตามวงจรของการพัฒนา แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษานี้ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสถาน ศึกษาที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น จะต้องมีการดำเนินงานตามที่กำหนดในแผนอย่างจริงจังจากทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นำมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจน และครอบคลุมงานและโครงการ ต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยจะต้องมีการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการบันทึกผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ถูกต้องและสมบูรณ์

5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา เป็นการตรวจสอบและทบทวน คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบและทบทวนประสิทธิภาพการดำเนินงานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนว่ามีการนำมาปฏิบัติหรือไม่ เมื่อปฏิบัติแล้วบรรลุผลตามเป้าหมายภายในระยะ เวลาที่กำหนดหรือไม่ เพราะเหตุใด และจะต้องปรับเปลี่ยนอย่างไร เพื่อให้การดำเนินการได้อย่าง บรรลุผลและเป็นไปตามแผนที่กำหนด ขอบข่ายการตรวจสอบทบทวน เน้นการตรวจสอบทบทวน วิสัยทัศน์ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดการเรียนการสอนความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ ของผู้เรียนและการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อร่วมกันพัฒนาไม่เน้นการสร้างเครื่องมือ เพื่อการประเมิน

6. การประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพของการศึกษาจาก ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะอันสำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐานที่จัดทำขึ้น หน่วยงานกลางร่วมกับต้นสังกัดเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อเทียบเคียงกับเกณฑ์มาตรฐานกลาง และ การยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นการรายงานความก้าวหน้าของ ผลการปฏิบัติงาน ผลการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ

ผลการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในและภายนอก ให้ชุมชนสังคมและผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

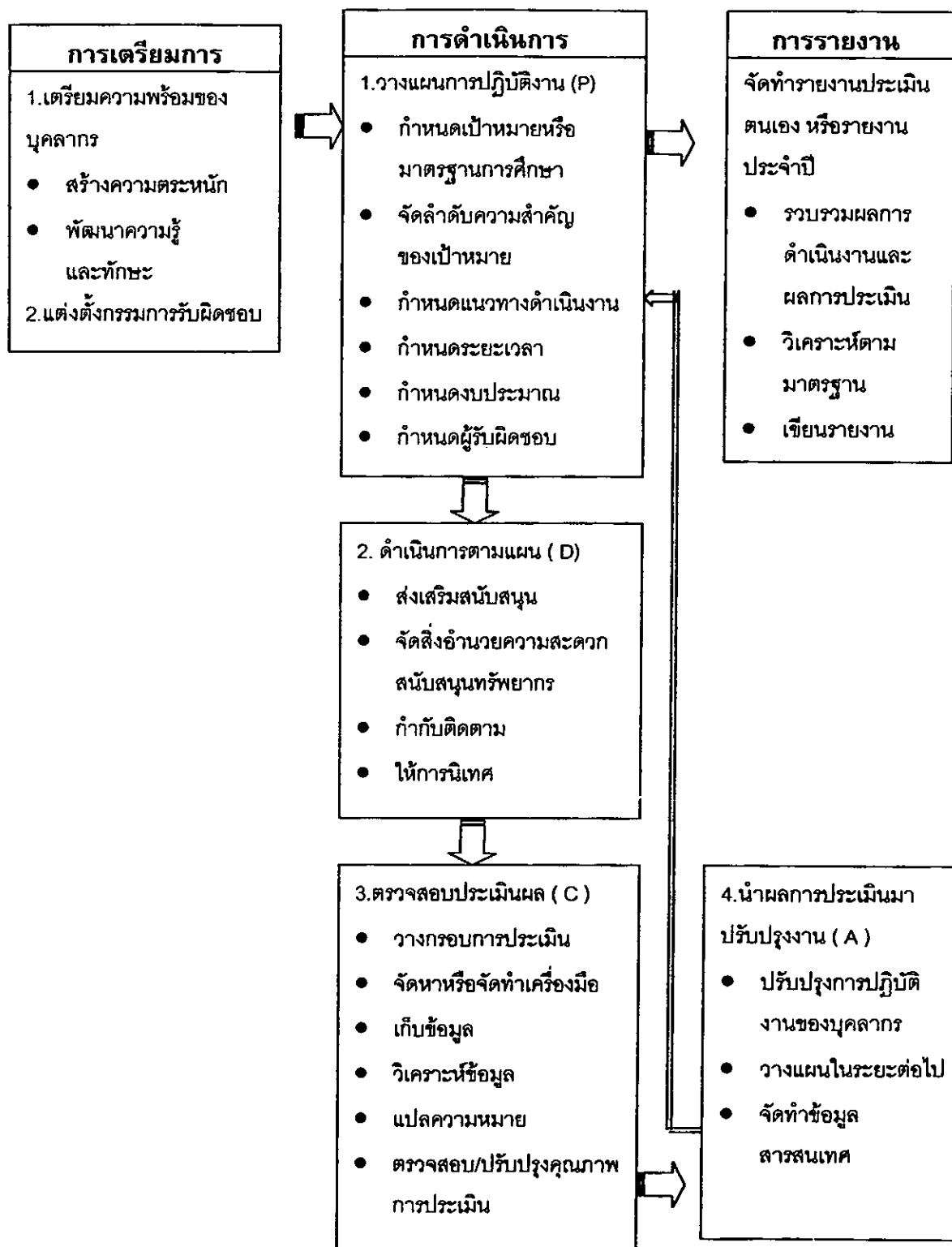
8. การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกส่วนหนึ่งของระบบประกันคุณภาพภายในที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ระบบบริหารจัดการให้มีการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาภารกิจต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาให้ดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น โดยการประสานงานและอาศัยความศรัทธาและความร่วมมือของทุกคนในสถานศึกษา อันจะเป็นการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพทั้งระบบ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงศักยภาพความเป็นผู้บริหารของผู้ในสถานศึกษานั้น

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่กล่าวมา คือ ระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษา และระบบการตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เพื่อเตรียมรับการประเมินจากภายนอก ซึ่งจะสอดคล้องกับระบบการประเมินและรับรองคุณภาพของสถานศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือองค์กรประเมินภายนอก

ดังนั้น การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นระบบที่สถานศึกษาจะกำหนดมาตรการด้านการบริหารจัดการการศึกษาให้ได้มาตรฐานโดยเน้นความสำคัญของการสร้างความรู้ ทักษะ และความมั่นใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา สร้างโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้มีความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์ภายในระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ การร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ภาวะผู้นำ ความตั้งใจจริงของผู้บริหารสถานศึกษา และการกระจายอำนาจความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เน้นการวางแผน เพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ และเพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดำเนินไปอย่างเป็นระบบมีคุณภาพได้มาตรฐาน

สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 12 -21) กล่าวว่า ระบบการประกันคุณภาพภายใน เป็นเรื่องเดียวกับกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพครบวงจร PDCA ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการทำงานนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนักและเข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน ร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งต้องมีการทำงานเป็นทีมโดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังภาพประกอบ 5

ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ที่มา : สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.). (2543).

แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อความพร้อมรับการประเมินภายนอก. หน้า 13.

กรมวิชาการ (2539 : 10) กำหนดขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนี้

1. พัฒนาบุคลากร โดยการสร้างจิตสำนึกในการทำงาน พัฒนาให้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาด้านความรู้
2. พัฒนาการดำเนินงาน ให้โรงเรียนมีระบบการบริหารคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ ให้มีการทำงานเป็นทีม และมีระบบการประเมินตนเอง
3. จัดให้มีระบบการประเมินตนเอง รายงานความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ และด้านการควบคุมคุณภาพ
4. สร้างมาตรการ การจูงใจ ประกาศเกียรติคุณ การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง สมศักดิ์ สินธุระเวช (2542). ได้กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาว่า ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนั้น โรงเรียนจะต้องเป็นผู้ดำเนินการโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และโรงเรียนจะต้องดำเนินการตามภาระงานดังต่อไปนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (quality control)

1.1 การกำหนดมาตรฐาน จัดทำมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จากมาตรฐานกลาง โดยคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองและประชาชน จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตของโรงเรียน

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา พัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และพัฒนา กระตุ้นจูงใจให้ผู้ร่วมงานรู้จักและรักการเรียนรู้อยู่เสมอ เน้นให้บุคลากรในองค์กรมีความคิดริเริ่ม เพื่อการสร้างสรรค์ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น มีการสร้างจิตสำนึกของผู้ร่วมงานให้เห็นว่า การปรับปรุงคุณภาพจะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา และเป็นหน้าที่ของทุกคน โรงเรียนควรเข้าเป็นสมาชิกชมรมทางวิชาการของจังหวัด และควรเป็นเครือข่ายศูนย์วิทยบริการ จัดทำธรรมนูญโรงเรียน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และสื่อการเรียนการสอน ดำเนินการบริหารคุณภาพ (quality management) มุ่งเน้นผลผลิต (นักเรียน) ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยดำเนินการควบคุมคุณภาพ และประเมินตนเองในทุก ๆ กิจกรรมของกระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้วงจรคุณภาพ (quality control circle) PDCA ของเดิมมีมีมีการทำงานเป็นมาตรฐาน โดยควบคุมกระบวนการตามเอกสารคู่มือ 3 ระดับที่จัดทำขึ้น คือ คู่มือนโยบาย คู่มือขั้นตอนการทำงาน / แนวปฏิบัติ / คู่มือการทำงาน / แผนการสอน ต้องให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม (Total participation) เพื่อให้พลังที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดของทุกคนในองค์กรร่วมพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า มีการทำงานเป็นทีมทุกในระดับ โดยเน้นให้ทุกคนมีอำนาจตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลให้มีการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และทัศนคติที่ดี พัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน และระดมความร่วมมือจากชุมชนและเอกชน

2. การตรวจสอบคุณภาพหรือการทบทวนคุณภาพภายใน (Internal audit or internal school review)

2.1 โรงเรียนต้องดำเนินการทบทวนคุณภาพภายใน ด้านคุณภาพโรงเรียน และคุณภาพการสอนทุกปี

2.2 นำผลการทบทวนมาดำเนินการปรับปรุงให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment)

โรงเรียนควรกำหนดให้มีการประเมินความก้าวหน้า และประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการของโรงเรียนในทุก ๆ แผนงาน แล้วนำมาข้อมูลมาพัฒนาปรับปรุง

สงบ ลักษณะ (2541 : 2-7) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษาในระดับโรงเรียนว่า การประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องจัดทำที่โรงเรียน ซึ่งถือเป็น ศูนย์กลางของการปฏิบัติต่อการพัฒนาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาและ กำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ที่มุ่งไปที่ผลการเรียนที่ต้องการ พัฒนาระบบการจัดการเพื่อ ความคุ้มค่าให้มีการปฏิบัติไปสู่มาตรฐาน พัฒนาระบบการวัดผลการประเมินผล การใช้ปัจจัย สนับสนุน การจัดกระบวนการเรียนการสอน และการรายงานผลการเรียนรู้ตามมาตรฐาน

2. จัดคณะบุคคลในโรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อดำเนินการศึกษา ข้อมูลจากหลักสูตร เพื่อกำหนดมาตรฐานสากล มาตรฐานชาติ และใช้ข้อมูลท้องถิ่นกำหนด มาตรฐานท้องถิ่น ใช้กรอบมาตรฐานประเมินสภาพปัจจุบัน (baseline) ของผลการเรียนการสอน นำมาใช้เป็นตัวกำหนด จัดทำเป็นลักษณะผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังจะเกิดกับนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ที่ คาดหวังควรแบ่งเป็นระดับคุณภาพ (quality band) ดำเนินการวิเคราะห์โอกาสในชุมชน ปัญหา ความต้องการของชุมชน ศักยภาพของโรงเรียน ข้อจำกัดของโรงเรียน กำหนดเป็นแผน นโยบาย การจัดการศึกษา เป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา คุณภาพของนักเรียนที่มุ่งหวังจะเกิดขึ้นใน แต่ละชั้น / วิชา แนวดำเนินการจัดการเรียนการสอน จุดเด่น จุดเน้นของโรงเรียนที่ต้องการแสดง ความร่วมมือกับโรงเรียนอื่น และแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น เมื่อคณะกรรมการโรงเรียนยอมรับและ เห็นชอบก็ลงนามประกาศเป็นเอกสาร "ธรรมนูญโรงเรียน" ที่เป็นสัญญาประชาคม

3. ผู้บริหารกับคณะครูและการสนับสนุนทางวิชาการจากภายนอก ดำเนินการ ปฏิบัติ เพื่อให้เป็นวิถีทางนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในธรรมนูญ โรงเรียนโดย ครูวางแผนการสอน ผู้บริหารสนับสนุนเป็นที่ปรึกษา และพัฒนาครู พัฒนาวัดกรรม และเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้จากการ ปฏิบัติจริง พัฒนาระบบติดตามผลการปฏิบัติของครู และระบบการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ของนักเรียนที่จะต้องนำมาใช้อย่างสม่ำเสมอ แล้วให้องค์กรภายนอก เช่น คณะกรรมการโรงเรียน รับทราบ ให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติงาน

4. ผู้บริหารจัดระบบมอบงาน อาจมีคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับครู สิ่งการให้มีการปฏิบัติจัดการเรียนการสอนตามแผน จุดเน้น คือ ทุกครั้งที่มีการจัดการเรียนการสอนจะต้องทราบล่วงหน้าว่า ต้องการให้บังเกิดผลการเรียนอย่างไรที่มุ่งต่อมาตรฐานคุณภาพการศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอนต้องได้รับการออกแบบและปรับปรุง เพื่อเร่งเร้า ให้บังเกิดผลการเรียนรู้ อย่างแท้จริงกับนักเรียนทุกคน ซึ่งอาจจะต้องใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีช่วยสนองความแตกต่างระหว่างนักเรียน เน้นการปฏิบัติเป็นกระบวนการ เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบถ้วน ตามกำหนดเวลาของแต่ละหัวข้อเรื่อง ในแผนการสอนจะต้องมีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า นักเรียนบรรลุผลการเรียนรู้เพียงใด แล้วนำผลมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนทุกคน ซึ่งควรใช้การวัดการประเมินผลในสภาพจริง (authentic assessment) และรวบรวมผลการปฏิบัติของนักเรียนลงแฟ้มผลงาน (portfolio) อย่างเป็นระบบ

5. ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการโรงเรียนติดตามการปฏิบัติงานของครูและผลที่เกิดขึ้นโดยสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาครู พัฒนาระบบการเรียนการสอน พัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีและพัฒนาระบบการวัดการประเมินเพิ่มเติม

6. องค์กรภายนอก เช่น กลุ่มโรงเรียน อำเภอ เขต กรมเจ้าสังกัด ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อชี้้นำการพัฒนาตนเองและเพื่อการรับรองมาตรฐานของโรงเรียน

ยิ่ง กิรติบุรณะ (2544 : 4) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การดำเนินกิจกรรมและภารกิจต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการและบริการ การจัดการ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง คือ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งเรื่องมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา มิได้มีการกำหนดเป็นสูตรสำเร็จที่ผู้ใดจะหยิบฉวยไปใช้ได้ทันทีแต่จะต้องมีการพิจารณาพิจารณาความเป็นไปได้ โดยชุมชน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมที่เรียกว่า (Stakeholders) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการมีส่วนร่วม (Participation) และที่สำคัญมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับศักยภาพของสถานศึกษา ภายใต้บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นสำคัญ และขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สำคัญ คือ บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมพร้อมให้มองเห็นคุณค่า มีความรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในและดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และต้องมีการติดตามและกำกับดูแลการประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบ

สรุปได้ว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานั้น ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนัก เห็นความสำคัญบริหารงานอย่างเป็นระบบ เน้นการมีส่วนร่วมส่งเสริม สนับสนุน และ

ร่วมคิดร่วมทำ มีการทำงานเป็นทีม และติดตามกำกับดูแลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การพัฒนาบุคลากร พัฒนาการงาน จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา จัดการบริหารคุณภาพ ตรวจสอบทบทวน ปรับปรุงและการรายงานสู่สาธารณชน

2.2.3 ผลสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผลสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สามารถวัดได้จากตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาได้กำหนดตามความเหมาะสมของสถานศึกษา ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 17) กำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาต่าง ๆ ได้แก่

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
2. การทำงานเป็นทีมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
3. การสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
4. การกำหนดผู้รับผิดชอบ
5. การประสานงานของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
6. การบริหารงานตามระบบ PDCA
7. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพให้เป็นระบบงานปกติ
8. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
9. ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543 : 53) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จโดยสรุป ดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารต้องเป็นแกนหลักในการบริหาร และดำเนินการร่วมกับแกนนำอื่น ๆ ช่วยผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน และประสานให้บุคลากรในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องภายนอกร่วมกันทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำและความตระหนักของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

2. ยุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีม การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นเรื่องของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ที่จะต้องร่วมกันทำงานอย่างมีระบบ อย่างต่อเนื่องและมีความเชื่อมโยงระหว่างภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการ ด้านบริหาร ด้านกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการบุคลากรในสถานศึกษาจะต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางแผนการดำเนินงาน ออกแบบการประเมินตนเอง โดยช่วยกันทำและพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ถึงแม้จะเปลี่ยนผู้บริหารหรือบุคลากรบางคนงานก็ยังสามารถดำเนินต่อไปได้เพราะทีมงานยังอยู่

3. ยุทธศาสตร์การสร้างวัฒนธรรมตระหนักและความรู้ความเข้าใจ สถานศึกษาจะมีทีมงานที่เข้มแข็งนั้น ทุกคนในทีมงานจะต้องมีความตระหนัก และมองเห็นความสำคัญของการประเมินตนเองว่า เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

4. ยุทธศาสตร์การกำหนดผู้รับผิดชอบ บุคลากรของสถานศึกษาที่ร่วมกันทำงานเป็นทีม จำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบ ในการประสานและกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีความมั่นใจในการดำเนินงาน โดยควรมอบหมายให้มีคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อเป็นตัวกลางในการประสานงาน และกำกับดูแลให้มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

5. ยุทธศาสตร์การวางแผน การกำกับดูแลการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในจำเป็นจะต้องมีการวางแผนและการกำกับดูแลที่เป็นระบบ เพื่อให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีการประชุมตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรายงานความก้าวหน้าของงาน

6. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม และปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นอกจากจะต้องทำงานเป็นทีมระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาแล้ว จะต้องทำงานร่วมกับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในเขตพื้นที่ และหน่วยงานที่กำกับดูแลในส่วนกลาง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและเป็นการระดมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อช่วยกันส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้นจึงต้องมีการปรึกษาหารือ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ สร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผลสำเร็จในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย การทำงานเป็นทีม การประสานงาน การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลจากการปฏิบัติงานที่เป็นจริงมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน ซึ่งจะส่งผลต่อผลผลิตหรือผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ทุกประการ

2.3 การประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ

2.3.1 ความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541 ก : 1-9 ; 2545 : 1-10) กล่าวถึง แนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาการศึกษานอกระบบความว่า เนื่องจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีภารกิจหลักที่ต้องดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบ อันประกอบด้วย

การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาอาชีพ และจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้น การดำเนินงานดังกล่าว มีความจำเป็นที่ต้องผลิตกำลังคนในท้องถิ่นเพื่อร่วมโครงการพัฒนาของภาครัฐ เอกชน ชุมชนและครอบครัว เพราะที่ผ่านมามีการพัฒนาเป็นด้าน ๆ แต่ขาดประสานสัมพันธ์และต่อเนื่อง ผลผลิตทางการศึกษาที่ปรากฏ จึงไม่สามารถบ่งชี้มาตรฐานของตนเองได้ จำเป็นต้องมีระบบพัฒนาคุณภาพเบ็ดเสร็จที่ทุกคนและทุกหน่วยงานในกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ เพื่อจะนำไปสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ องค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษานอกระบบ มีลักษณะคล้ายคลึงกับกระบวนการดำเนินงานผลิตทั่ว ๆ ไป คือ ประกอบด้วย วัตถุดิบ หรือปัจจัยป้อน (Input) กระบวนการผลิต (process) และผลผลิต (output) ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

ปัจจัยป้อน ประกอบด้วยนักศึกษา ครู หลักสูตร และสื่อ โดยเฉพาะนักศึกษาที่เข้ารับบริการการศึกษานอกโรงเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานหลากหลาย ซึ่งต้องได้รับการปรุงแต่งให้มีคุณสมบัติและบุคลิกภาพที่พึงปรารถนาตามจุดประสงค์ของแต่ละหลักสูตร ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าหากวัตถุดิบ คือนักศึกษาที่ส่งเข้ากระบวนการผลิตมีคุณสมบัติดี มีความรู้พื้นฐานดี มีความพร้อมที่จะศึกษาก็เพียงพอที่จะสามารถปรุงแต่งให้มีคุณภาพที่ดีง่ายขึ้นแต่ในสภาพเป็นจริงสถานศึกษาไม่สามารถเลือกนักศึกษาที่มาขอรับบริการการศึกษานอกโรงเรียนได้ จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาเหล่านี้เพื่อเข้าสู่กระบวนการผลิตต่อไป

กระบวนการผลิต ในการผลิตมีกระบวนการที่สำคัญคือ กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนักศึกษาจะได้รับการปรุงแต่งเสริมความรู้พัฒนาบุคลิกภาพพัฒนาความคิดและสร้างคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ ดังนั้น ตลอดระยะเวลาที่นักศึกษาได้เข้ารับการศึกษาย่อมได้ความรับผิดชอบของสถานศึกษา จึงมีความหมายและความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

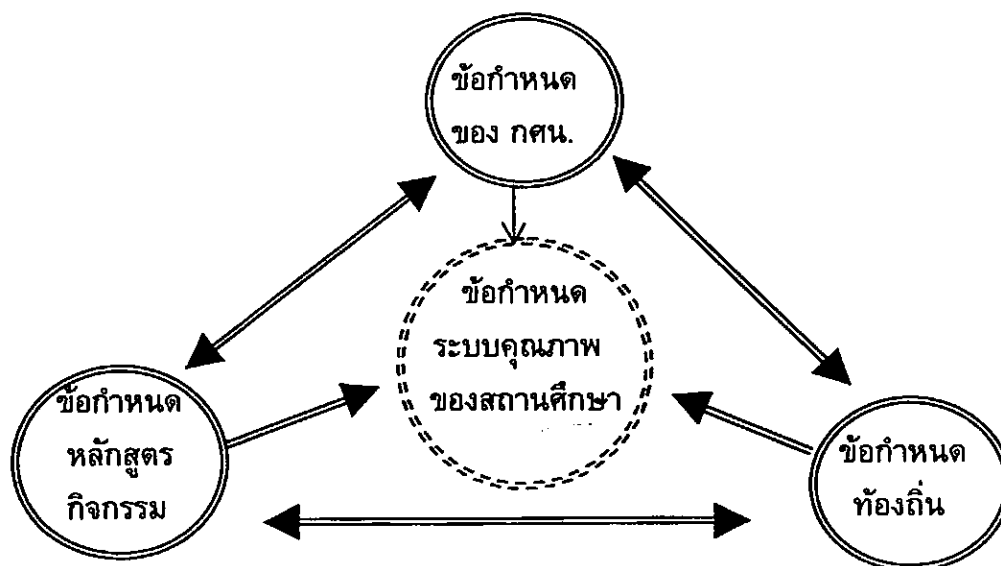
ผลผลิต ผู้จบการศึกษาเป็นผลจากกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งคุณภาพของผู้จบการศึกษาจะเป็นอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับผลสะท้อน (Effect) ของกระบวนการผลิตของสถานศึกษา ความพึงพอใจของผู้เรียน และสังคม ความชื่นชมหรือการยอมรับของสังคม

2.3.2 ข้อกำหนดระบบ กระบวนการ และกรอบการดำเนินงาน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2545 : 1-3) กล่าวถึงความจำเป็นในการกำหนดระบบกระบวนการและกรอบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งเสริมการระดมสรรพกำลังในการจัดการศึกษา ทุกส่วนของสังคมมีสิทธิในการจัดการศึกษา ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษานอกระบบด้วย และการที่มีหลายหน่วยงานจัดกิจกรรมการศึกษาได้นั้น อาจทำให้เกิดความสับสนในการสร้างคุณภาพของผู้เรียน ด้วยเหตุผลนี้ การศึกษานอกระบบจำเป็นต้องสร้างมาตรฐานกลางเพื่อรักษาคุณภาพของกระบวนการ

จัดกิจกรรมการศึกษา แต่ก็ยังคงให้สถานศึกษาในระดับพื้นที่สามารถพัฒนาหรือประยุกต์ใช้เกณฑ์มาตรฐานเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางพัฒนาของท้องถิ่นได้ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพจะต้องค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ที่บุคลากรจะต้องเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดเกณฑ์คุณภาพให้หน่วยงานทุกส่วนถือปฏิบัติ อาจเป็นเรื่องยากในระยะเริ่มต้น จำเป็นต้องเริ่มที่กระบวนการจูงใจ สร้างการยอมรับ และสร้างความตระหนักในการพัฒนาคุณภาพของคนที่จัดการศึกษานอกระบบ ดังนั้นการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและผู้เรียนพึงพอใจ ความสำคัญของคุณภาพจะต้องมีคุณภาพสัมพันธ์กับมาตรฐานการศึกษาทั้งระดับสถานศึกษาและระดับชาติ ซึ่งเกี่ยวกับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน คุณภาพการสอนของครู และคุณภาพการบริหารจัดการของผู้บริหาร โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541 ข : 1) เน้นว่า การจะดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้มีคุณภาพ และได้เกณฑ์มาตรฐานนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องมีระบบการจัดการเรียนการสอนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้กรอบการดำเนินงานที่เป็นระบบ คือ การจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ (Quality Assurance = QA) ในสถานศึกษา ประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control = QC) การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality Audit and Intervention = Qau) และการประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment = Qas) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและผู้เรียนพึงพอใจ ความสำคัญของคุณภาพจะต้องมีคุณภาพสัมพันธ์กับมาตรฐานการศึกษาทั้งระดับสถานศึกษาและระดับชาติ และการที่แต่ละสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาให้กับท้องถิ่นและชุมชนได้ นั้น แสดงว่าสถานศึกษาย่อมมีระบบการทำงานเป็นของตนเอง ต่างกันตรงที่ว่า ใครจะสามารถจัดบริการการศึกษาที่มีคุณภาพหรือเป็นที่พึงพอใจของนักศึกษา ผู้ปกครอง ประชาชน และองค์กรท้องถิ่นได้มากน้อยกว่ากันเท่านั้นเอง การที่จะรับเอาระบบคุณภาพที่ผู้อื่นเป็นผู้กำหนดขึ้นมาใช้ในองค์กรของตนเองคงไม่เหมาะสม และอาจไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง จึงจำเป็นต้องประยุกต์ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 3 ประการ ผสมผสานให้เป็นข้อกำหนดเดียวที่เรียกว่า ข้อกำหนดระบบคุณภาพขึ้นมาใช้ ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นได้ว่า ข้อกำหนดทั้ง 3 ประการนี้ จะต้องเป็นข้อกำหนดที่ไปด้วยกันได้ เพราะแต่ละเรื่องมีผลกระทบที่ส่งผลซึ่งกันและกัน ดังแสดงในภาพประกอบ 6

ข้อกำหนดระบบคุณภาพการศึกษานอกระบบ

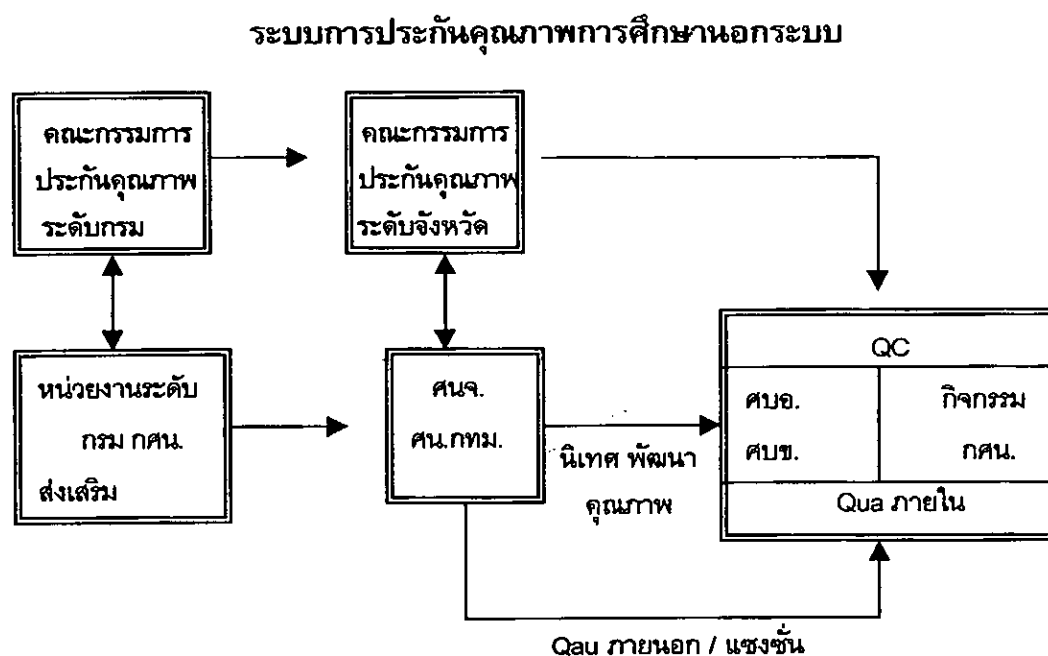

ภาพประกอบ 6 ข้อกำหนดระบบคุณภาพการศึกษานอกระบบ

ที่มา : กรมการศึกษานอกโรงเรียน.(2541ข). การประกันคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน.
หน้า 12.

จากข้อกำหนดระบบคุณภาพตามภาพประกอบ 6 กรมการศึกษานอกโรงเรียน กำหนดระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

1. กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการประกันคุณภาพระดับชาติ เพื่อกำหนดนโยบายและควบคุมการดำเนินงานประกันคุณภาพ
2. หน่วยงานระดับกรมที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน การทำงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/เขต ให้สามารถดำเนินงานได้ตามข้อกำหนด
3. กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดทำคู่มือในการประกันคุณภาพ เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน
4. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ดำเนินงานโดยให้ความสำคัญในการควบคุมคุณภาพ ตามข้อกำหนดคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษานอกระบบ รายละเอียดระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ ดังแสดงในภาพประกอบ 7

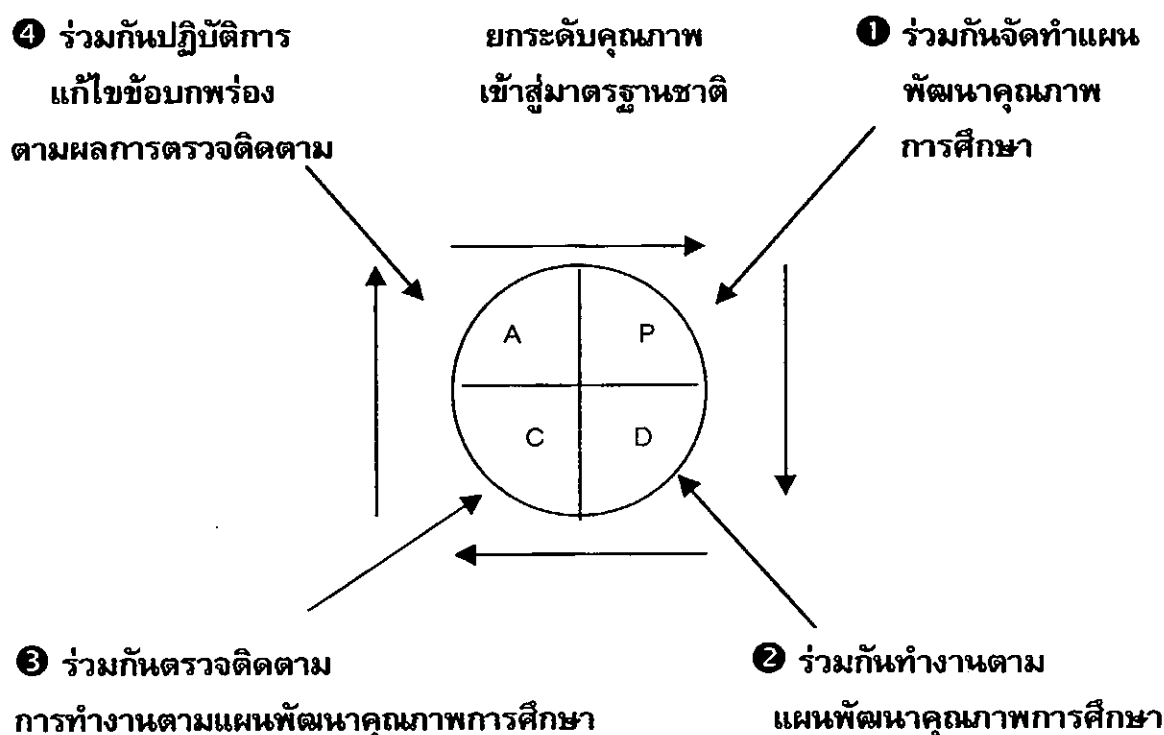

ภาพประกอบ 7 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ

ที่มา : กรมการศึกษานอกโรงเรียน.(2541ข). การประกันคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน.
หน้า 15.

กล่าวได้ว่า นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบมุ่งเน้น การสร้างความเข้าใจร่วมกันเรื่องมาตรฐานคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน วางระบบกลไกกระบวนการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ ระบบการตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถานศึกษาที่เชื่อมโยงจากส่วนกลาง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร โดยเน้นการสนับสนุนทางวิชาการแก่หน่วยปฏิบัติในพื้นที่อย่างครบวงจร ตั้งแต่การสนับสนุน หลักสูตร สื่อ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การพัฒนาครู การพัฒนาการวัดผล การประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการนิเทศ 100% ใช้ระบบการนิเทศเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ และการตรวจสอบ เพื่อรับรองมาตรฐานจากองค์กรภายนอก โดยกำหนดเป็นกระบวนการประกันคุณภาพภายในการศึกษานอกระบบ ดังแสดงในภาพประกอบ 8

กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในระบบ

ภาพประกอบ 8 กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ที่มา : กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2545). คู่มือดำเนินการจัดตั้งระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. หน้า 2.

จากภาพประกอบ 8 อธิบายได้ว่า กระบวนการของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน มุ่งให้ความสำคัญต่อการทำงานที่เป็นระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข้าสู่มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การสอนและการบริหารจัดการ จึงต้องมีระบบการทำงานที่สามารถทำให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องยอมรับและมั่นใจว่า สถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับผู้เรียนและชุมชนได้ มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องมองเห็นทิศทางของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์การทำงานสู่ความสำเร็จ และกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของชุมชน

2. ร่วมกันทำงานให้เป็นไปตามแผนพัฒนา ด้วยการสร้างทีมงานคุณภาพ เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ จัดทำรายละเอียดขั้นตอนการทำงาน ตามโครงการพัฒนาและกระบวนการในการจัดการศึกษาที่ทีมงานได้รับมอบหมายทำงานตามที่กำหนดไว้

3. ร่วมกันตรวจติดตามการทำงานตามแผนพัฒนา และกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อสำรวจหาข้อบกพร่องที่จะมีผลกระทบต่อคุณภาพ ประเมินเทียบเคียงมาตรฐานการศึกษาชาติ ว่า ขณะนี้คุณภาพด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน คุณภาพการสอนของครู และคุณภาพของการบริหารจัดการศึกษามีคุณภาพในระดับใด

4. ร่วมกันปฏิบัติการแก้ไขข้อบกพร่องตามผลการตรวจติดตาม โดยการนำข้อบกพร่องที่พบมาพิจารณากำหนดแนวทางแก้ไขพัฒนาคุณภาพให้เข้าสู่มาตรฐานมากยิ่งขึ้น

แนวความคิดในการประกันคุณภาพของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ คุณภาพด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน คุณภาพการสอนของครูและคุณภาพการบริหารของผู้บริหาร โดยมีนโยบายการดำเนินงาน ดังนี้

1. ดำเนินการควบคุมคุณภาพการศึกษา

1.1. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การสอนของครู การบริหารของผู้บริหารให้สัมพันธ์กับทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา

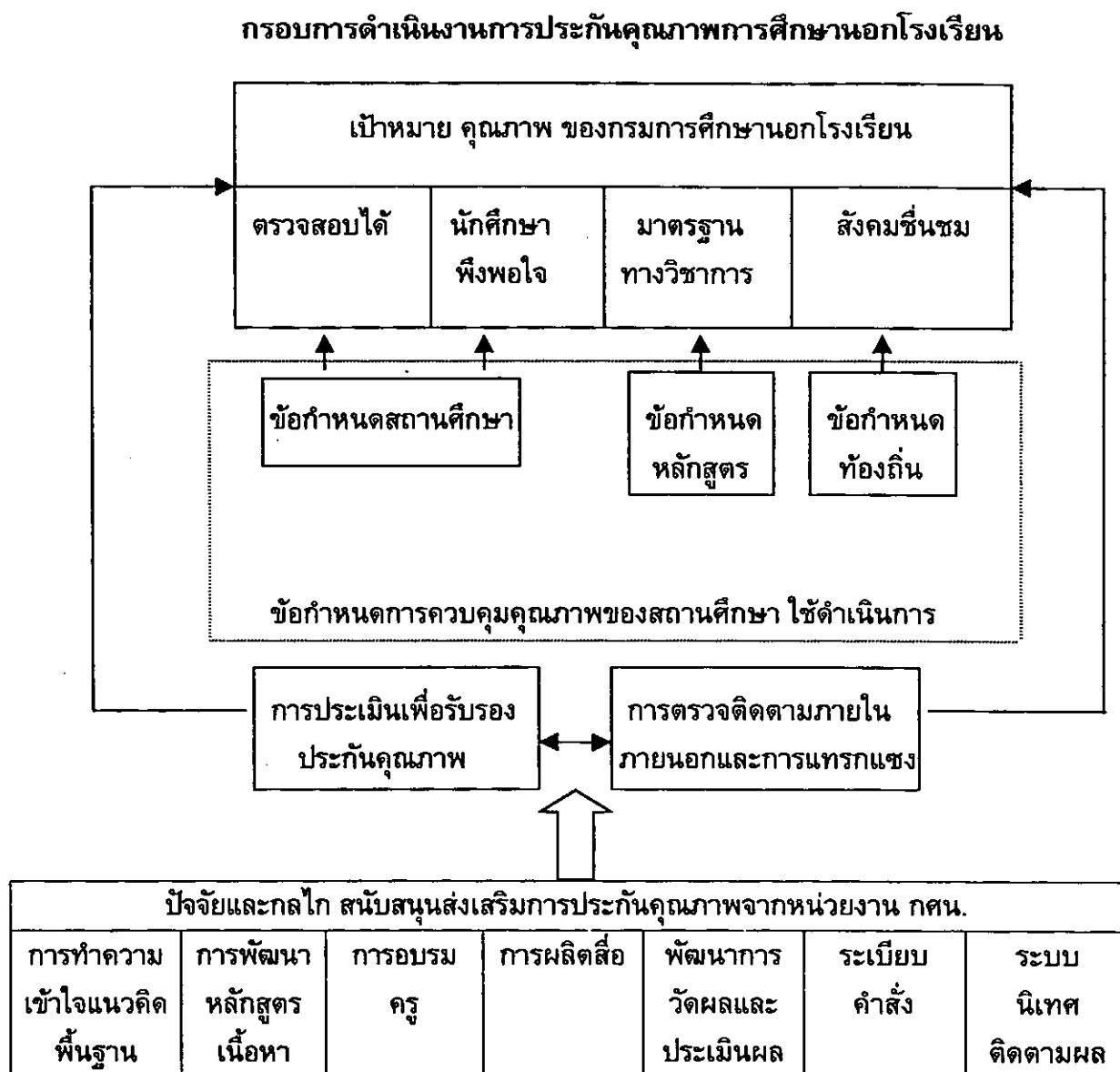
1.2 จัดทำระบบการทำงานให้เป็นไปตามแผนพัฒนาและกระบวนการเรียนรู้ การสอน การบริหารงานที่ออกแบบใหม่

2. ดำเนินการตรวจติดตามประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการจัดตั้งคณะผู้ตรวจติดตามภายใน และพัฒนาให้สามารถตรวจติดตามข้อบกพร่องของการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. ดำเนินการปฏิบัติการแก้ไขและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การสอนและการบริหารตามผลการตรวจติดตาม

4. ดำเนินการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เข้าสู่มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ ด้วยการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ใกล้เคียงกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ ซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียน กำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพเพื่อให้สถานศึกษาในสังกัด นำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในแต่ละระดับเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

จากกระบวนการและแนวความคิด ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบที่กล่าวมา สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบให้มีคุณภาพเป็นการแสดงความเชื่อมั่นและเป็นที่ยอมรับของผู้เรียนและสังคมโดยทั่วไปได้ ดังแสดงในภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 กรอบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน
ที่มา : กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2541ข). *การประกันคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน*.
หน้า 14.

จากกรอบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน และหลักการดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หากจะดำเนินการศึกษานอกโรงเรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน สถานศึกษาจะต้องมีระบบการจัดการเรียนการสอน และการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้กรอบการดำเนินงานที่เป็นระบบ คือ การจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ (Quality Assurance = QA) ในสถานศึกษาขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปจะประกอบด้วยการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้ (2541 ข. 3 - 4)

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control = QC) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารทางการศึกษา และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาประกอบด้วย การดำเนินการ 3 ขั้นตอน

1.2.1 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2.2 การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2.3 การตรวจติดตามคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality Audit and Intervention = Qau) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน เพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประเมินความก้าวหน้าของสถานศึกษาและการจัดทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของสถานศึกษา (Internal Audit)

2.1 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (External Audit)

2.2 มาตรการปรับปรุงคุณภาพ สถานศึกษาที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Quality Intervention)

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assement = Qas) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (External Review)

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (Accreditation)

3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม หรือการประเมินคุณภาพการศึกษา (Total Quality Education)

สำหรับการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์กรุงเทพมหานคร เฉพาะขั้นตอน การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control = QC) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย และการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา การสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการตรวจติดตามคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.3.3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษานอกระบบ

มาตรฐานการศึกษาเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพการศึกษา และเป็นเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษานอกระบบโรงเรียน จะต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาตามภารกิจของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาจากมาตรฐานการศึกษาต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2545 ค : 34-35)

1. มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการศึกษาระดับชาติที่รัฐบาลกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงาน และสถานศึกษาต่าง ๆ

2. มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานด้านผลผลิต ซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับกว้างที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับทุกกลุ่มวิชา ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรแล้ว และเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมกำกับดูแลตรวจสอบประเมินผลการประกันคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด หรือมาตรฐานการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา เป็นมาตรฐานการศึกษาที่หน่วยงานต้นสังกัด หรือเขตพื้นที่การศึกษากำหนดไว้ให้เหมาะสมกับแต่ละสภาพชุมชนที่มีความแตกต่างกัน แต่จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติที่กำหนดไว้

4. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เป็นมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดขึ้นตามสภาพความพร้อมและความต้องการของชุมชน มีความสอดคล้องกับมาตรฐานของหลักสูตร มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดหรือเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ ซึ่งมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือในการกำกับ ดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่ง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก และเป็นแนวทางเพื่อให้หน่วยงานและสถานศึกษาได้พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการ ในคราวประชุม เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543 มาตรฐานการศึกษาทั้งหมดมี 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 16) ได้แก่

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มี 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ เน้นการพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพ และมีความสุข

2. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มี 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ เน้นด้านกระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

3. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัยมี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ กำหนดคุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่ และชุมชน

มาตรฐานการศึกษาทั้ง 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ เป็นการกำหนดให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพและมีความพร้อมได้มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในระยะต่อไป แต่ในช่วง 5 ปีแรก หรือรอบแรกของการประเมินคุณภาพให้ดำเนินการตามมาตรฐานเพียง 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ เพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 4-6) จึงส่งผลให้สถานศึกษาในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ / เขตที่จัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ต้องนำมาตรฐานดังกล่าวไปเป็นตัวกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาพร้อมกับมาตรฐานหลักสูตรของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้ง มาตรฐานการศึกษาด้านอาชีพ และด้านการศึกษาดตามอัธยาศัย หากมีการจัดดำเนินการต้องนำมากำหนดเป็นมาตรฐานของสถานศึกษาด้วย

2.3.4 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา

ปาน กิมปี (2545 : 128) ได้กล่าวถึง เรื่องการกำหนดมาตรฐานการศึกษานอกระบบไว้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษา เป็นการกำหนดเกี่ยวกับระดับของปริมาณและคุณภาพที่พอใจของผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยการอิงเกณฑ์ (Criteria reference) สามารถกำหนดโดยผู้รู้ ผู้ชำนาญการและผู้ปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ร่วมพิจารณาหรือการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำที่ทุกฝ่ายสามารถยอมรับได้ และเมื่อได้เกณฑ์มาตรฐานแล้ว ควรได้มีการทดสอบความเป็นไปได้ของเกณฑ์ และความเหมาะสมของเกณฑ์ก่อนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้น จะนำไปสู่การปฏิบัติในลักษณะต่าง ๆ คือ ระเบียบข้อบังคับและแผนการดำเนินงาน เช่น ระเบียบการดำเนินงาน การประเมินผล การจบหลักสูตร คุณสมบัติของครู ผู้สอน คุณสมบัติของผู้เรียน และหลักสูตร แบบเรียน ภาพรวมของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะนำไปสู่การดำเนินงานที่มีมาตรฐาน และการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาในขั้นสูง นับเป็นความหวังของผู้ที่จะได้ผลการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับสูง แต่การกำหนดเกณฑ์ที่สูงเกินไป จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานบรรลุตามเกณฑ์ได้ยาก ต้องใช้ความมานะมากเกินข้อจำกัดที่มีอยู่ ทำให้เกิดเจตคติที่ไม่ดี และอาจทำให้หน่วยงานภายนอกประเมินผลงานผิดพลาดไปได้

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามสภาพบริบทของสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กล่าวถึงการกำหนดมาตรฐานการศึกษาไว้ในมาตรา 9 (3) เกี่ยวกับการจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ไว้ว่า “มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา” ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตนเอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างกันตามสภาพบริบทของแต่ละสถานศึกษา ดังนี้

1. ระดับการศึกษาและภารกิจที่เปิดสอน เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งจัดการศึกษา และภารกิจที่แตกต่างกัน ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสายอาชีพ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาย่อมแตกต่างกันโดยเฉพาะสถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบ ที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนและจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน การศึกษาด้านอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย จะต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน โดยยึดแนวทางการกำหนดมาตรฐานตามสภาพความพร้อมและความต้องการของชุมชนให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานหน่วยงานต้นสังกัดหรือเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรฐานการศึกษาระดับชาติด้วย

2. สภาพที่ตั้งของสถานศึกษา สถานศึกษามีที่ตั้งทั้งในเมืองและชนบท ซึ่งลักษณะของชุมชนมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ทำให้ทรัพยากรและความพร้อมของประชาชนไม่เท่ากัน โดยเฉพาะสถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล

3. ขนาดของสถานศึกษา สถานศึกษาที่มีผู้เรียนมากน้อยแตกต่างกัน งบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาก็มีความแตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และการกำหนดมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษานั้น ๆ

4. ความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษา สถานศึกษาแต่ละแห่งมีความพร้อมของบุคลากรไม่เท่ากัน ทั้งด้านความรู้ความสามารถ จำนวนครู อาจารย์ ภาระงานของ ครู อาจารย์ ลักษณะของผู้บริหาร ดังนั้น จุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงอยู่ในระดับไม่เท่ากัน

จากสภาพบริบทที่แตกต่างกันของสถานศึกษา ในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของแต่ละสถานศึกษา จึงขึ้นอยู่กับศักยภาพความพร้อมและความเหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน ในช่วงแรกอาจกำหนดเกณฑ์ในแต่ละมาตรฐานค่อนข้างต่ำ แล้วค่อยปรับให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ ก็ได้ หรืออาจกำหนดเกณฑ์ในครั้งแรกให้อยู่ในมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับเลยก็ได้ โดยอาจใช้เกณฑ์ระดับท้องถิ่น (Local norm) หรือระดับชาติ (National norm) ก็ได้ (สุวิมล ว่องวาณิช. 2544 : 75)

การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดทำมาตรฐานการศึกษาของตนเองให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของชุมชนและศักยภาพของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 12-14) โดยดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานหรือสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงาน คณะกรรมการผู้รับผิดชอบจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและความต้องการหลาย ๆ ด้าน เช่น ปรัชญาการศึกษาไทย เป้าหมายการพัฒนาการศึกษา ความต้องการของสังคมชุมชน มาตรฐานการศึกษาของประเทศและต่างประเทศ โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัยและรับฟังแนวคิดประสบการณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งการวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงาน ขอบข่ายของงาน เป็นต้น

2. การกำหนดกรอบความคิดข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้จะช่วยให้คณะกรรมการผู้รับผิดชอบจัดทำมาตรฐานของสถานศึกษาเกิดแนวคิดที่ถูกต้องเหมาะสมในการดำเนินงานต่อไป

3. การยกร่างมาตรฐาน เป็นขั้นตอนที่คณะกรรมการร่วมกันประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะความต้องการเพื่อกำหนดองค์ประกอบและรายละเอียดของมาตรฐานให้ถูกต้องตามกรอบแนวคิดและเหมาะสมสอดคล้องกับข้อจำกัดและความต้องการ ซึ่งการประชุมปฏิบัติการยกร่างมาตรฐานการศึกษา อาจต้องจัดทำในหลายครั้งโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาร่วมพิจารณาด้วย

4. การขอความเห็นจากชุมชน เป็นการนำผลที่เกิดขึ้นจากการประชุมปฏิบัติการร่างมาตรฐานการศึกษา ไปให้ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพิจารณา และเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม เพราะความคิดเห็นของคณะกรรมการอาจไม่ครอบคลุม หรือละเอียดซับซ้อนมากเกินไป จนไม่สามารถปฏิบัติได้ การวินิจฉัยว่า ผลจากการขอความเห็นจากชุมชนส่วนใดที่ควรจะนำมาปรับปรุงร่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการและกระแสดemandของประชาชนผู้ร่วมพิจารณาด้วย

5. การทดลองใช้มาตรฐาน เป็นการนำร่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ผ่านการทำประชาพิจารณ์แล้วไปทดลองใช้ในสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการนำมาตรฐานไปใช้ และปัญหาอุปสรรคที่พบในขณะใช้มาตรฐานฉบับทดลอง

6. การตรวจสอบปรับปรุงมาตรฐาน เมื่อมาตรฐานผ่านขั้นตอนการขอความเห็นชอบจากชุมชนและทดลองใช้ไปแล้ว จะต้องดำเนินการตรวจสอบมาตรฐานเกี่ยวกับความถูกต้องเชิงเนื้อหา เชิงโครงสร้างและความชัดเจนของภาษาที่ใช้

7. การเสนอขอความเห็นชอบ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อประกาศใช้ต่อไป

8. การประกาศใช้และเผยแพร่ เมื่อมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้รับความเห็นชอบแล้ว จึงจะสามารถประกาศและเผยแพร่มาตรฐานนั้นไปยังผู้เกี่ยวข้องทราบและ ถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

ในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษานอกระบบ จะต้องดำเนินการตามมาตรฐานระดับชาติ โดยต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพมีความสุข ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 8-11)

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรม เบื้องต้นของแต่ละศาสนา
 2. ซื่อสัตย์สุจริต (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ สำหรับระดับอาชีวศึกษา)
 3. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
 4. ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวมอย่างประหยัดคุ้มค่า)
- มาตรฐานที่ 4** ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิสัยทัศน์

มีวิจารณ์ญาณ และมีความคิดสร้างสรรค์คิดใคร่ตรอง

ตัวบ่งชี้

1. สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด
2. สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี-ข้อเสีย ความถูกต้อง ระบุสาเหตุผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหา และตัดสินใจได้อย่างล้นติและมีความถูกต้องเหมาะสม

3. มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
ตัวบ่งชี้

1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ / กลุ่มวิชา / หมวดวิชาที่สำคัญ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์ ภาษาไทย คอมพิวเตอร์ และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา)
2. มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

1. มีความกระตือรือร้นสนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ และรู้จักตั้งคำถาม เพื่อหา
เหตุผล

2. รักการอ่านสามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาน
ศึกษา

3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับ
ผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

1. สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ

2. ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่างมี
ความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง

3. สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟัง
ความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)

4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน

2. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป

4. รู้จักดูแลสุขภาพและป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมาต่าง ๆ ไม่เสพ
สิ่งเสพติดและปลอดจากสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้

1. มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

2) มาตรฐานด้านกระบวนการ

มาตรฐานด้านกระบวนการ มี 3 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้ เน้นในด้าน กระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 11-13)

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้าง การบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร และบรรลุเป้าหมายการศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน
2. มีปรัชญา แผนพัฒนาสถานศึกษา แผนการดำเนินงานของสถานศึกษา และ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3. มีการปฏิบัติตามแผน
4. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม
5. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
6. มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการ ทันต่อการใช้งาน
7. มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน
8. มีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา
2. มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา และชุมชน

เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน

3. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
4. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของ

ผู้เรียน

2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักคิดสังเคราะห์ และรู้จักคิดสร้างสรรค์

3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน

6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา

7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่ม

8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเอง มีความกระตือรือร้นในการศึกษาเล่าเรียน

3) มาตรฐานด้านปัจจัย

มาตรฐานด้านปัจจัย มี 4 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่ และชุมชน ดังนี้
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 13-14)

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ
ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
2. ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง
3. ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

1. ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา
2. ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน และการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ / ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ

ตัวบ่งชี้

1. ครูมีความถนัด/ความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติ
2. มีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

1. มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตร ที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

2. มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

สถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ / เขตที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องนำมาตรฐานดังกล่าว ไปเป็นตัวกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาร่วมกับมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัดหรือเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งมาตรฐานการศึกษาด้านอาชีพ และด้านอริยาธัย หากมีการจัดดำเนินการต้องนำมากำหนดเป็นมาตรฐานของสถานศึกษาด้วย

การใช้มาตรฐานการศึกษานอกระบบ

มาตรฐานการศึกษาที่ประกาศใช้แล้ว ควรดำเนินการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปวางแผนและปฏิบัติงานได้ โดยดำเนินการ ดังนี้ (ปาน กิมปี. 2545 : 129-130)

1. จัดทำคู่มือแบบฟอร์ม ประกอบมาตรฐานการศึกษาที่สร้างขึ้น เพื่อเผยแพร่รายละเอียด และเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์ ที่สามารถนำไปปฏิบัติงานได้ทันที

2. ดำเนินการอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน ทำความเข้าใจชี้แจงเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องให้เห็นความจำเป็นและความสำคัญของการนำมาตรฐานการศึกษาไปใช้

3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ นำมาตรฐานการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงาน และให้มีการบันทึกผลการใช้ ปัญหา อุปสรรค ผลดี ผลเสียต่าง ๆ ของการใช้ ตลอดจนผลการปรับใช้มาตรฐานการศึกษาให้เหมาะสม

สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 23) กำหนดให้ยึดหยุ่นวิธีการจัดการ

เรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมกับผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรจัดทำมาตรฐานจากผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแห่งนั้น ๆ นำมาจัดทำร่างมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินภายในระดับสถานศึกษา ระดับหน่วยงานต้นสังกัด หรือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอกต่อไป โดยพิจารณามาตรฐานระดับชาติที่จะต้องถูกประเมินในครั้งแรก 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด มาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาจัดทำเป็นมาตรฐานสถานศึกษา โดยจะต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาก่อนเป็นอันดับแรก แล้วจึงจะสามารถพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐานตามที่กำหนดต่อไป ซึ่งมาตรฐานการศึกษา มีความสำคัญต่อคุณภาพการดำเนินงานการศึกษาตั้งแต่ระดับชาติลงไปถึงระดับสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 8) ดังนี้

1. เป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นหลักประกันว่าระดับคุณภาพการศึกษาจะเป็นมาตรฐานอยู่เสมอ
2. เป็นตัวกำหนดทิศทางหรือเป้าหมาย เพื่อการวางแผนการดำเนินงาน/โครงการให้ เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
3. เป็นเครื่องมือในการพิจารณาจัดสรรด้านทรัพยากร
4. เป็นเครื่องมือให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติ เพื่อพัฒนาให้ได้ผลผลิต (ผู้เรียน) ที่มีมาตรฐาน
5. เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพในการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การพิจารณาว่ามาตรฐานที่กำหนดขึ้นนั้น เป็นมาตรฐานที่ดีหรือไม่มีเกณฑ์เพื่อพิจารณา ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 6-7)

1. เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการ (essential)
2. มีความเที่ยงตรง (validity)
3. มีความชัดเจน (precise)
4. สามารถวัดได้ (measurable)
5. สามารถจัดการได้ ควบคุมได้ แก้ไขได้ (manageable)
6. มีความยืดหยุ่น (flexible)

จากการกำหนดมาตรฐานการศึกษานอกระบบที่กล่าวมา สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สามารถกำหนดมาตรฐานเพื่อจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสมกับผู้เรียนและความต้องการของท้องถิ่น (อังคณา วสุวรรณ์. 2544 : 65 – 72) ได้ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

ตัวอย่าง การกำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน

มาตรฐานที่ 5	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ประเมิน
ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่ จำเป็นตาม หลักสูตร	1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มประสบการณ์/ หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำ กว่าเกณฑ์มาตรฐาน ขั้นต่ำ	- ภาษาไทยมีผลสัมฤทธิ์ไม่ต่ำกว่า..... - คณิตศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ไม่ต่ำกว่า..... - วิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ไม่ต่ำกว่า..... - สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีผลสัมฤทธิ์ไม่ต่ำกว่า..... - สุขศึกษาและพลศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ไม่ต่ำกว่า..... - การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี มีผลสัมฤทธิ์ไม่ต่ำกว่า..... - ศิลปะศึกษามีผลสัมฤทธิ์ไม่ต่ำกว่า..... - ภาษาต่างประเทศมีผลสัมฤทธิ์ ไม่ต่ำกว่า.....
	2. มีความสามารถในการใช้ ภาษาสื่อสาร	- ผ่านกิจกรรมการใช้ภาษา สื่อสารตามที่ หลักสูตรกำหนด

ตัวอย่างการกำหนดมาตรฐานด้านกระบวนการของสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน

มาตรฐานที่ 13	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ประเมิน
สถานศึกษา มีการจัดองค์กร/โครงสร้างและ การบริหารงาน อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุ เป้าหมายการศึกษา	1. มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน 2. มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญ สถานศึกษา แผนการดำเนินงานของสถานศึกษา และตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 3. มีการปฏิบัติตามแผน 4. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 5. มีการนิเทศ ติดตามประเมินผล อย่างต่อเนื่อง 6. มีระบบข้อมูลสารสนเทศ ครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับ ความต้องการและทันต่อการ ใช้งาน 7. มีการบันทึกและรายงานผลการ ประเมิน 8. มีการนำข้อมูลและผลการ ประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ และปรับปรุงงาน	- ปรับโครงสร้างและองค์กรใหม่ ให้ สามารถบริหารงานได้อย่างบรรลุ เป้าหมายการศึกษา - มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกัน - รายงานผลการปฏิบัติงานของ แต่ละแผนงาน - สภาพการทำงานเป็นกลุ่มและ ผลสำเร็จที่เกิดจากกลุ่ม - มีรายงานผลการนิเทศ ติดตาม - ข้อมูลสารสนเทศเรียกใช้ได้ทันที และมีประโยชน์ - มีเอกสารแสดงการรายงานผล - มีหลักฐานว่า ได้มีการนำผลการ ประเมินไปใช้ ในการปรับปรุงงาน

ตัวอย่าง การกำหนดมาตรฐานด้านปัจจัยของสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน

มาตรฐานที่ 22	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ประเมิน
ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา 2.ครูมีความรู้ ความสามารถ ในการพัฒนา หลักสูตร จัดทำ แผน และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	-ครูทุกคนในสถานศึกษารู้เป้าหมายของหลักสูตร และเป้าหมายการจัดการศึกษา -ครูทุกคนในสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษาเป็นเครื่องวัดคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นตัวกำหนดทิศทางหรือเป้าหมาย เพื่อการวางแผนการดำเนินงานโครงการของสถานศึกษา และเป็นเครื่องมือสำหรับผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ เป็นเครื่องมือในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากร และติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษานอกระบบจะต้องศึกษาและให้ความสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จะต้องดำเนินการจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน กระบวนการบริหารจัดการ และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา นำมากำหนดเป็นกรอบความคิดร่างมาตรฐานการศึกษาด้านต่าง ๆ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำมาตรฐานการศึกษาไปทดลองใช้ ดำเนินการตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงพัฒนาแล้วจัดทำเป็นมาตรฐานของสถานศึกษาและประกาศใช้ ซึ่งมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดจะต้องครอบคลุมปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่

1. มาตรฐานด้านผู้เรียน คือ คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เน้นการพัฒนาผู้เรียนด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งเน้นให้ ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพและมีความสุข มี 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้

2. มาตรฐานด้านกระบวนการ คือ วิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะนำไปสู่การบริหารงาน การศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษา และกระบวนการเรียน การสอน มี 3 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้

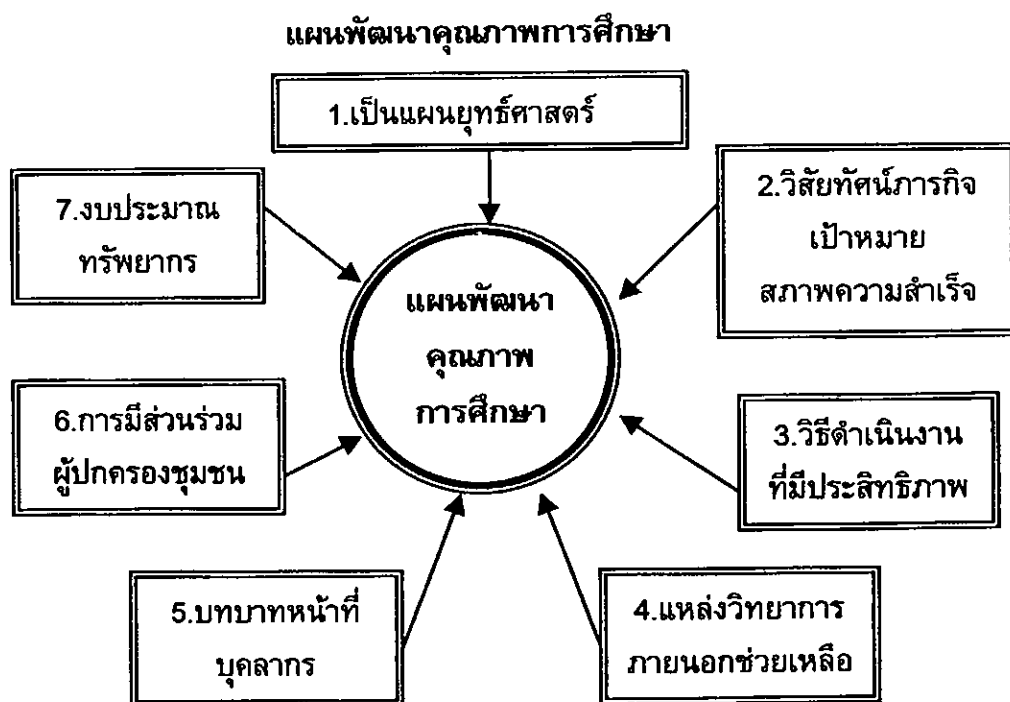
3. มาตรฐานด้านปัจจัย คือ ทรัพยากรทางการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้เพื่อ ส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพ มี 4 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ เพื่อกำหนดคุณลักษณะและสภาพ ความพร้อมของ ผู้บริหาร ครู หลักสูตร สื่อ อาคารสถานที่ และชุมชน

2.3.5 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

สถานศึกษามีภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาและตามข้อกำหนดแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 48 สถานศึกษาจึงต้องพัฒนาขีดความสามารถให้มีประสิทธิภาพดีเพียงพอที่จะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ โดยพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ดังนี้

2.3.5.1 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีภาระงานแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ การพัฒนาระบบการจัดการ และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ดังนั้นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง แผนงานที่จัดทำอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสมบูรณ์ ครอบคลุมการพัฒนาทุกกิจกรรมที่เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษา นำไปจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี โดยจัดทำเป็นเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร (กรมวิชาการ. 2545 : 12) รายละเอียดแสดงในภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ที่มา : กรมวิชาการ. (2545 ค). ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา : กรอบและแนวทางการดำเนินงาน. หน้า 36.

ประโยชน์ของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กรมสามัญศึกษา. ม.ป.พ. : 5)

1. สร้างความมั่นใจแก่ผู้เรียน ชุมชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาว่ามีแผนแม่บทและดำเนินการจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ
2. สร้างความผูกพันความร่วมมือ ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้เรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. สถานศึกษามีการดำเนินงานตามแผนอย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานที่กำหนด
4. สถานศึกษาจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างสอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
5. ผู้เรียนแสดงบทบาทในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง จนมีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม ตามที่หลักสูตรและสังคมต้องการ

ข้อกำหนดในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุก เพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษา ที่เน้นการวางแผนและการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่สถานศึกษา ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในคุณภาพของผู้เรียนที่สูงขึ้น ด้วยกระบวนการพัฒนาที่สนองตอบปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จึงมีข้อกำหนดดังนี้ (กรมวิชาการ. 2544 : 13-14)

1. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำโดยสอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ได้แก่ นโยบายและเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดโดยรัฐและความคาดหวังของชุมชน

2. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต้องเกิดจากการร่วมกันคิดร่วมกันทำอย่างเป็นระบบ ด้วยความรอบคอบรอบรู้ทุกด้านเกี่ยวกับสิ่งที่ประสงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยตระหนักว่าคุณค่าของการวางแผนอยู่ที่กระบวนการวางแผนที่เอื้อให้เกิดสิ่งต่อไปนี้

- 2.1 การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตระหนักว่า ทุกฝ่ายทั้งบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา มีภาระในการรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของผู้เรียน รู้สึกเป็นเจ้าของแผน และรับผิดชอบการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

- 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพผู้เรียนจากแหล่งต่างๆ อย่างหลากหลาย โดยนำข้อมูลมาอภิปรายวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้ได้ประเด็นต่าง ๆ ชัดเจน สามารถบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อการตัดสินใจร่วมกัน

- 2.3 เกิดการใช้ข้อมูลตามข้อเท็จจริงจากห้องเรียนมาพัฒนาคุณภาพ อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่สูงขึ้น

2.4 เกิดผลทางปฏิบัติได้ทันทีเพราะสถานศึกษารู้จุดอ่อนสิ่งที่เป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ลำดับจุดเน้นการพัฒนาพุทธศาสตร์ วิธีการ และแนวปฏิบัติที่เป็นไปได้และสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา

3. กำหนดระดับความก้าวหน้าอย่างชัดเจนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะเป็นแหล่งเพื่อการตรวจสอบและเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละปี โดยกำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จของผู้เรียนอย่างชัดเจน

4. มุ่งเน้นความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน โดยยึดแนวทาง 3 ประการ คือ

4.1 ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาการเรียนรู้

4.2 วิธีการที่ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาการเรียนรู้

4.3 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคน

ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษา

5. มีการวางแผนอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อสามารถเปรียบเทียบความสำเร็จของ ผู้เรียนแต่ละปี และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษาที่มีการจัดโครงสร้างองค์กรเรียบร้อยแล้ว สามารถวางแผนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ให้มีความรู้ความเข้าใจ การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจ เพื่อชักนำให้บุคลากรผู้เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าความสำคัญ และเกิดความตระหนักที่จะร่วมกันจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2. แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางและวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการชุดนี้มีความสำคัญ เพราะต้องรับผิดชอบวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา ตลอดจนวางแผนยุทธศาสตร์ การดำเนินงานจะบรรลุเป้าหมาย ขึ้นอยู่กับความสามารถในการตัดสินใจและประสบการณ์ของคณะกรรมการ โดยการสร้างความสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็นทีม การประสานงานกับคณะกรรมการชุดอื่น ๆ และการสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคน การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพของสถานศึกษา จึงควรต้องคัดเลือกผู้มีทักษะด้านการจัดองค์กรเป็นที่นับถือของชุมชน และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้ที่ทำงานได้ประสบความสำเร็จ

3. แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทบทวน และรายงานคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่จะดำเนินการแต่งตั้งจะมีหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

4. แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธานเพื่อกำหนดจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษา

5. แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา โดยสถานศึกษาดำเนินการสรรหา ตามแนวปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ของสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

6. บุคลากรของสถานศึกษาต้องจัดทำรายละเอียดสารสนเทศของสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดวิสัยทัศน์และวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

7. คณะกรรมการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเป็นตัวกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายในการวางแผนการดำเนินงานโครงการให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

8. คณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ร่างแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามกรอบนโยบายที่กำหนดไว้

9. บุคลากรสถานศึกษาร่วมกันพิจารณาโครงการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยคำนึงถึงงบประมาณการดำเนินการและการหาแหล่งสนับสนุน

10. เสนอร่างแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาความสอดคล้องถูกต้องเป็นไปตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่น

11. ประกาศใช้แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง

12. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีตามกรอบของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาต่อไป การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จะต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดความชัดเจน สามารถใช้เป็นแผนแม่บทที่จะกำหนดแนวทางการดำเนินงานต่อไปของสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน สร้างความมั่นใจได้ว่า สถานศึกษาได้พัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาให้สามารถดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีลักษณะสำคัญ 9 ประการ (กรมวิชาการ. 2544 : 15-16) ได้แก่

1. องค์ประกอบต่าง ๆ ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ต้องมีความชัดเจนสอดคล้องรับกันอย่างสมเหตุสมผลและเป็นระบบ

1.1 วิสัยทัศน์และภารกิจต้องมีความชัดเจน เป็นที่เข้าใจและยอมรับร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.2 การวางแผนและการออกแบบกิจกรรมในสถานศึกษา เช่น การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนการบริหารจัดการต้องประสานสัมพันธ์มีความสอดคล้องเพื่อบรรลุสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างเป็นระบบ

2. ระบบการสนับสนุนภายใน ผู้บริหาร ครู อาจารย์ บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา และบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องเห็นชอบกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และให้ความสนับสนุนร่วมมืออย่างจริงจังในการนำแผนสู่การปฏิบัติ

3. เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และตัวบ่งชี้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ต้องเป็นสิ่งที่สังเกตได้และวัดได้ในเชิงปริมาณ

4. ยุทธศาสตร์และเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนการบริหารจัดการ ต้องตั้งอยู่บนรากฐานทางทฤษฎีหรือหลักวิชาที่ถูกต้อง และต้องมีผลการวิจัยเชิงประจักษ์สนับสนุนประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ต้องกำหนดรูปแบบและวิธีการพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจตามแผนอย่างได้ผลดี

6. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ต้องระบุแหล่งวิทยาการภายนอกที่จะให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและสนับสนุนทางวิชาการ

7. ผู้ปกครองและชุมชนต้องมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม และรับบทบาทสำคัญในกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

8. ต้องมีการประสานสัมพันธ์และระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เช่น หน่วยงานของรัฐบาล องค์กรเอกชน สถาบันและมูลนิธิต่าง ๆ เพื่อการสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

9. ต้องมีเครื่องมือและระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง จะมีองค์ประกอบและรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของภาระงานและศักยภาพของสถานศึกษาแต่ละแห่งแต่ต้องเป็นแผนที่เป็นทิศทางการพัฒนาการจัดการศึกษาที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจและปฏิบัติงานได้ตรงกัน ควรมีองค์ประกอบในการจัดทำ ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2544 : 50-53)

1. ภาพรวมของสถานศึกษา
 - 1.1 ความเป็นมา
 - 1.2 สภาพปัจจุบัน
2. ภาพอนาคตของสถานศึกษา
 - 2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์
 - 2.2 การกำหนดภารกิจ
 - 2.3 การกำหนดเป้าหมาย
 - 2.4 การกำหนดยุทธศาสตร์

2.5 การกำหนดแผนการดำเนินงาน

2.6 การจัดทำแผนงบประมาณ

2.7 การลงนามร่วมกัน

สรุปได้ว่า แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เป็นแผนแม่บทในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มีการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ไปสู่เป้าหมายอย่างมีคุณภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นที่เชื่อมั่นแก่ชุมชน ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี นอกจากนี้ยังเป็นเอกสารหลักในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษาแห่งนั้น ๆ ด้วย

2.3.5.2 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา อังคณา วสุวรรณ์. (2544 : 80 – 85) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นแผนแม่บทที่มีข้อกำหนดเป็นหลักการ หากจะนำแผนไปสู่การปฏิบัติ อาจจะไม่มีความชัดเจนเพียงพอ สถานศึกษาต้องนำมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละปี เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นขั้นตอนของผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จะต้องนำแผนการดำเนินงานและแผนงบประมาณในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสถานศึกษามาศึกษา เพื่อจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีรายละเอียดนำไปปฏิบัติได้ เพื่อให้บรรลุผลตามพุทธศาสตร์และเป้าหมายในการพัฒนา กำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติ กรอบเวลา งบประมาณ แหล่งงบประมาณ โดยใช้รูปแบบการจัดทำแผนเป็นตาราง เพื่อการวางแผนซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ตั้งแต่มาตรฐานที่เป็นจุดเน้นในการพัฒนา เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กิจกรรม ผู้รับผิดชอบ การประเมินผล ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ กรอบเวลา และงบประมาณของแต่ละกิจกรรม การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี จะสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายในแต่ละด้านที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด อันจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน โดยมีกิจกรรมเป็นแนวทางการดำเนินงาน และขณะเดียวกันกิจกรรมดังกล่าวจะเชื่อมโยงไปสู่โครงการและงานที่จะทำต่อซึ่งผู้ปฏิบัติงานสามารถเตรียมการได้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผน (Planning) ขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation) และขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation)

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีรายละเอียด งานและโครงการ ให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินงานได้อย่างชัดเจน โดยผู้ดูแลรับผิดชอบงานโครงการจะต้องจัดทำสรุปผลการดำเนินโครงการ เพื่อเสนอผู้บริหารสถาน

ศึกษารับทราบ และเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง อันเป็นการตรวจสอบและทบทวนการปฏิบัติงานของตนเพื่อใช้ในการปรับปรุงงาน นอกจากนี้เอกสารดังกล่าวจะเป็นหลักฐานแสดงผลการปฏิบัติงานต่อ คณะกรรมการตรวจสอบ ทบทวน และรายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2.3.5.3 การตรวจติดตามคุณภาพภายในสถานศึกษา

การตรวจสอบติดตามคุณภาพภายในสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.การวางแผนการดำเนินงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (Plan)

1.1 จัดทำแผนการตรวจสอบและทบทวนทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับผู้ปฏิบัติงาน ระดับฝ่าย / โครงการ / งาน และระดับภาพรวมของสถานศึกษา

1.2 ประชุมชี้แจงแนวการดำเนินงาน วิธีตรวจสอบ ขอบข่ายสาระสำคัญของการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ ให้ทุกคนในสถานศึกษาทราบและเข้าใจแนวทางการตรวจสอบ

2. การดำเนินการตรวจสอบ (Do)

2.1 ผู้ปฏิบัติงานทุกคนตรวจสอบทบทวนภาระงาน/ กิจกรรมของตน

2.2 หัวหน้าระดับฝ่าย / โครงการ / งาน ศึกษา รวบรวมข้อมูล สรุปเสนอ คณะทำงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2.3 คณะทำงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษารวบรวมข้อมูล หลักฐานการตรวจสอบทั้งหมดในภาพรวมของสถานศึกษา จัดทำเป็นรายงาน เสนอคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3. การสรุปผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา เพื่อรายงานข้อมูล (Check) ดังนี้

3.1 จัดทำหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการตรวจสอบคุณภาพทุกระดับ

3.2 สรุปผลการดำเนินงานเทียบกับสภาพความสำเร็จที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.3 ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงพัฒนาอะไรบ้าง

4. การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข (Action)

4.1 จัดทำบันทึกระบุถึงสิ่งที่กระทำได้สำเร็จน่าพอใจ และสิ่งที่ไม่เป็นไปตามสภาพที่คาดหวัง พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาสิ่งที่ดีให้ดียิ่งขึ้น และแก้ไขสิ่งที่ไม่เป็นไปตามสภาพที่คาดหวัง เพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

4.2 กำหนดระยะเวลาในการปรับปรุง

4.3 ตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานซ้ำตามที่กำหนด

4.4 เมื่อแก้ไขแล้วเสร็จ ให้สรุปเสนอตามลำดับ

การตรวจสอบและติดตามคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา นอกจากจะเป็นการตรวจสอบและทบทวนผลการปฏิบัติงานของตนเองแล้ว ยังเป็นการช่วยกันตรวจสอบและทบทวน

การปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน เพื่อการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามมาตรฐาน และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการตรวจติดตามคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีแนวทางการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การจัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนโดยคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแม่บทที่จะกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาและจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพจะต้องดำเนินการโดยเตรียมความพร้อมของบุคลากร แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา และคณะกรรมการ คณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศ ร่างแผนพัฒนาคุณภาพ ดำเนินการทดลองใช้ปรับปรุงข้อบกพร่อง ดำเนินการประกาศใช้แผนพัฒนาคุณภาพ และดำเนินการตามแผนที่กำหนด ตรวจสอบติดตาม ปรับปรุงแก้ไข โดยดำเนินการตามวงจรคุณภาพ PDCA

2. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การจัดระบบการทำงานให้เป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีตามกรอบของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่กำหนด จัดทำรายละเอียดการดำเนินงาน โครงการ อย่างชัดเจน สรุปผลการดำเนินงานเพื่อประเมินตนเองและรายงานผู้เกี่ยวข้อง

3. การตรวจติดตามคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การจัดตั้งคณะผู้ตรวจติดตามภายใน เพื่อตรวจติดตามข้อบกพร่องของการจัดการเรียนรู้การจัดการสอนและการบริหารให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ร่วมกันกำหนดไว้ รวมทั้งการดำเนินการแก้ไขและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในตามกระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อเตรียมพร้อมรองรับการประเมินจากภายนอก

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา

การปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานอยู่ที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจึงมีความต้องการจะศึกษาสถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีสถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลในด้าน ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และบุคลิกภาพ แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นในการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งสถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันนั้นจะส่งผลโดยตรงต่อสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หรือความคิดเห็นในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาประการใด มีรายละเอียดข้อค้นพบจาก งานวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ตำแหน่ง

วิชัย ตริเหล็ก (2542 : 181-188) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบบริหาร ISO 9000 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าทั้ง ผู้บริหารและครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ ISO 9000 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบันในโรงเรียน ความพร้อม และความเป็นไปได้ในการนำระบบบริหาร ISO 9000 มาใช้ในโรงเรียน ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประกันคุณภาพ โดยใช้ระบบ ISO 9000 พบว่ามีความเห็นแตกต่างกัน

รัตนา เอี่ยมสุวรรณ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามกรอบการดำเนินงาน 6 ด้าน คือ การศึกษาและการเตรียม การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพของสถานศึกษา การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา และการเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และครูอาจารย์ ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกันเห็นว่า มีการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการศึกษาและการเตรียม การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ และการเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก โดยผู้บริหารเห็นว่าการปฏิบัติมากกว่าผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและครู

สุพรรณ กิ่งมิ่งแอ (2543 : 98) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารคุณภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู อาจารย์ จำนวน 7 ขั้นตอน คือ การกำหนดเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน การจัดองค์กรบริหารคุณภาพ การจัดทำแผนและโครงการพัฒนา การดำเนินการตามแผน การนิเทศและติดตามผลการประเมินผลและรายงาน และการปรับปรุงและพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารเห็นว่าการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารระบบคุณภาพในโรงเรียน โดยรวมทั้ง 7 ขั้นตอน มากกว่า ครูอาจารย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดวงดาว ทองผ่อง (2545 : 108) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 วุฒิการศึกษา

วิชัย ตริ์เล็ก (2542 : 186) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบ ISO 9000 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน

นงลักษณ์ ยุทธสุทธิพงศ์ (2543 : 86) ศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการวางแผน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน พิจารณาจำแนกตามประสบการณ์ และขนาดโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรศักดิ์ ศรีปาน (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่ง ไม่ได้ส่งผลต่อความคิดเห็นประการใดในการดำเนินงานเพื่อประกันคุณภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ประเภทช่างอุตสาหกรรมเขตกรุงเทพมหานคร

ยุพา วิริกรรมย์กุล (2545 : 81) ศึกษาศักยภาพในการปฏิบัติงานของนักวิชาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ใน 4 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ ความสามารถด้านการวางแผน ความสามารถด้านการติดต่อสื่อสาร และความสามารถด้านการแก้ปัญหา พบว่า นักวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่มี อายุ วุฒิการศึกษา ระดับตำแหน่ง และ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีศักยภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 ประสบการณ์

ชวลิต ศรีพวงผกาพันธุ์. (2543 : 104) ซึ่งได้ศึกษาระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพของโรงเรียน เฉพาะด้านการประกันประสิทธิภาพการศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พินิจ รัตนสุขจิตต์ (2544 : 92) ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพในการปฏิบัติงานของนักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ เขตการศึกษา 12 พบว่า นักวิชาการศึกษาที่มี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันจะมีศักยภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

ปัญญา ปรารค์ทอง (2545 : 120) ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพผู้บริหารด้าน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษา

ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.4 บุคลิกภาพ

โสภา ขปิลมันน์ (2539 : 58) กล่าวว่า วิชาความรู้และความเข้าใจกับบุคลิกภาพ และอุปนิสัยของมนุษย์เป็นเรื่องที่สำคัญมากเพราะเป็นสิ่งที่สามารถทำให้ผู้ที่มีความรู้หรือผู้ที่มีความเข้าใจสามารถ “อ่าน” หรือ “ทำนาย” ถึงแนวโน้มของสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของคน ถ้าจะมีพฤติกรรมทางด้านลบในอนาคต เพื่อหามาตรการป้องกันแก้ไขได้ทันก่อนที่จะสายเกินไป สอดคล้องกับแนวคิดของ ล้วน สายยศ (2535 : 68-69) กล่าวถึงบุคลิกภาพว่า เป็นลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งแสดงออกบ้นนั้นอยู่เป็นประจำกับสถานการณ์เฉพาะอย่าง จนเกิดเป็นนิสัยถาวร

นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์ (2539 : 7-8) กล่าวว่า วิชาความรู้และบุคลิกภาพที่ดีนั้นเป็นผลให้บุคคลมีลักษณะสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ คือ มีความสามารถในการรับรู้เข้าใจในสภาพความเป็นจริงได้อย่างถูกต้อง มีการแสดงอารมณ์อยู่ในลักษณะและขอบเขตที่เหมาะสม มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสังคมได้ดี และมีความสามารถในการทำงานเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาทางการแสดงออกของตนต่อผู้อื่นได้ดีขึ้น

รัตนา เทพดลไชย (2528 : 1-2) กล่าวว่า วิชาความรู้และบุคลิกภาพให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถ ความคิด สติปัญญา คุณธรรม รวมทั้งการเสริมสร้างให้คนมีบุคลิกภาพที่ดีเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมเหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี และลักษณะอาชีพ เนื่องจากแต่ละอาชีพมีความต้องการบุคคลที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน

กล่าวได้ว่า บุคลิกภาพ เป็นส่วนสำคัญยิ่งของมนุษย์ เป็นสิ่งส่งเสริมหรือขัดขวางความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าด้านการทำงานหรือในเรื่องการ ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพจะช่วยให้สามารถเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้นทำให้สามารถพยากรณ์หรือควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ร่วมงานได้ ส่งผลให้เกิดการทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คำว่า บุคลิกภาพ (Personality) มาจากภาษาลาตินว่า “Persona” หมายถึง หน้ากากที่ตัวละครสมัยกรีกและโรมันสวมใส่ เพื่อแสดงถึงบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันให้ผู้ชมมองเห็นในระยะไกล (นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. 2539 : 6) ในสภาพปัจจุบันมีปัญหาลักษณะต่าง ๆ มากมาย ที่เกิดจากการกระทำของ “คน” มีรากฐานมาจากการไม่เข้าใจกัน ดังนั้นการเข้าใจตนเองหรือเข้าใจผู้อื่นได้นั้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้มีเข้าใจได้อย่างดียิ่ง คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพของบุคคล เนื่องจากบุคลิกภาพมีความสำคัญในการดำรงชีวิตมาก เพราะผู้มีบุคลิกภาพดีจะเป็นการปูพื้นฐานในการยอมรับ การสร้างศรัทธาจากผู้อื่นทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก และการมีบุคลิกภาพที่ดีจะเป็นสิ่งช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน ส่งผลให้เกิดการทำงานที่ผู้อื่นยอมรับ (สุดา ทัพสุวรรณ. 2541 : 59)

นวลละอ อสุภผล. (2527 : 147) กล่าวว่า พฤติกรรมที่สำคัญ ๆ ในชีวิตได้ถูกชี้นำโดยระบบต่าง ๆ ของบุคลิกภาพที่เข้ามาทำงานร่วมกัน ผู้ที่ปรับตัวไม่ได้ หรือไม่มีความสุขเพราะปัญหาเกิดจากการพัฒนาเพียงด้านเดียวของบุคลิกภาพและขาดการปฏิสัมพันธ์ระบบต่าง ๆ ทำให้บุคลิกภาพได้รับความกระทบกระเทือน ขาดความสมดุลสมดุล ดังนั้นการที่บุคคลมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน สาเหตุความแตกต่างจึงมาจากองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ

1. พันธุกรรม (Heredity) คือลักษณะต่าง ๆ ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษโดยทางพันธุกรรม เช่น เพศ เม็ดของโลหิต ลักษณะรูปร่างของร่างกาย สติปัญญา ความสามารถหรือความด้อยที่มีมาแต่กำเนิด ทำทางการเดิน อารมณ์ เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อม (Environment) คือสภาวะการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่บุคคลได้ประสบมาตั้งแต่เกิดเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคลเช่นเดียวกับพันธุกรรม และจะมีผลทางด้านจิตใจ ซึ่งได้แก่การอบรมเลี้ยงดู ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ของสังคมที่หล่อหลอมบุคคลนั้นมา

3. สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สถานการณ์เฉพาะอย่างยิ่งแปลกเด่น เหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงกระทันหัน รวดเร็ว ที่บุคคลได้ประสบ สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพเดิมได้ เช่น คนร่าเริง อาจกลายเป็นคนซึมเศร้า หวาดวิตกได้ เมื่อเกิดเหตุการณ์ร้ายในครอบครัวถึงกับทำให้คนในครอบครัวเสียชีวิต

บุคลิกภาพที่บุคคลแสดงออกมานั้นอาจจะทำให้ผู้อื่นที่พบ สามารถทำนายนิสัยใจคอและพฤติกรรมได้ โดยทั่วไปแล้ว Cattle ได้แบ่งชนิดของบุคลิกภาพออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

1. บุคลิกภาพทางร่างกาย คือ ขนาดน้ำหนัก ความสูง ต่ำ หน้าตา ผิวพรรณ ฯลฯ
 2. บุคลิกภาพทางจิตใจที่เกี่ยวกับสมอง เช่น ความจำ การตัดสินใจ
 3. บุคลิกภาพทางอุปนิสัย เช่น ความอ่อนโยน สุภาพ ความเด็ดเดี่ยว
 4. บุคลิกภาพอารมณ์ เช่น การแสดงความโกรธง่ายหายเร็ว ใจน้อย อารมณ์เย็น
 5. บุคลิกภาพทางความสามารถ เช่น ความมีสติปัญญาฉลาด มีความคิดริเริ่ม หรือมีความสามารถทางด้านกีฬา มีทักษะทางด้าน Computer เป็นต้น
 6. บุคลิกภาพทางสังคม เช่น การเข้าสมาคมกับคนทั่วไปได้ดี การมีเหตุผล การรู้จักให้อภัย รู้แพ้ รู้ชนะ การมีอารมณ์ขัน มีความสามารถในการสื่อความหมาย การเข้ากันได้กับผู้อื่น
- ฟรีดแมนและ โรเซนแมน (Friedman and Rosenman. 1974 : 86) แบ่งบุคลิกภาพของคนตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. บุคลิกภาพแบบ A (Type A Personality) เป็นบุคลิกภาพของบุคคลที่มีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1.1 มีความทะเยอทะยาน (Intense Ambition) เป็นบุคคลที่มีความต้องการหรือความปรารถนาที่จะมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตมีความมานะพยายาม และตั้งเป้าหมายในการทำงานไว้สูง

1.2 ชอบแข่งขัน (Competitive Drive) เป็นบุคคลที่ชอบต่อสู้แข่งขันกับผู้อื่นเพื่อให้ตนเองได้ดีกว่าคนอื่น มักจะมองนาฬิกาเพื่อดูเวลาเสมอ จะทำงานตามแผนงานให้เสร็จตามเวลาที่ตั้งไว้มีความรีบเร่งตลอดเวลาใช้เวลาให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเพื่อที่จะได้รับค่าตอบแทนสูงเมื่อทำงานสำเร็จตามที่กำหนดไว้ และทำให้รู้สึกภูมิใจในความสามารถของตนเอง

1.3 มีความอดทนต่ำ (Impatience) หมายถึง ลักษณะที่ไม่อดทนต่อการรอคอย ใจร้อน ขี้เบื่อรำคาญ ความอดทนต่ำนี้มีความสัมพันธ์กับการที่มีความรีบเร่งและถูกกดดันจากเวลา

1.4 มีลักษณะในการสร้างศัตรูกับผู้อื่น (Hostility) หมายถึง ลักษณะชอบแสดงออกในทางข่มขู่ผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย แสดงออกถึงความเป็นศัตรู ต่อต้าน และไม่เป็นมิตร มีความอาฆาตแค้น ขาดความเห็นอกเห็นใจคนอื่น

1.5 มีลักษณะการพูดการเคลื่อนไหวเร็ว (Speech and Motor Characteristics) หมายถึง พฤติกรรมการเคลื่อนไหวรวดเร็วแบบเด็ก และมักเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อบริเวณใบหน้าและตามร่างกาย เช่น ขมวดคิ้ว พุดรัวเร็ว พุดคล่อง พุดเสียงดัง และมักพูดก่อนที่จะรู้สันทนาจะพูดจบกำมือและกัดฟันเสมอ มักแสดงกริยาซึมตัว เช่น เลิกคิ้ว ยกไหล่ ห่อปาก เป็นต้น

2. ผู้มีบุคลิกภาพแบบ B (Type B Behavior) เวอร์จิเนีย (Viginai.1982 : 20) กล่าวว่า เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับพฤติกรรมแบบ A กล่าวคือ บุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ B จะเป็นคนที่ชอบพักผ่อน ใช้ชีวิตอย่างสบายไม่รีบเร่ง อาจจะทำงานหนักในบางโอกาส แต่มีแรงขับในการทำงานน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ จินดารัตน์ ทองประไพ (2539 : 17) ที่กล่าวว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ B จะเป็นคนที่ชอบการพักผ่อน ดำเนินชีวิตแบบง่าย ๆ สบาย ๆ ไม่เร่งรีบ ไม่ชอบทำงานหนัก และไม่ชอบทำงานในเวลาอันจำกัด มีแรงขับในการทำงานน้อย แต่มีความสามารถทางด้านการคิดพิจารณา และมีความรอบคอบมากกว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมแบบ A

ประวัติความเป็นมาของการศึกษาบุคลิกภาพแบบ A และแบบ B นั้น ค้นพบในราวปี ค.ศ.1960 โดย โรเซนแมน (Rosenman) ได้เริ่มสังเกตผู้ป่วยโรคหัวใจว่า มีบุคลิกภาพที่แปลกไปจากผู้ป่วยโรคอื่น ๆ จากการสังเกตแก้อีกคนไข้ผู้ป่วยโรคหัวใจ จะมีรอยลึกเฉพาะตรงขอบแก้มเท่านั้น แสดงว่า คนไข้โรคหัวใจส่วนใหญ่แก้อี้เฉพาะตรงขอบแก้มเท่านั้น ทำให้คิดได้ว่าคนเช่นนี้จะต้องเป็นคนที่รีบร้อน จากความคิดนี้ส่งผลให้คิดได้ว่า น่าจะมีบุคลิกภาพบางอย่างที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจในที่สุดก็ค้นพบว่า มีบุคลิกภาพชนิดหนึ่งต่อมาให้ชื่อว่า บุคลิกภาพแบบ A การค้นพบบุคลิกภาพแบบ A นั้น ถือว่าเป็นการค้นพบที่สำคัญ ส่งผลต่อแนวคิดของนักวิชาการอื่น ๆ เช่น กอร์ดอน (เกศนา พันทาเดช. 2543 : 53 ; อ้างอิงจาก Gordon. 1991 : 85) ได้แบ่งบุคลิกภาพของคนเกี่ยวกับ ความต้องการในเรื่องความสัมฤทธิ์ผลของงาน ความสมบูรณ์

ของงาน การแข่งขันและความสามารถในการผ่อนคลายอารมณ์ตนเอง ตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B ซึ่งโดยทั่วไปบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ A และแบบ B จะมีความแตกต่างกัน ซึ่งรายละเอียดของบุคลิกภาพทั้ง 2 แบบ มีดังนี้

1. บุคลิกภาพ แบบ A (Type A Personality) เป็นบุคคลที่ชอบแข่งขันกับคนอื่น ๆ ตรงต่อเวลา มีความรู้สึกรีบเร่งอยู่ตลอดเวลา (Gordon. 1991 : 85) นอกจากนี้ยังเป็นคนใจร้อน มีความอดทนต่ำ ชอบทำอะไรหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน การเป็นคนที่ทำงานรวดเร็วจึงทำให้ปริมาณของงานมากกว่าคุณภาพของงาน การตัดสินใจไม่ค่อยดีพอ เนื่องจากการตัดสินใจที่รวดเร็วจนเกินไป เป็นคนขาดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ เนื่องจากการมุ่งให้ได้ปริมาณของงานและการใช้เวลาว่างอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะคิดหาวิธีการในการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น (Robbins. 1983 : 96)

2. บุคลิกภาพแบบ B (Type B Personality) เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ตรงกันข้ามกับผู้มีบุคลิกภาพแบบ A คือ เป็นบุคคลที่ทำตัวแบบสบาย ๆ ทำสิ่งต่าง ๆ ที่ละอย่าง (Gordon. 1991 : 85) นอกจากนี้ยังเป็นบุคคลที่ไม่ทะเยอทะยานไม่มุ่งเอาชนะ มีความสงบเสถียร ทำงานไป พักผ่อนไป ไม่รีบร้อน (Robbins. 1983 : 96)

เวอร์จิเนีย (จินดาร์ตน์ ทองประไพ. 2539 : 14 ; อ้างอิงจาก Viginai. 1982 : 82-108) กล่าวถึง ผู้มีลักษณะบุคลิกภาพแบบ A (Type A Personality) และผู้มีบุคลิกภาพแบบ B (Type B Behavior) ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานไว้ว่า ผู้มีบุคลิกภาพแบบ A (Type A Personality) จะมีความทะเยอทะยาน หมายถึง ความต้องการหรือความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต มีอำนาจ มีหน้าที่การงานสูง มีความมั่นคงร่ำรวย มีชื่อเสียง และพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อพิสูจน์ว่า ตนเองเก่งและมีความสามารถประสบผลสำเร็จในชีวิต จะตั้งมาตรฐานในการทำงานไว้สูง โดยตั้งเป้าหมายของการทำงานว่า เมื่อลงมือทำอะไรต้องทำได้ ทำได้ดีที่สุด ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ และมีแรงขับในการทำงานสูง คือ มักทำงานตลอดเวลา ทำงานให้ได้จำนวนมาก ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ชอบการแข่งขัน มีลักษณะที่ชอบช่วงชิงต่อสู้แข่งขันกับผู้อื่น มีความก้าวร้าว รีบเร่ง มีความอดทนต่ำ จึงอาจเป็น การสร้างศัตรูกับผู้อื่นได้ ส่วนผู้มีบุคลิกภาพแบบ B (Type B Behavior) จะชอบความสบาย ไม่รีบเร่ง ไม่ชอบทำงานหนัก มีความอดทนสูง มีเวลาพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ ไม่ชอบการทำงานในเวลาจำกัด ไม่กล้าเสี่ยง มีแรงขับในการทำงานต่ำ ไม่ชอบสร้างศัตรู

สรุปได้ว่าผู้มีบุคลิกภาพแบบ A (Type A Personality) จะเหมาะสมกับลักษณะงานที่ต้องใช้การตัดสินใจและมีเวลาอันจำกัด มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าสูง และงานที่ต้องมีการแข่งขัน ส่วนผู้มีบุคลิกภาพแบบ B (Type B Behavior) จะเหมาะสมกับลักษณะงานที่

เป็นกลุ่ม มีเวลาในการทำงานมาก มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเหมาะสมชัดเจน ชอบทำงานตามแนวทางหรือระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้แล้ว

สำหรับการวัดบุคลิกภาพบุคลากรในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบวัดบุคลิกภาพที่ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ได้แปลมาจากเครื่องมือวัดบุคลิกภาพแบบ A และ บุคลิกภาพแบบ B (Type A – Type B Self – Test) ของ เฟรดแมนและโรเซนแมน (Shermerhorn, Hunt and Osburn. 1991 : 123-124 ; Citing Freidman and Rosenman. 1974) ที่เรียกว่า Type A –Type B Self-Test มีทั้งหมด 7 ข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดให้รายงานด้วยตนเอง เพื่อหาว่าบุคคลนั้น มีบุคลิกภาพแบบ A (Type A Personality) หรือแบบ B (Type B Behavior) โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการนัดหมาย การแข่งขัน การรีบเร่ง การทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ความ อุดทนต่อแรงกดดัน การเก็บความรู้สึก และความสนใจในการทำงาน การใช้แบบวัดในการแบ่งบุคลิกภาพตามแนวคิดของ เฟรดแมนและโรเซนแมนนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนกรุงเทพมหานครที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะมีพฤติกรรม แบบ A หรือแบบ B และบุคลิกภาพแบบใดที่จะส่งผลส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผู้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล (2533 : 126-127) ศึกษา ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ใช้กลุ่มตัวอย่างจากผู้มีพฤติกรรมในการศึกษาต่อ และผู้ไม่มีพฤติกรรมในการศึกษาต่อ ในการศึกษาด้านจิตลักษณะพื้นฐานนั้น ได้ศึกษาจากผู้มี บุคลิกภาพแบบ A และแบบ B ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีพฤติกรรมในการศึกษาต่อจะมีบุคลิกภาพ แบบ A มากกว่า ผู้ที่ไม่มีพฤติกรรมในการศึกษาต่อ โดยกลุ่มคนที่มีครอบครัวแล้วและมี บุคลิกภาพแบบ A จะมีทัศนคติที่ดีในการศึกษาต่อมากกว่าคนที่มีบุคลิกภาพแบบ B

เกศนา พันทาเดช (2543 : 89) ได้ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษา ในเขตกำแพงนครเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารงาน พบว่า ผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ ก (Type A) กับ ผู้บริหารที่มี บุคลิกภาพแบบ ข (Type B) มีทักษะทางเทคนิค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลจะส่งผลในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากความเหมาะสมของบุคคล ในด้าน ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และบุคลิกภาพ จะทำให้บุคคลเกิดการพัฒนาชีวิต พัฒนาทักษะการทำงาน ทำให้บุคคลรู้จักวิธีการปฏิบัติงาน เทคนิค ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ รู้จักการวิเคราะห์ และแก้ปัญหา รู้จักการทำงานร่วมกับคนอื่น ส่งผลให้การดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษาสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และบุคลิกภาพ เป็นตัวแปรที่สำคัญในการปฏิบัติงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยในต่างประเทศที่จะกล่าวต่อไปนี้ ไม่ได้เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกันคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบ แต่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

5.1 งานวิจัยในประเทศ

วันชัย ศิริชนะ (2537) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาของทุกประเทศที่ศึกษาได้เน้นถึงหลักการในเรื่องความเป็นอิสระ (Autonomy) ควบคู่ไป กับความพร้อมที่จะรับการตรวจสอบภายนอก (Accountability) และแต่ละประเทศมีกลไกในการ ดำเนินการและวิธีการรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ และจารีตนิยมของตน

จิรศักดิ์ จันทรช่วงโชติ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเขตการศึกษา 11 พบว่า การปฏิบัติงาน โดยรวม ทุกด้านและแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์มาก ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษปฏิบัติงานธุรการ ได้ในระดับมากที่สุดและพบว่าโรงเรียนขนาดต่างกัน การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน มัธยมศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธเนศ คิดรุ่งเรือง (2539 : 130) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพในการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนเอกชน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนร่วมโครงการทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ปฏิบัติการบริหารงานวิชาการ ในแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพระดับมาก ส่วนโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการ ทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ ปฏิบัติได้ระดับปานกลาง การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการบริหารงานวิชาการในแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพ ของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการกับโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ภาพรวมมีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกขนาดกลางและขนาดใหญ่ ปรากฏว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการ และโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ไม่เข้าร่วมโครงการมีความแตก ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมบุญ ฐุสินธุ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องการบริหารงานตามเกณฑ์ มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากมีการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา โดย รวมทุกด้านงานและในแต่ละด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นงาน ด้านโรงเรียนและชุมชนไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในแต่ละงานพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่

ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันบริหารงาน 5 งาน ได้แก่ งานบริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียนและงานบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 46-47) ได้ศึกษา การประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทั่วประเทศจำนวน 31,419 โรงเรียน พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ผ่านทุกมาตรฐาน จำแนก ตามขนาดของโรงเรียน ปริมาณการผ่านมาตรฐานและขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน ในเชิงบวกกล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ผ่านมาตรฐานสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ในเกือบทุกระดับ การศึกษา และมาตรฐานระดับประถมศึกษาที่มีโรงเรียนผ่านมากที่สุด คือมาตรฐานที่ 5 โรงเรียน เกณฑ์เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับเข้าเรียนได้บรรลุเป้าหมาย และเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 80) มาตรฐานที่มีโรงเรียนผ่านน้อยที่สุดคือ มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตร โดยสอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น (ร้อยละ 26)

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2540) ศึกษาการวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลงานวิจัยพบว่า ระบบที่โรงเรียนอาชีวศึกษา เอกชนได้ใช้ประกันคุณภาพการศึกษา คือ ระบบประกันคุณภาพเน้นการควบคุมการปฏิบัติงาน ตามสายการบังคับบัญชาและใช้ปฏิทินการศึกษาเป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีการ วางแผนปฏิบัติงานระยะ 1 ปีมากที่สุด และพบว่าประสิทธิผลของระบบประกันคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของกระบวนการบริหารโรงเรียน ด้านคุณภาพนักเรียน และด้านคุณภาพ ของการบริหาร พบว่า ไม่มีโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งใดมีประสิทธิผลครบทั้ง 3 ด้าน

เนตร เตโช (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาค้นคว้าเรื่องการควบคุมคุณภาพการเรียน การสอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครพนม เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาของครู ในโรงเรียนขนาดต่างกัน พบว่า ครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการควบคุมคุณภาพการเรียน การสอนโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูในโรงเรียน ขนาดใหญ่มีการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ครูในโรงเรียนขนาดกลางและ ขนาดเล็กมีการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

ชัชวาล ป้อมไชยา (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินงานบริหารระบบคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า การดำเนินงานตาม กระบวนการบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด สกลนคร โดยส่วนรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีการ ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากอยู่ 4 ด้าน คือ การจัดทำแผนและโครงการพัฒนา การจัดองค์กรบริหาร คุณภาพ การกำหนดเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียนและการดำเนินการตามแผน นอกนั้นมีการ ปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

สุพัฒน์ พรหมวัง (2542 : 156) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการ พบว่า สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า ขนาดของโรงเรียนและตำแหน่งของผู้ปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพโดยรวมไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันปัญหาการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน พิจารณาเป็นรายด้าน มีเพียง 1 ด้านที่ผู้บริหารและครูวิชาการมีปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกัน คือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

จำเริญ ใจสำคัญ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส พบว่า ระดับการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โดยรวมไม่แตกต่างกัน

สุรัชย์ วังบุญคง (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเปรียบเทียบการประกันคุณภาพการศึกษาของครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการจัดการศึกษา คือ ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้สนับสนุนการเรียนการสอนปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป้าหมายปรัชญาของโรงเรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ผู้บริหารควรมีความยุติธรรม และควรแสดงแผนภูมิการบริหารงานที่ชัดเจน

สุรพล ศรีตัน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินการบริหารโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดเลย เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วย และครูผู้สอน จำนวน 285 คน พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาบริหารโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษา โดยจัดให้มีการศึกษาและเตรียมการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ผลการประเมินโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษา มีผลงานอยู่ในระดับปานกลางและเรียงตามลำดับ ได้แก่ การบริหารมาตรฐานด้านกระบวนการ มาตรฐานด้านปัจจัย และมาตรฐานด้านผลผลิต มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์ (2543 : 121) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า โดยเฉลี่ยมีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามขนาดโรงเรียน วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของผู้บริหาร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำปุ่น ภูเงิน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ใช้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งสิ้น 326 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรโดยรวมและจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่มีที่ตั้งต่างกัน เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ไม่แตกต่างกัน ปัญหาด้านผลผลิตที่พบมากที่สุด คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ แนวทางแก้ปัญหา คือ ศึกษาเป็นรายกรณีแล้วจัดกิจกรรมให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน

ปัญญา ปรารค์ทอง (2545 : 116-117) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียน ในขั้นตอนการควบคุมคุณภาพการศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน และด้านการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน จำแนกตามสถานภาพผู้บริหาร ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียน พบว่า สภาพโรงเรียนที่มีผู้บริหารที่มี วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮาเจอร์ (Hager .1997 : Abstract) ได้วิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ (QA) ในด้านการฝึกอบรมและอาชีวศึกษา (VET-Vocational Education and Training) ในประเทศออสเตรเลีย ช่วงเวลา 6 ปี โดยศึกษาปัจจัยที่น่าสนใจ 3 ประการ คือ ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดของภาคอุตสาหกรรมซึ่งมีผลประโยชน์จากการประเมิน เพื่อประกันคุณภาพการเพิ่มขึ้นของการแข่งขันในตลาดฝึกอบรม การเพิ่มขึ้นของความต้องการของชุมชนสำหรับคุณภาพ จากการศึกษา ระบบประกันคุณภาพของระบบที่มั่นคง การจัดคุณภาพทั้งหมดจะขึ้นอยู่กับมาตรฐานนานาชาติ

การวิจัยเสนอแนะว่าประเด็นที่ควรคำนึงถึงในการดำเนินงานของ (QA) ในภาค VET คือ ข้อกำหนดส่วนบุคคล กระบวนการวางแผน โปรแกรมพัฒนาทีมงาน การสืบหาข้อมูลในเรื่องความต้องการของลูกจ้าง และบทบาทของการตรวจสอบ การประเมินและการวัดผล การศึกษาเรื่อง VET ชี้ให้เห็นว่าปัญหาหลักทั้งหมด คือ ความยากลำบากในการวางพื้นฐานขององค์กร

เบคอน (Bacon. 1999 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาที่ใช้มาตรฐานเป็นหลัก ตามการรับรู้ของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความพยายามของ โรงเรียนในการใช้ การศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นหลัก ในวิธีการสอนในห้องเรียน พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ถูกกระตุ้นให้ได้มาตรฐานสูงในสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการศึกษา รายการในแบบสอบถามบางข้อ เป็นตัวแทนเฉพาะวิธีการศึกษาที่ใช้มาตรฐานเป็นหลัก ไม่ได้คะแนนสูงตามที่คาดหวังไว้ และ การใช้วิธีการให้คะแนนแบบรูปรีด (rubric) การให้เวลาที่ต่างกัน และนักเรียนที่ต่างกัน ซึ่งเป็นวิธีการพื้นฐานของการศึกษาที่ใช้มาตรฐานเป็นหลัก ได้คะแนนสูงกว่าข้อที่เป็นตัวแทนการสอนที่ดี ถึงแม้ว่านักเรียนจะให้ความเห็นที่ดีในการเรียนในห้องเรียน แต่ยังน่าเป็นห่วงว่า การสอนยังไม่ได้ เปลี่ยนจากแบบครูเป็นศูนย์กลางเป็นแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะครูสอนและประเมินผล โดยใช้มาตรฐานการศึกษา แต่ไม่ได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเรียน

ฮาเปอร์ (Harper. 1999 : Abstract) ได้ศึกษา บทบาทของการทำงานเป็นทีมในการ ประกันคุณภาพการศึกษาและการวางแผนพัฒนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสอง แห่งในมลรัฐอิลลินอยส์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลคณะทำงานของมลรัฐอิลลินอยส์ โดย ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง คณะทำงานที่สอนแบบสหวิทยาการ และคณะทำงานวางแผนพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบ ผลการวิจัยพบว่า การประกันคุณภาพและการวางแผนพัฒนาเป็นแรงกระตุ้นใน รูปแบบหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและกระบวนการวางแผนของทั้งสองโรงเรียน ผู้บริหาร เป็นกุญแจสำคัญในการประสานการทำงานระหว่างคณะทำงานทั้งสองโดยผู้บริหารต้องเป็นผู้ริเริ่ม จัดโครงสร้างและกระบวนการที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน แม้ว่าจะกระตุ้นให้การดำเนินงาน ด้านหลักสูตรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ไม่มีผลต่อเทคโนโลยีการสอนของโรงเรียนทั้งสองแห่ง

เอเทรีย (Atria. 1999 : Abstract) ศึกษาผลกระทบของกระบวนการประกันคุณภาพ และแผนพัฒนาของมลรัฐอิลลินอยส์ ต่อทัศนคติของครูโรงเรียนรัฐบาลในการทำแผนพัฒนา โรงเรียนในเมืองชิคาโก การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของกระบวนการประกัน คุณภาพและแผนพัฒนาของมลรัฐอิลลินอยส์ต่อทัศนคติของครูโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งกระบวนการ ประกันคุณภาพและแผนพัฒนาของมลรัฐอิลลินอยส์ มีแนวคิดพื้นฐานตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ขององค์กรและทฤษฎีแรงจูงใจ ดังนั้น ทัศนคติของครู จึงเป็นส่วนประกอบหลักในการดำเนินงาน ให้ประสบความสำเร็จ และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน

เอ็มซอลลา (Msolla. 1999 : 15-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการใช้ทักษะการบริหารงานและความรู้ของครู ผู้บริหารวิทยาลัยในแทนซาเนีย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่ครูและผู้บริหารเผชิญในการปฏิบัติงานทั้งหมดเฉลี่ยแล้วอยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำ ภาระงานที่ปฏิบัติมี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงินและโครงการพึ่งพาตนเอง ด้านการจัดวัสดุและทรัพยากร ด้านสิ่งแวดล้อม และอาคารสถานที่ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารบุคลากร และด้านการวางแผนพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า งานที่ปฏิบัติได้ยากที่สุดตามลำดับ มีดังนี้ ด้านการจัดการวัสดุและทรัพยากร ด้านสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ ด้านการเงินและโครงการพึ่งพาตนเอง ด้านบริหารบุคลากร และด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศสรุปได้ว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยการจัดให้มีการศึกษาและเตรียมการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การจัดทำมาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษา ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง และมีปัญหาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความแตกต่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาตามสภาพของสถานศึกษาและชุมชน ซึ่งสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านที่มีปัญหามากกว่าด้านอื่น คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการศึกษา และด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษา นอกจากนั้นยังมีความแตกต่างในปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก และพบว่า สถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารและครูสอน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ มีส่วนสำคัญในความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าเป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 49 คน ครูผู้สอน 95 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 144 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 42 คน ครูผู้สอน 85 คน จำนวนทั้งสิ้น 127 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นชนิดสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น และกำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละชั้นด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังปรากฏรายละเอียดใน ตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

สถานศึกษา	ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียน กรุงเทพมหานคร 1		ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียน กรุงเทพมหานคร 2		ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียน กรุงเทพมหานคร 3		ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียน กรุงเทพมหานคร 4	
	ผู้บริหาร	ผู้สอน	ผู้บริหาร	ผู้สอน	ผู้บริหาร	ผู้สอน	ผู้บริหาร	ผู้สอน
ตำแหน่ง								
ประชากร	15	31	13	20	13	22	8	22
กลุ่มตัวอย่าง	14	28	10	19	10	19	8	19
รวมจำนวน กลุ่มตัวอย่าง	42		29		29		27	
รวมทั้งสิ้น	127							

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามคุณลักษณะส่วนบุคคลเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของผู้บริหารและครูผู้สอน ใช้แบบวัดบุคลิกลักษณะ 2 ลักษณะ คือ บุคลิกลักษณะแบบ A (Type A) และบุคลิกลักษณะแบบ B (Type B) โดยพัฒนาจากแบบสอบถามของ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ แปลมาจากเครื่องมือวัด Type A-Type B Self-Test ของเฟรดแมนและโรเซนแมน (เกศนา พันทาเดช. 2543 : 61) ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่จำแนกตามความหมายของคำที่แตกต่างกัน จำนวน 7 ข้อ แต่ละข้อจะแบ่งคะแนนออกเป็น 8 ระดับ ซึ่งการแปลความหมายของคะแนนเมื่อรวมคะแนนได้เท่าไรให้คูณด้วย 3 แล้วแปลความหมาย ดังนี้

ถ้าได้ต่ำกว่า 100

แสดงว่ามีบุคลิกลักษณะแบบ Type B

ถ้าได้ตั้งแต่ 100 ขึ้นไป

แสดงว่ามีบุคลิกลักษณะแบบ Type A

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคอร์ท (Likert) แต่ละข้อมี 2 ด้าน คือ ระดับการดำเนินงานและระดับปัญหาการดำเนินงาน จำนวน 34 ข้อ โดยกำหนดค่าระดับคะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับการดำเนินงาน / ระดับปัญหาการดำเนินงาน มากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับการดำเนินงาน / ระดับปัญหาการดำเนินงาน มาก
- 3 หมายถึง ระดับการดำเนินงาน / ระดับปัญหาการดำเนินงาน ปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับการดำเนินงาน / ระดับปัญหาการดำเนินงาน น้อย
- 1 หมายถึง ระดับการดำเนินงาน / ระดับปัญหาการดำเนินงาน น้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคอร์ท (Likert) สร้างเพื่อสอบถามเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในศึกษาเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดและวิเคราะห์แนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.1.2 ศึกษาแนวทางในการสร้างแบบสอบถามของ ดวงดาว ทองผ่อง (2545 : 138-143) ปัญญา ปรารค์ทอง (2545 : 128-131) และ สุวัช เกาเพิ่ม (2544 : 94-100) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 3 โดยกำหนดแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตรงตามขอบเขตเนื้อหา และนิยามศัพท์การวิจัย

3.1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม ความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุมตามขอบเขตเนื้อหา และวัตถุประสงค์ที่ศึกษา แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

3.1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ
สำนวนภาษา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบและแก้ไข
เครื่องมือ ประกอบด้วย

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แสงศักดิ์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2) ดร. ป่าน กิมปี
ศึกษานิเทศก์ ระดับ 9 หน่วยศึกษานิเทศก์
- 3) นางสาวอังคณา วสุวรรณ์
ศึกษานิเทศก์ ระดับ 9 หน่วยศึกษานิเทศก์
- 4) นายทวีศักดิ์ วิศิษฎ์วงกูร
ผู้อำนวยการศูนย์ ระดับ 9
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3
- 5) นายปรีชา จันทรมณี
อาจารย์ 3 ระดับ 8
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ จังหวัดสงขลา

3.1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ในการใช้
สำนวนภาษา แก้ไขความซ้ำซ้อน เพิ่มเติมสาระสำคัญ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา และหลักการ
สำคัญในด้านการวิจัย ซึ่งมีอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เป็นผู้ดูแลตรวจสอบการแก้ไข

3.1.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไข ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับ
ผู้บริหาร จำนวน 8 คน และครูผู้สอน จำนวน 22 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ

3.1.7 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ทุกฉบับ ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของ
ครอนบาค (Cronbach, 1974 : 202) ซึ่งแบบสอบถามมีจำนวน 34 ข้อ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ
ด้านการดำเนินงาน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .9002 และด้านปัญหาการดำเนินงาน มีค่าความ
เชื่อมั่น เท่ากับ .9248 แบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .9517

3.1.8 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมสารนิพนธ์ ขอความเห็น
ชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์นำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่
จำแนกตามความหมายของคำที่แตกต่างกันเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ใช้แบบสอบถามบุคลิกภาพแบบ
A (Type A) และบุคลิกภาพแบบ B (Type B) ของ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ แปลมาจากเครื่องมือ
วัดบุคลิกภาพ Type A - Type B Self-Test ของ เฟรดแมนและโรเซนแมน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขอนหนังสือจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงอธิบดี
กรมการศึกษานอกโรงเรียน แจ้งวัตถุประสงค์และขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

4.2 นำหนังสือจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียนกรุงเทพมหานคร1-4 เพื่อขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครูผู้สอน
ในสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต
จำนวนทั้งสิ้น 127 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 42 คน และครูผู้สอน 85 คน ตอบแบบสอบถาม
ให้ถูกต้องครบถ้วนตามสภาพความเป็นจริงแล้วส่งคืนผู้วิจัย โดยผู้วิจัยได้นัดหมายกำหนดเวลา
ในการไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4.3 ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 127 ฉบับ นำมาตรวจสอบ พบว่า
เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้ง 127 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.0 จากนั้น นำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วย
โปรแกรม SPSS for Windows

5. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

5.1 ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 127 ฉบับ จำแนก
ตามสถานภาพ เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 42 ฉบับ กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 85 ฉบับ

5.2 นำข้อมูลมาบันทึกลงเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS for
Windows เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

5.2.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้าน ตำแหน่ง
วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

5.2.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ด้านบุคลิกภาพ ใช้แบบวัดบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่จำแนกตามความหมาย
ของคำที่แตกต่างกัน จำนวน 7 ข้อ แต่ละข้อจะแบ่งคะแนนออกเป็น 8 ระดับ ซึ่งการแปลความ
หมายของคะแนนเมื่อรวมคะแนนได้เท่าไรให้คูณด้วย 3 แล้วแปลความหมาย ดังนี้

ถ้าได้ต่ำกว่า 100	แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ Type B
ถ้าได้ตั้งแต่ 100 ขึ้นไป	แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ Type A

5.2.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 สภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดคะแนน ดังนี้

ระดับการดำเนินงาน / ระดับปัญหาการดำเนินงาน มากที่สุด ให้คะแนน 5 คะแนน
 ระดับการดำเนินงาน / ระดับปัญหาการดำเนินงาน มาก ให้คะแนน 4 คะแนน
 ระดับการดำเนินงาน / ระดับปัญหาการดำเนินงาน ปานกลาง ให้คะแนน 3 คะแนน
 ระดับการดำเนินงาน / ระดับปัญหาการดำเนินงาน น้อย ให้คะแนน 2 คะแนน
 ระดับการดำเนินงาน / ระดับปัญหาการดำเนินงาน น้อยที่สุด ให้คะแนน 1 คะแนน

แปลผลพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยช่วงคะแนน 5 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 57- 60)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับการดำเนินงาน / มีระดับปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับการดำเนินงาน / มีระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับการดำเนินงาน / มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับการดำเนินงาน / มีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับการดำเนินงาน / มีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรที่กำหนด แล้ววิเคราะห์โดยใช้สถิติ t – test (Independent Sample Group) เปรียบเทียบตัวแปร กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และใช้สถิติ F – test เปรียบเทียบตัวแปร กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม กรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของ LSD (The Least Significant Difference Method)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของแบบสอบถาม

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach. 1974 : 202)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบสมมติฐานข้อ 1 ศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากร ต่อสภาพการดำเนินงานและปัญหาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.2 ทดสอบสมมติฐานข้อ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อสภาพการดำเนินงานและปัญหาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา จำแนกตามตัวแปร 4 ด้าน คือ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และบุคลิกภาพ โดยใช้สถิติ ดังนี้

3.2.1 สถิติ t – test (Independent Sample Group) เปรียบเทียบ ตัวแปร ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และบุคลิกภาพ

3.2.2 สถิติ F – test เปรียบเทียบตัวแปร ประสบการณ์

กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ LSD (The Least Significant Difference Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สภาพภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และบุคลิกภาพ วิเคราะห์โดยหาค่า t -test (Independent Sample Group)

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ วิเคราะห์โดยหาค่า F -test

กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ LSD (The Least Significant Difference Method)

สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ทางสถิติในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา F - distribution
t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกของส่วนเบี่ยงเบนกำลังสอง
MS	แทน	ค่าความแปรปรวน
*	แทน	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารและครูผู้สอนศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้าน ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา บุคลิกภาพ
และประสบการณ์ โดยแสดงเป็นค่าความถี่และร้อยละในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม สถานภาพและคุณลักษณะ
ส่วนบุคคล

สถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	กลุ่มตัวอย่าง N=127	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
ผู้บริหาร	42	33.1
ครูผู้สอน	85	66.9
รวม	127	100.0
2. วุฒิ		
ปริญญาตรี	75	59.1
สูงกว่าปริญญาตรี	52	40.9
รวม	127	100.0
3. ประสบการณ์		
ต่ำกว่า 10 ปี	33	26.0
10 ถึง 20 ปี	62	48.8
21 ปีขึ้นไป	32	25.2
รวม	127	100.0
4. บุคลิกภาพ		
แบบ A	58	45.7
แบบ B	69	54.3
รวม	127	100.0

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นสถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1 เป็นครูผู้สอน
จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 66.9 ผู้บริหารและครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 75 คน
คิดเป็นร้อยละ 59.1 ผู้บริหารและครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 52 คน คิดเป็น
ร้อยละ 40.9 ผู้บริหารและครูผู้สอนมีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0

ผู้บริหารและครูผู้สอนมีประสบการณ์ 10 ถึง 20 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 และผู้บริหารและครูผู้สอนมีประสบการณ์ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 ผู้บริหารและครูผู้สอนมีบุคลิกภาพแบบ A จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 ผู้บริหารและครูผู้สอนมีบุคลิกภาพแบบ B จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยแสดงภาพรวมในตาราง 3 และแสดงรายด้านและรายข้อในตาราง 4 และตาราง 5 ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน โดยรวมและรายด้าน

การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	สภาพการดำเนินงาน			ปัญหาการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษา	3.10	0.34	ปานกลาง	3.03	0.39	ปานกลาง
2. การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา	3.11	0.18	ปานกลาง	3.07	0.27	ปานกลาง
รวม	3.11	0.23	ปานกลาง	3.05	0.30	ปานกลาง

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 3.11$) มีสภาพการดำเนินงานสูงกว่าด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 3.10$)

เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงาน พบว่า มีปัญหาการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 3.07$) มีปัญหาการดำเนินงานสูงกว่าด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 3.03$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน
ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายข้อ

การกำหนดมาตรฐานการศึกษา	สภาพการดำเนินงาน			ปัญหาการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตอน 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา						
1) ด้านผู้เรียน						
1. มีการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนด มาตรฐานผู้เรียน	4.34	0.47	มาก	3.34	0.47	ปานกลาง
2. มีการกำหนดกรอบความคิดใน การกำหนดตัวบ่งชี้ในมาตรฐาน ผู้เรียน	2.66	0.47	ปานกลาง	3.67	0.47	มาก
3. มีการยกย่องมาตรฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียนและนำไป ทดลองใช้	3.34	0.47	ปานกลาง	3.01	0.82	ปานกลาง
4. กำหนดเครื่องมือในการประเมิน คุณภาพผู้เรียนโดยกระบวนการ มีส่วนร่วม	2.99	0.20	ปานกลาง	2.67	0.47	ปานกลาง
5. มีการระดมความคิดเห็นจากผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมแก้ปัญหา คุณภาพผู้เรียน	3.33	0.47	ปานกลาง	2.99	0.82	ปานกลาง
2) ด้านกระบวนการ						
6. มีการจัดองค์กรโครงสร้าง การบริหารงานอย่างเป็นระบบ ชัดเจน	2.33	0.47	น้อย	3.67	1.25	มาก
7. มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความ ความร่วมมือกับชุมชน	3.35	1.26	ปานกลาง	3.68	1.25	มาก
8. มีการจัดกระบวนการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1.66	0.47	น้อย	1.99	0.82	น้อย
9. จัดทำข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน เป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการ	2.99	1.41	ปานกลาง	2.16	0.53	น้อย

ตาราง 4 (ต่อ)

การกำหนดมาตรฐานศึกษา	สภาพการดำเนินงาน			ปัญหาการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
10. มีการวิเคราะห์หลักสูตรและปรับเนื้อหาให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น	2.99	0.81	ปานกลาง	2.67	0.47	ปานกลาง
11. มีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม	1.99	0.82	น้อย	2.68	0.95	ปานกลาง
3) ด้านปัจจัย						
12. มีการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน						
ประกันคุณภาพ	3.99	0.82	มาก	4.33	0.47	มาก
13. มีการจัดทำคู่มือเพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษา	4.66	0.47	มากที่สุด	3.99	0.82	มาก
14. มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย	3.35	1.71	ปานกลาง	3.02	1.64	ปานกลาง
15. มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำระบบประกันคุณภาพ	3.01	1.64	ปานกลาง	2.01	0.82	น้อย
16. มีการผลิต จัดหา สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้	2.67	1.25	ปานกลาง	2.67	1.25	ปานกลาง
รวม	3.10	3.40	ปานกลาง	3.03	0.39	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดทำคู่มือเพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.66$) และข้อที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานผู้เรียน ($\bar{X} = 4.34$) การจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนิน

งานประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 3.99$) ข้อที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 1.66$) การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 2.01$) และการจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบชัดเจน ($\bar{X} = 2.33$)

เมื่อพิจารณาปัญหาในการดำเนินงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$) ยกเว้น ข้อที่มีปัญหาการดำเนินงานในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.33$) การจัดทำคู่มือเพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.99$) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชน ($\bar{X} = 3.68$) การกำหนดกรอบความคิดในการกำหนดตัวบ่งชี้ในมาตรฐานผู้เรียน ($\bar{X} = 3.67$) การจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบชัดเจน ($\bar{X} = 3.67$) ข้อที่มีปัญหาการดำเนินงานในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 1.99$) การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำระบบประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 2.01$) และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนเป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการ ($\bar{X} = 2.16$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน
ด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายข้อ

การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา	สภาพการดำเนินงาน			ปัญหาการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตอน 2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา						
1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา						
17. มีการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษา	2.34	0.94	น้อย	2.88	0.53	ปานกลาง
18. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.34	0.47	ปานกลาง	3.28	0.47	ปานกลาง
19. มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโดยคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะครู	3.99	0.82	มาก	3.35	1.71	ปานกลาง
20. มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารและครูผู้สอนนำมาตรฐานไปใช้ปฏิบัติงาน	4.02	0.82	มาก	3.68	1.25	มาก
21. มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการตามแผนพัฒนาที่ออกแบบใหม่	3.02	1.42	ปานกลาง	2.01	0.00	น้อย
22. มีการสรุปผลการดำเนินงานเทียบกับสภาพความสำเร็จที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา	1.67	0.47	น้อย	2.33	0.82	น้อย
23. มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อวางแผนในการแก้ไขและปรับปรุง	2.99	0.47	ปานกลาง	2.67	0.47	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา	สภาพการดำเนินงาน			ปัญหาการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2) การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ						
24. มีการนำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไปกำหนดกรอบในการจัดสรรงบประมาณ	2.67	0.47	ปานกลาง	3.33	0.47	ปานกลาง
25. มีการนำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไปกำหนดกิจกรรม/โครงการของสถานศึกษา	3.67	0.47	มาก	3.77	0.68	มาก
26. มีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะเพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด	3.99	0.61	มาก	3.68	0.69	มาก
27. มีการบันทึกสิ่งที่ประสบผลสำเร็จและสิ่งที่ไม่เป็นตามที่คาดหวัง	3.74	0.69	มาก	2.66	0.47	ปานกลาง
28. มีการจัดทำรายละเอียดสรุปผลการดำเนินงานเพื่อประเมินตนเอง	2.99	1.63	ปานกลาง	4.32	0.95	มาก
3) การตรวจติดตามคุณภาพ						
29. มีเครื่องมือในการประเมินผลการทำงานที่ใช้อย่างสะดวกและเป็นที่ยอมรับ	3.66	0.94	มาก	3.28	3.57	ปานกลาง
30. มีการแต่งตั้งคณะผู้ติดตามผลการทำงานระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	2.99	0.81	ปานกลาง	2.33	0.47	น้อย
31. มีการจัดทำแผนตรวจสอบและทบทวนการทำงานทุกระดับ	2.33	0.47	น้อย	3.01	0.82	ปานกลาง
32. มีการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ	2.66	0.47	ปานกลาง	2.95	0.47	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา	สภาพการดำเนินงาน			ปัญหาการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
33. การเขียนรายงานมีข้อมูล พื้นฐานเกี่ยวกับสภาพ การดำเนินงานสรุปผลการ ประเมินและการพัฒนาสถาน ศึกษาในอนาคต	3.33	0.47	ปานกลาง	2.95	1.25	ปานกลาง
34. มีการเสนอรายงานประจำปี ต่อหน่วยงานต้นสังกัด และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2.95	0.37	ปานกลาง	2.92	0.41	ปานกลาง
รวม	3.13	0.18	ปานกลาง	3.07	0.27	ปานกลาง

จากตาราง 5 แสดงว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ข้อที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารและครูผู้สอนนำมาตรฐานไปใช้ปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.02$) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะครู ($\bar{X} = 3.99$) การตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ เพื่อพิจารณาว่า การดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ($\bar{X} = 3.99$) การบันทึกสิ่งที่ประสบผลสำเร็จและสิ่งที่ไม่เป็นตามที่คาดหวัง ($\bar{X} = 3.74$) การนำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไปกำหนดกิจกรรม / โครงการของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.67$) และมีเครื่องมือในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ใช้ง่ายสะดวกและเป็นที่ยอมรับ ($\bar{X} = 3.66$) และ ข้อที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ การสรุปผลการดำเนินงานเทียบกับสภาพความสำเร็จที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ($\bar{X} = 1.67$) การจัดทำแผนตรวจสอบและทบทวนการปฏิบัติงานทุกระดับ ($\bar{X} = 2.33$) และการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 2.34$)

เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ข้อที่มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การจัดทำรายละเอียดสรุปผลการดำเนินงานเพื่อประเมินตนเอง ($\bar{X} = 4.32$) การนำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไปกำหนด

กิจกรรม / โครงการของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.77$) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารและครูผู้สอนนำมาตรฐานไปใช้ปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.68$) และการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะเพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ($\bar{X} = 3.68$) ข้อที่มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการตามแผนพัฒนาที่ออกแบบใหม่ ($\bar{X} = 2.01$) การสรุปผลการดำเนินงานเทียบเคียงกับสภาพความสำเร็จที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.33$) และการแต่งตั้งคณะผู้แทนเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.33$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานจำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และบุคลิกลักษณะ วิเคราะห์โดยหาค่า t (t - test)

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม ตำแหน่ง

สภาพการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ผู้บริหาร N = 42		ครูผู้สอน N = 85		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษา	3.28	0.15	3.02	0.37	5.66*
2. การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา	3.01	0.08	3.17	0.19	6.50*
รวม	3.14	0.09	3.09	0.28	1.55

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 แสดงว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทุกด้าน โดยด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารมีความคิดเห็นสูงกว่าครูผู้สอน โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.28$) และ ($\bar{X} = 3.02$) ตามลำดับ ส่วนด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ครูผู้สอนมีความคิดเห็นสูงกว่าผู้บริหาร โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.17$) และ ($\bar{X} = 3.01$) ตามลำดับ

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม วุฒิการศึกษา

สภาพการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t
	N = 75		N = 52		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษา	2.95	0.35	3.32	0.18	7.87*
2. การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา	2.99	0.03	3.29	0.16	12.97*
รวม	2.97	0.17	3.31	0.15	11.48*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 แสดงว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม บุคลิกภาพ

สภาพการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	บุคลิกภาพแบบ A		บุคลิกภาพแบบ B		t
	N = 58		N = 69		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษา	3.10	0.34	3.11	0.34	0.39
2. การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา	3.11	0.18	3.12	0.18	0.25
รวม	3.10	0.24	3.12	0.23	0.32

จากตาราง 8 แสดงว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน
จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้าน แสดงในตาราง 9 และรายคู่ แสดงในตาราง 10

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน
โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม ประสบการณ์

สภาพการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F
1. การศึกษามาตรฐาน การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	2.46	1.23	12.56*
	ภายในกลุ่ม	124	12.15	0.10	
รวม		126	14.60		
2. การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	2.62	1.31	102.33*
	ภายในกลุ่ม	124	1.59	0.01	
รวม		126	6.85		
รวมสภาพการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.49	1.24	35.40*
	ภายในกลุ่ม	124	4.36	0.03	
รวม		126	6.85		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 9 แสดงว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

เมื่อพบความแตกต่างดังกล่าว ผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ LSD (The Least Significant Difference Method) ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน
รายคู่ จำแนกตาม ประสบการณ์

สภาพการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา		ประสบการณ์	ต่ำกว่า 10 ปี N = 33	10-20 ปี N = 62	21 ปีขึ้นไป N = 32
		$\bar{X}$	2.62	3.27	3.28
1. การกำหนดมาตรฐาน การศึกษา	ต่ำกว่า 10 ปี	2.62			
	10-20 ปี	3.27	*		
	21 ปีขึ้นไป	3.28	*	0.01	
		$\bar{X}$	2.98	3.09	3.29
2. การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน การศึกษา	ต่ำกว่า 10 ปี	2.98			
	10-20 ปี	3.09	*		
	21 ปีขึ้นไป	3.29	*	*	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบรายคู่พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี กับ ผู้ที่มีประสบการณ์ 10 – 20 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี กับ ผู้ที่มีประสบการณ์ 21 ปี ขึ้นไป ด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี กับ ผู้ที่มีประสบการณ์ 10 – 20 ปี ผู้ที่มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี กับ ผู้ที่มีประสบการณ์ 21 ปี ขึ้นไป และผู้ที่มีประสบการณ์ 10 - 20 ปี กับ ผู้ที่มีประสบการณ์ 21 ปี ขึ้นไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า วิธีการศึกษาค้นคว้า สรุปผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร โดยมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และบุคลิกภาพ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 49 คน และครูผู้สอน จำนวน 95 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 144 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970 : 608) ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นชนิดสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นและกำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละชั้นด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 127 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 42 คน และครูผู้สอน 85 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 44 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะส่วนบุคคลเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้บริหารและครูผู้สอนใน 2 ลักษณะ คือ บุคลิกภาพแบบ A (Type A) และบุคลิกภาพแบบ B (Type B) ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่จำแนกตามความหมายของคำที่แตกต่างกัน จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 34 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .9571

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows เพื่อให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานในการวิจัย โดยคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 แบบวัดบุคลิกภาพ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่จำแนกตามความหมายของคำที่แตกต่างกันจำนวน 7 ข้อ แต่ละข้อจะแบ่งคะแนนออกเป็น 8 ระดับ ซึ่งการแปลความหมายของคะแนน เมื่อรวมคะแนนได้เท่าไรให้คูณด้วย 3 แล้วแปลความหมาย ดังนี้

ถ้าได้ต่ำกว่า 100 แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ Type B

ถ้าได้ตั้งแต่ 100 ขึ้นไป แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบ Type A

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 สภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิเคราะห์เพื่อแสดงการกระจายของคะแนน โดยหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ข้อมูลในแบบสอบถามหาค่าคะแนนและแปลผลคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรที่กำหนด วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t - test (Independent Sample Group) เปรียบเทียบตัวแปร ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และบุคลิกภาพ และใช้สถิติ F - test เปรียบเทียบตัวแปร ประสบการณ์

กรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ LSD (The Least Significant Difference Method)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. สถานภาพของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหาร จำนวน 42 คน และเป็น ครูผู้สอน จำนวน 85 คน ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานระหว่าง 10 ถึง 20 ปี และคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพ ส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบ B

2. สภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาใน ขั้นตอนการควบคุมคุณภาพการศึกษาจำแนกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา มีสภาพการดำเนินงานและปัญหามากกว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏผล ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา พิจารณาสภาพการดำเนินงาน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ข้อที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดทำ คู่มือเพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษา ข้อที่มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารงาน อย่างเป็นระบบชัดเจน เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงาน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การจัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา การจัดทำคู่มือเพื่อเผยแพร่และ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษา การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือกับ ชุมชน การจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบชัดเจน การกำหนดกรอบความคิดใน การกำหนดตัวบ่งชี้ในมาตรฐานผู้เรียน ข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ การจัดกระบวนการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 ด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา พิจารณาสภาพการดำเนินงาน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ข้อที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารและครูผู้สอนนำมาตรฐานไปใช้ ในการปฏิบัติงาน การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโดยคณะกรรมการสถานศึกษา การตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะเพื่อพิจารณาว่า การดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่กำหนด การบันทึกสิ่งที่ประสบผลสำเร็จและสิ่งที่ไม่เป็นตามที่คาดหวัง การนำแผนพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาไปกำหนดกิจกรรม/โครงการของสถานศึกษา มีเครื่องมือในการประเมินผลการปฏิบัติ งานที่ใช้ง่ายสะดวกและเป็นที่ยอมรับ ข้อที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากน้อยไปหามาก คือ การสรุปผลการดำเนินงานเทียบเคียงกับสภาพความสำเร็จที่กำหนดไว้ใน

แผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดทำแผนตรวจสอบและทบทวนการปฏิบัติงานทุกระดับ เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงาน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การจัดทำรายละเอียดสรุปผลการดำเนินงานเพื่อประเมินตนเอง การนำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไปกำหนดกิจกรรม / โครงการของสถานศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารและครูผู้สอนนำมาตรฐานการศึกษาไปใช้ปฏิบัติงาน การตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะเพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ การแต่งตั้งคณะผู้นิเทศ เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง การสรุปผลการดำเนินงานเทียบกับสภาพความสำเร็จที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการตามแผนพัฒนาที่ออกแบบใหม่

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และบุคลิกภาพ ปรากฏดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น จำแนกตาม ตำแหน่ง ระหว่างตำแหน่งผู้บริหารกับตำแหน่งครูผู้สอน พบว่า มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกันแต่รายด้านแตกต่างกันทุกด้านโดยผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าการกำหนดมาตรฐานการศึกษามีการดำเนินงานสูงกว่าด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษามีสภาพการดำเนินงานสูงกว่าด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

3.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ระหว่างผู้มีวุฒิกศษาระดับปริญญาตรีกับผู้มีวุฒิกศษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี พบว่า มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันทุกด้าน

3.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น จำแนกตาม ประสบการณ์ ระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี 10-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป พบว่า มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันทุกด้าน เมื่อพิจารณาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปีกับผู้ที่มีประสบการณ์ 10-20 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปีกับผู้ที่มีประสบการณ์ 21 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จำนวน 3 คู่ คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปีกับผู้ที่มีประสบการณ์ 10-20 ปี ผู้ที่มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปีกับผู้ที่มีประสบการณ์ 21 ปีขึ้นไป และผู้ที่มีประสบการณ์ 10-20 ปีกับผู้ที่มีประสบการณ์ 21 ปีขึ้นไป

3.4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น จำแนกตาม บุคลิกภาพ ระหว่างผู้ที่มีบุคลิกภาพ แบบ A กับผู้ที่มีบุคลิกภาพ แบบ B พบว่า มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา พบประเด็นที่น่าสนใจและผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ตามความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานผู้บริหารและครูผู้สอนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีความตื่นตัวในการสนองนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งให้ความสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมระดับสากล กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประกาศนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบตั้งแต่ปี 2541 ดังนี้ “ สร้างความเข้าใจร่วมกัน เรื่องมาตรฐานคุณภาพและการประกันคุณภาพวางระบบกลไกกระบวนการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ วางระบบตรวจสอบและการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อการรับรองมาตรฐาน ” (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2541 ก : 3 -11 ; 2545 : 23-25) จึงส่งผลให้ทุกหน่วยงานในสังกัด ต้องดำเนินการจัดทำการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขึ้น และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อการพัฒนาตนเองและเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนั้นผลการศึกษาค้นคว้าจึงปรากฏว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา ปรารค์ทอง (2545 :118) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา มะโยธี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า บุคลากรโดยรวมและจำแนกตามสถานภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และสหวิทยาเขต มีความเห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและแต่ละส่วนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัฒน์ พรหมวัง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพด้าน ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน

มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทำเนียบ มหาพรหม (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการติดตามการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า โรงเรียนปฏิบัติตามมาตรฐานการประกันคุณภาพโดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางและมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2. ปัญหาการดำเนินงาน ผู้บริหารและครูผู้สอนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงาน ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เป็นระยะเริ่มต้นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอน ยังขาดความพร้อมในการดำเนินงาน และยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งปริยานุช จริยวิธานนท์ (2545 : 23) กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษานอกระบบ มีภารกิจที่ต้องทำกับกลุ่มคนที่หลากหลาย ต้องใช้กระบวนการที่ยืดหยุ่นและต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ การจัดการศึกษานอกระบบยังครอบคลุมถึงการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่จัดได้หลากหลายรูปแบบ ความหลากหลายในการจัดกิจกรรม ความมีอิสระภาพในการจัด ทำให้ยากต่อการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรินทร์ รุจิเกียรติกำจร (2545 : 1) ที่กล่าวว่า ตั้งแต่มีการเตรียมตัวเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพ โดยเฉพาะหน่วยงานราชการจนแล้วจนรอดก็ยังไม่มีความหมายไหนประสบผลสำเร็จ ที่เป็นเช่นนี้เพราะปัญหาหลัก ๆ ที่น่าสังเกต คือ เป้าหมายไม่ชัดเจนในการทำระบบ ดำเนินงานข้ามขั้นตอน กระบวนการส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาข้อมูลความจริงอย่างเพียงพอ อีกทั้งขาดประสบการณ์ และไม่เปิดใจหารือร่วมกันปัญหาความไม่ร่วมมือก็ตามมาจากข้อจำกัดของการเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพที่กล่าวมา ประกอบกับเป็นช่วงของการเริ่มต้นของการเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จึงทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานครมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินต์ สว่างศรี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9002 ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบและครูอาจารย์ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประกันคุณภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. สภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

3.1 การจัดทำคู่มือ เพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษา มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดและมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากความจำเป็นในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ซึ่งในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน

ของสถานศึกษา อาริรัตน์ วัฒนสิน (2543 : 18) กล่าวว่า ถ้าต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษา วิเคราะห์หลักสูตร และร่วมมือกับทุกคนรวมทั้งชุมชน แล้วนำมากำหนดเป็นมาตรฐานของสถานศึกษา โดยจัดทำเป็นเอกสารให้ทุกคนได้รับทราบเพื่อใช้เป็นเกณฑ์เทียบเคียงในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ดังนั้นจึงต้องมีการจัดทำเอกสารเพื่อใช้ในการดำเนินงานและเผยแพร่สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายส่งผลให้มีการจัดทำเอกสารจำนวนมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ จรินทร์ รุจิกียรติกำจร (2545 : 1) แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การประกันคุณภาพต้องจัดทำเป็นระบบ หมายถึง มีการจัดทำเอกสารและมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับเอกสาร การจัดทำเอกสารไม่ว่าจะเลือกทำระบบใดก็จะคล้ายหรือเหมือนกันหมดเพราะเป็นหลักการเดียวกันเพียงแต่รูปแบบมักจะปรับตามความเหมาะสมหรือความถนัด ดังนั้นกล่าวได้ว่า สถานศึกษาที่เริ่มเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องมีการจัดทำเอกสารคู่มือการดำเนินงานเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผลการดำเนินงานจึงปรากฏว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการที่มีปัญหาการดำเนินงานมาก ในการจัดทำคู่มือเพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษานั้น อาจเนื่องมาจากการจัดทำเอกสารมีการดำเนินงานหลายขั้นตอน ซึ่งโครงสร้างของระบบเอกสารประกอบด้วยคู่มือคุณภาพ คู่มือวิธีปฏิบัติงาน และเอกสารกำกับการปฏิบัติงาน เป็นต้น และกระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษายังไม่มีระบบหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ประกอบกับต้องดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย กลุ่มที่รับผิดชอบในการจัดทำเอกสาร จะต้องศึกษา ค้นคว้า ทดลอง เกี่ยวกับวิธีดำเนินงานให้มั่นใจก่อนที่จะจัดทำเอกสาร จึงส่งผลให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานดังกล่าวมีปัญหาในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

3.2 การจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบชัดเจน พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยและมีปัญหาในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก การจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบชัดเจนนั้น เป็นปัจจัยที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษา ด้านกระบวนการ จำเป็นที่สถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพจะต้องดำเนินการ และการที่มีสภาพดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากการเป็นช่วงการเริ่มต้นในการเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้ปฏิบัติงาน ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการวางระบบกำกับงานที่ชัดเจน ประกอบกับมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงาน ปฏิรูประบบราชการ และปฏิรูประบบการศึกษา จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดความชัดเจน เรื่องโครงสร้างองค์กรที่จะต้องปรับเปลี่ยนไปตามการปฏิรูประบบราชการ และเรื่องการไม่เข้าใจในการปฏิรูประบบราชการและปฏิรูปการศึกษา นั้น วิจิตร ศรีสอาน (2544 : 9) สรุปไว้ว่า ขณะนี้กลุ่มครูอาจารย์เกิดความสับสนในการปฏิรูประบบราชการและปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากฝ่ายบริหารที่รับผิดชอบไม่ได้ทำความเข้าใจกับระดับล่างทำให้เกิดความไม่ชัดเจนและไม่เชื่อมั่นดังกล่าว และจากที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรใหม่โดยปรับเปลี่ยนจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน และเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการในการปฏิบัติราชการใหม่ ตามโครงสร้างองค์กรที่ปรับเปลี่ยนไป จึงส่งผลให้การดำเนินงานในการจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบชัดเจน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

3.3 การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากตัวครูผู้สอนและผู้บริหาร ยังไม่เห็นความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บริการการศึกษานอกโรงเรียนนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541 : 2) กล่าวว่า นักศึกษาที่เข้ามาใช้บริการการศึกษานอกโรงเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานหลากหลาย ซึ่งต้องได้รับการปฐมนิเทศให้มีคุณสมบัติและรูปลักษณะที่พึงปรารถนาตามจุดประสงค์ของแต่ละหลักสูตร และในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สุมาลี สังข์ศรี (2545 : 54) กล่าวว่า ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยคำนึงถึงความต้องการความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ของผู้เรียน และผลการวิจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ของ ชัย ปองเสงี่ยม (2543 : บทคัดย่อ) พบว่า การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่จัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การดำเนินงานยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนที่เน้นกระบวนการที่หลากหลาย ขาดเทคนิคการสอนที่จะเน้นให้เด็กได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังที่ เกษม วัฒนชัย (2545 : 7-8) กล่าวไว้ว่า การปฏิรูปการเรียนรู้จะต้องเน้นที่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต คือ เรียนเป็น เรียนแล้ว คิดเป็น ทำเป็น เรียนแล้ว คิดดี ทำดี เรียนแล้ว อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และเรียนแล้ว สามารถไปสู่จุดหมายแห่งชีวิตได้ การเรียนการสอนต้องมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย น่าจะมีสาเหตุมาจากตัวครูและผู้บริหารสถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3.4 การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ยังไม่บรรลุถึงหลักการปฏิบัติงานแนวใหม่ตามนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่มุ่งเน้นการบริหารองค์กรแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result – Based Management : RBM) ซึ่งการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์นั้น สถาบันการศึกษาและพัฒนาต่อเนื่องสิรินธร (2546 : 23-25) กล่าวไว้ว่า การบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ตระหนักถึงความสำคัญของงานที่ทำอยู่ว่า ส่งผลต่อปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ เพราะผลงานของเจ้าหน้าที่ทุกคนจะรวมกันเป็นผลสัมฤทธิ์ขององค์กร ทำให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบเป้าหมายของการทำงานชัดเจน มองเห็นความสำเร็จจากการทำงานงานของตนเอง เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานและมีการทำงานเป็นทีม ซึ่งในการทำงานเป็นทีมเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษานั้น อุทุมพร จามรมาน (2543 : 12) ให้แนวคิดว่าจะต้องมีแผนพัฒนานคน

โดยการวิเคราะห์ตนเอง เน้นสาเหตุที่ทำงานไม่ได้ตามเป้าหมาย ถ้าทุกคนมีผลการวิเคราะห์ตนเอง จะสรุปได้ทันทีว่าใครควรปรับปรุงเรื่องอะไร นำมาจัดทำแผนพัฒนาคน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร ให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มผู้สอน ให้สอนได้อย่างมืออาชีพ ทำวิจัย และ บริการทางวิชาการสู่สังคมได้ และกลุ่มบุคลากรผู้สนับสนุนให้สามารถทำงานของตนได้ตามวงจรที่ดี ทำให้ผู้รับบริการพอใจ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 :17) ที่กำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงานเป็นทีมไว้ว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นเรื่องของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาที่จะต้องร่วมกันทำงานอย่างมีระบบอย่างต่อเนื่อง และมีความเชื่อมโยงระหว่างภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษา ดังนั้นจากผลการศึกษาที่พบว่า การทำงานเป็นทีมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารและครูผู้สอนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ยังมิได้ดำเนินการตามระบบบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างครบวงจร หรือไม่ได้รับการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ หรือพัฒนาโดยขาดการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของตนเองและองค์กร เพื่อส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีม

3.5 การกำหนดกรอบความคิดในการกำหนดตัวบ่งชี้ในมาตรฐานผู้เรียน มีปัญหาในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการกำหนดกรอบความคิดเพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ในมาตรฐานผู้เรียนนั้นเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินงานหลายขั้นตอน ยิ่ง กิริติบุรณะ (2544 : 4) กล่าวไว้ว่า มาตรฐานการศึกษาและการกำหนดตัวบ่งชี้ มิได้มีการกำหนดเป็นสูตรสำเร็จที่ผู้ใดจะหยิบฉวยไปใช้ได้ทันที แต่จะต้องมีการพิจารณาพิจารณาความเป็นไปได้ โดยชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทุกฝ่าย ที่สำคัญมาตรฐานการศึกษาจะต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานศึกษา และขึ้นอยู่กับศักยภาพของสถานศึกษาภายใต้บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นสำคัญ ดังนั้นจากสภาพการดำเนินงานที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องเข้าใจทั้งศาสตร์และศิลป์ จึงจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการกำหนดกรอบความคิดในการกำหนดตัวบ่งชี้ในมาตรฐานผู้เรียน มีปัญหาในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ของ สิริลักษณ์ ค้อชากุล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องการควบคุมคุณภาพการศึกษาในระบบประกันคุณภาพการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การจัดทำมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนจัดทำมาตรฐานเพียงอย่างเดียว เนื่องจากยังขาดความชัดเจนในการดำเนินงาน จึงกล่าวได้ว่า การกำหนดกรอบความคิดในการกำหนดตัวบ่งชี้ในมาตรฐานผู้เรียนเป็นเรื่องที่ยู่ยาก สถานศึกษาจะต้องยึดกรอบมาตรฐานกลางเป็นหลักในการดำเนินการ และการกำหนดกรอบแนวคิด จะต้องสอดคล้องกับสภาพความต้องการของ ผู้เรียน ผู้ปกครอง สังคม ชุมชนและท้องถิ่น โดยข้อมูลดังกล่าวได้มาจากการวิเคราะห์ห้องระบอบ ภารกิจ และขอบข่ายงานของสถานศึกษาแล้วนำมา กำหนดเป็นกรอบความคิดในการกำหนดตัวบ่งชี้มาตรฐานผู้เรียนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ดังที่ ปาน กิมปี (2545 : 128) ได้กล่าวถึง การกำหนดมาตรฐานการศึกษานอกระบบไว้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษา เป็นการกำหนดเกี่ยวกับระดับของปริมาณและคุณภาพที่พอใจของ ผู้เกี่ยวข้อง

กับการศึกษาโดยการอิงเกณฑ์ (Criteria reference) สามารถกำหนดโดยผู้รู้ ผู้ชำนาญการ และผู้ปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ร่วมพิจารณาหรือการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำ ที่ทุกฝ่ายสามารถยอมรับได้ เมื่อได้เกณฑ์มาตรฐานแล้วควรได้มีการทดสอบความเป็นไปได้ของเกณฑ์และความเหมาะสมของเกณฑ์ก่อนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งในการดำเนินงานพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก วิเคราะห์ได้ว่า อาจเนื่องมาจากผู้ปฏิบัติงานขาดทักษะในการทำงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม และอาจขาดความรู้ความเข้าใจรวมทั้งขาดความชัดเจนในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

3.6 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจ การประกันคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ซึ่งในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษานั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541 : 17) กล่าวว่า เนื่องจากระบบคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการปฏิรูประบบการทำงานใหม่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนข้อกังวลที่อาจเกิดขึ้นได้ คือ การปฏิบัติเกินกว่าเหตุ หรือเกินความจำเป็น ดังนั้น การฝึกอบรมให้มีความรู้ในข้อกำหนดของระบบคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารต้องมีความเข้าใจที่ดีและถูกต้องเพราะจะต้องเป็นที่ปรึกษาของครู ซึ่งกรมวิชาการ (2539 : 10) กำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างความพร้อมไว้ว่า จะต้องสร้างจิตสำนึกในการทำงาน พัฒนาให้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาด้านความรู้ พัฒนาการทำงาน และมีระบบการประเมินตนเอง การดำเนินงานในการเตรียมความพร้อมเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการโดย ผู้มีความรู้ ความชำนาญ มีเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ จึงจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย อาจมาจากผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ในการทำงาน ขาดเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ หรือยังไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเท่าที่ควร จึงพบว่า มีการดำเนินงานในด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษายู่ในระดับน้อย

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาจำแนกตามสถานภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคล ดังนี้

4.1 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของผู้บริหารและครูผู้สอน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านตำแหน่ง ระหว่างตำแหน่งผู้บริหารและตำแหน่งครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาต้องใช้การดำเนินงานโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนต้องมาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษา รวมทั้งร่วมรับผิดชอบชื่นชมในผลสำเร็จของงานที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษาค้นคว้าที่กำหนดไว้ว่า ผู้บริหาร

และครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโดยรวมแตกต่างกัน แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกาย บัตรศิริมงคล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตพุทธมณฑลอีสาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และคณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับจังหวัด เห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและเป็นรายขั้นตอนไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านตำแหน่งของบุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 2 ด้าน คือ ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา มีสภาพการดำเนินงานสูง ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า ด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา มีสภาพการดำเนินงานสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงดาว ทองผ่อง (2545 : 108) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสรุปได้ว่าการที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานเป็นรายด้านแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานในแต่ละด้าน มีขั้นตอน และวิธีดำเนินงานที่แตกต่างกัน เช่น ในขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานการศึกษา จำเป็นต้องใช้กระบวนการและเทคนิคในการบริหารงาน ตลอดจนวิสัยทัศน์ในการบริหารงานอย่างชัดเจน เพราะเป็นขั้นของการเริ่มต้น จะต้องสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบทุกด้านที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อนำมากำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงานสูงกว่าครูผู้สอน และมีอำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินงานและแก้ไขปัญหาความขัดข้องในการดำเนินงานของสถานศึกษา ประกอบกับผู้บริหารปฏิบัติงานโดยยึดกรอบ แนวปฏิบัติและวิธีการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนด จึงมีความเห็นว่า ขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานการศึกษามีสภาพการดำเนินงานสูง ส่วนครูผู้สอนมีความเห็นว่า ขั้นตอนการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา มีสภาพการดำเนินงานสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการสอนตามแนวทางที่ผู้บริหารกำหนด หรือวางนโยบายแนวปฏิบัติไว้ จึงต้องมีความรับผิดชอบสูงในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กล่าวได้ว่า ครูผู้สอนเป็นผู้มีนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งในขั้นตอนการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาเป็นขั้นตอนของภาคปฏิบัติ ซึ่งครูผู้สอนมีบทบาทและความสำคัญมากในขั้นตอนนี้ ครูผู้สอนจึงมีความเห็นว่า ขั้นตอนการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา มีสภาพการดำเนินงานสูงกว่าการกำหนดมาตรฐานการศึกษา จึงสรุปได้ว่า จากลักษณะของงานและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันนั้น ส่งผลให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานแตกต่างกัน

4.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีระดับวุฒิการศึกษาต่างกัน ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้ง 2 ด้าน โดยผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้ง 2 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย ตริเล็ก (2542 : 186) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบ ISO 9000 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงจะเป็นผู้ที่ได้รับการอบรม สั่งสมพัฒนาทักษะในด้านความรู้ความคิดมากกว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า ส่งผลให้ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันจะเป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเองต่างกันด้วย ดังนั้น ลักษณะการคิดวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานและปัญหาต่าง ๆ จึงแตกต่างกัน ส่งผลให้ผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันด้วย

4.3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ต่างกัน ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี 10-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวาลิต ศรีพวงผกาพันธ์ (2543 : 104) ซึ่งได้ศึกษาระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพของโรงเรียน เฉพาะด้านการประกันประสิทธิภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีประสบการณ์ต่างกันจะมีการสั่งสมองค์ความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงานต่างกันจึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกันด้วย

4.4 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน ระหว่างผู้มีบุคลิกภาพแบบ A และผู้มีบุคลิกภาพแบบ B พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงดาว ทองผ่อง (2545 : 108) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

สภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และผลการศึกษาครั้งนี้ ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ เกศนา พันทาเดช (2543 : 89) ที่ได้ศึกษา ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกำแพงนครเวียงจันทร์ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งผลการเปรียบเทียบทักษะในการบริหารงาน พบว่า ผู้บริหารที่มี บุคลิกภาพแบบ ก (Type A) กับผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ ข (Type B) มีทักษะทางเทคนิค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 จึงกล่าวได้ว่า การที่บุคคลมีบุคลิกภาพต่างกันอาจ จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันหรือแตกต่างกันได้ ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคล ที่แสดงออกส่งผลต่อความคาดหวังหรือความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน โดย นวลละออ สุภาผล (2527 : 147) กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมที่สำคัญ ๆ ในชีวิตได้ถูกชี้นำโดยระบบต่าง ๆ ของ บุคลิกภาพที่เข้ามาทำงานร่วมกัน ผู้ที่ปรับตัวไม่ได้ หรือไม่มีความสุข เพราะปัญหาเกิดจากการ พัฒนาเพียงด้านเดียวของบุคลิกภาพขาดการปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ทำให้บุคลิกภาพได้รับความกระทบ กระเทือนขาดความสมดุลสมผล ดังนั้นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานจะต้องเป็นผู้ที่ปรับตัว ได้ดีส่งผลให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีตามไปด้วย เมื่อพิจารณาเรื่องบุคลิกภาพของบุคคลที่จะส่งผล ต่อการปฏิบัติงานพบว่า ในส่วนของการปฏิบัติงานราชการนั้น จะมีระเบียบกฎเกณฑ์แนวทางและ วิธีปฏิบัติงาน อำนาจหน้าที่ การบังคับบัญชา กำหนดไว้อย่างชัดเจน ผู้ที่ปฏิบัติงานประกันคุณภาพ การศึกษานั้นจะพบว่า มีลักษณะงานหลากหลายที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถที่จะเลือกรับผิดชอบ ในงาน ด้านที่ตนเองชอบและมีความถนัด เพราะเป็นการทำงานโดยกระบวนการกลุ่ม และการมีส่วนร่วม จากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผลสำเร็จของชิ้นงานส่วนใหญ่เป็นผลงานที่เกิดจากกลุ่มและมีลักษณะของ การทำงานเป็นทีมเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ผู้ที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน สามารถที่จะปรับตัวเพื่อให้ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกันจึงมี ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผล การวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียด ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการ พัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายด้านพบว่า มีสภาพการดำเนินงาน และปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญใน การปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว แม้จะเป็นขั้นตอนการเริ่มต้น ในการพัฒนาเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาก็ตาม แต่ส่งผลให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานและ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนัก เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และเล็งเห็นถึงความสำคัญในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา นับว่าเป็นสิ่งที่ดี ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและควรมีการประเมินผล เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

2. การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ดำเนินการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษายังไม่ส่งผลโดยตรงกับผู้เรียน สมควรที่ผู้บริหารและครูผู้สอน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องเร่งดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการสร้างทีมงานให้เป็นทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วม และควรมีการพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้สัมพันธ์กัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสถานศึกษาต่อไป ในเรื่องการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษาพบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย สมควรที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการเตรียมความพร้อม โดยหาวิธีการชี้แจงทำความเข้าใจ โน้มน้าวจิตใจ สร้างศรัทธา เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนได้รับรู้และตระหนักถึงความจำเป็นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบเพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินงานให้ครบทั้ง 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษา
2. ควรมีการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาอื่นโดยศึกษาจากตัวแปรที่น่าสนใจและคาดว่าจะส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เช่น การทำงานเป็นทีม วัฒนธรรมองค์กร วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพระบบอื่น ที่มีความเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา
ภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2541 ก). การพัฒนาสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน
เข้าสู่มาตรฐานคุณภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์เกษตรกรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2541 ข). การประกันคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2542). แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2543, มีนาคม). "21 ปีกรมการศึกษานอกโรงเรียน," การศึกษานอกโรงเรียน. 3 (4) :
7 – 10.
- _____. (2544). แนวปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ของสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน.
กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมปฏิบัติการ.
- _____. (2545). คู่มือดำเนินการจัดตั้งระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2546). คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนแนวใหม่. กรุงเทพฯ :
ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2545 ก). ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา : กรอบและ
แนวทางการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. เอกสารชุดการประกัน
คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำดับ 1.
- _____. (2545 ข). แนวทางการจัดทำระบบสารสนเทศสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว. เอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ลำดับ 2.
- _____. (2545 ค). แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. เอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำดับ 4.
- _____. (2544). วิชาการวิวัฒน์ : 49 ปี กรมวิชาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2540). ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2539). การบริหารระบบคุณภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- กรมสามัญศึกษา. (2542). ระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐาน
คุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. การประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.
- เกศนา พันทาเดช. (2543). การศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในเขตกำแพงนครเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกษม วัฒนชัย. (2545). การปฏิรูปการศึกษาไทย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์. (2543). การศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์. ค.ม.
(การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
ถ่ายเอกสาร.
- เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. (2540). การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
อาชีวศึกษาเอกชน. กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ด.(บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- คำปุ่น ภูเงิน. (2544). การปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ. กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- จรินทร์ รุจิเกียรติกำจร. (2545). การประกันคุณภาพ. แหล่งที่มา : www.uac.kku.ac.th/qa/go.
Html 11k.
- จินดารัตน์ ทองประไพ. (2539). พฤติกรรมเกี่ยวกับสุขภาพกาย สุขภาพจิต การปฏิบัติงาน
และมนุษย์สัมพันธ์ของพยาบาลโรงพยาบาลตำรวจ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- จรัส นองมาก. (2545, กุมภาพันธ์). "การประกันคุณภาพภายนอก," *สานปฏิรูป*. 4 (47) :
45 – 46.
- _____. (2544). การประเมินคุณภาพภายนอกโดย สมศ. เป็นเรื่องน่ากลัวจริงหรือ?. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : www.onesqu.or.th/knowledge interview.
- จำรูญ เรืองขจร. (2543, ตุลาคม). "การประกันคุณภาพการศึกษาจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริงใน
เชิงประจักษ์," *วารสารวิชาการ*. 3 (10) : 41-51.

- จำเริญ ใจสำคัญ. (2542). การปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
สุรินทร์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จิรศักดิ์ จันทรวงษ์โชติ. (2538). การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา
ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- ฉลอง ภิรมย์รัตน์. (2521). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ประจักษ์การพิมพ์.
- ชวลิต ศรีพวงผกาพันธุ์. (2543). ระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการ
ศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม. รายงานการ
ศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชัชวาล ป้อมไชยา. (2542). การดำเนินการบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชัย ปองเสงี่ยม. (2543). การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ถ่ายเอกสาร.
- ดวงดาว ทองผ่อง. (2545). สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ดิเรก พรสีมา. (2543). การประกันคุณภาพ และมาตรฐานโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาไทย.
กรุงเทพฯ : ส. รุ่งทิพย์.
- ทพวงมหาวิทยาลัย. (2541). การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทำเนียบ มหาพรหม. (2543). การติดตามการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพ
การศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ถ่ายเอกสาร.

- ทีมการศึกษา. (2545, 28 ธันวาคม). “ผ่านไปอีก 1 ปีของ กศน. : ยังไม่ตายแต่ก็เกือบไม่ได้โต,” เดลินิวส์. หน้า 10.
- ธนาคม สุนทรชัยนาคแสง. (2544, มกราคม-กุมภาพันธ์). “คุณภาพกับมาตรฐานต้องก้าวไปด้วยกัน,” เพื่อการบริหารคุณภาพ *For Quality*. 7 (41) : 82-84.
- ธเนศ คิดรุ่งเรือง. (2539). *การประกันคุณภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. (2539). *การพัฒนาบุคลากรผู้นำและผู้บริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : แม็ค เนท์ พรินต์ติ้งเซ็นเตอร์ .
- นงลักษณ์ ยุทธสุทธิพงศ์.(2543). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครราชสีมา*. นครราชสีมา : กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักงานพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11. ถ่ายเอกสาร.
- นวลละออง สุภาพล. (2527). *ทฤษฎีบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประมวลศิลป์.
- เนตร เตโช. (2542). *การควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535) *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสน์.
- ประกาย บัตรศิริมงคล. (2544). *การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตพุทธมณฑลอีสาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ประดิษฐ์ ศิริเดช. (2541,กรกฎาคม). “การประกันคุณภาพการศึกษา”, *วารสารครูเชียงราย*.(193) : 34-36.
- ประสิทธิ์ เขียวศรี. (2543). *การประกันคุณภาพ*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.seameo.org/v11/articles/assurance.htm.
- ปาน กิมปี. (2545). “เกณฑ์มาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน”, ใน *รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 6*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา,

- ปัญญา ปรางค์ทอง. (2545). สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. สารนิพนธ์. กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ปริญญ จริยวิทยานนท์. (2545, กรกฎาคม), "การประกันคุณภาพศึกษานอกระบบ"
วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. 6 (7) : 22 – 27.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี. ถ่ายเอกสาร.
- พินิจ รัตนสุขจิตต์. (2544). ศึกษาศักยภาพในการปฏิบัติงานของนักวิชาการศึกษา
สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ เขตการศึกษา 12. ปรินิพนธ์. กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- มาลี รัชตะนาวิน, ศึกษาพิเศษ 8. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประทุมทิพย์ ศรีเมือง เป็นผู้สัมภาษณ์,
ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2543.
- ยุพา วิริภิมย์กุล. (2545). ศึกษาศักยภาพในการปฏิบัติงานของนักวิชาการศึกษา สำนักงานคณะ
กรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สารนิพนธ์. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยิ่ง กิริติบุรณะ. (2544). หน้าที่และบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542. เอกสารประกอบการอบรม ม.ป.พ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์.
- รัตนา พุ่มไพศาล.(2536).ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษานอกระบบ. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- รัตนา เทพดลไชย. (2528).บุคลิกภาพของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วัดด้วย อี พี พี เอส.
วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การวิจัยทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา เอี่ยมสุวรรณ.(2543). การปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.

- รุ่ง แก้วแดง. (2545) การประกันคุณภาพการศึกษาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ผู้เรียนเป็นสำคัญ. เอกสารสรุปการบรรยายการสัมมนาเชิงปฏิบัติการโครงการขยายผลการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับสำนักงาน/ศูนย์/ศูนย์การศึกษานอกสถาบัน. ถ่ายเอกสาร. ม.ป.พ.
- _____. (2544). *ประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ล้วน สายยศ. (2535 กันยายน-ธันวาคม.). "เทคนิคการวัดบุคลิกภาพ", *วารสารการวัดผลการศึกษา* 14 (41) : 68-69.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). *หลักในการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2538, กุมภาพันธ์ – มีนาคม). "คำเฉลยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้," *ข่าวสารการวิจัยการศึกษา*. 18 (3) : 15
- วิชัย ดรีเล็ก. (2542). *ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบบริหาร ISO 9000 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2544, มกราคม). "การประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับประเทศไทย : ประสพการณ์และแนวคิด," *จุลสาร สมศ.* (ออนไลน์) ฉบับที่ 6 แหล่งที่มา : www.oese.or.th/magazine/6/2.html.
- วิจิตร อาวะกุล. (2539). *บุคลิกภาพ เทคนิคและหลักการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันชัย ศิริชนะ. (2537). *การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2541). *แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- วณิ ธรรมสุริยะ. (2545). *บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรชัย จัตรวิริยะชัย. (2538). *ยกเครื่องเรื่องการบริหาร*. กรุงเทพฯ : เอช.เอ็น.กรุ๊ป .
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3. (2545). *แผนกลยุทธ์ ปีงบประมาณ 2546 – 2549*. เอกสารประกอบคำบรรยาย. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2544). *สรุปผลการดำเนินงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน ประจำปีงบประมาณ 2543*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญดี.

- ศิริรัตน์ ทิวะศิริ. (2543, มกราคม). "การประกันคุณภาพการศึกษา : ประกันการพัฒนาคุณภาพคน," ใน การศึกษานอกโรงเรียน. 4 (4) : 36 – 37.
- สงบ ลักษณะ. (2544, พฤษภาคม). หรือการให้สถานศึกษามีมาตรฐานใกล้เคียงกันจะเป็นเพียงความเพ้อฝัน" (ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.oec.or.th/article/index 1. Html.
- _____. (2544, 21 ธันวาคม). การวัดและการประเมินตามสภาพจริง. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.moe.go.th/main 2/article/article – sagob / assess. htm.
- _____. (2541, สิงหาคม). "แนวทางประกันคุณภาพการศึกษา," ข้าราชการครู. 18 (6) : 2 – 7.
- _____. (2545, มกราคม). แนวคิดบางประการเรื่องการประเมินคุณภาพสถานศึกษา. แหล่งที่มา : www.moe.go.th/main 2/article/article- segob/article 45_3 htm.
- สถาบันการศึกษาและพัฒนาต่อเนื่องสิรินธร. (2546). การศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน. รายงานการวิจัย : ม.ป.พ.
- สมเกียรติ สุทธิรัตน์. (2543). ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สมกุล ถาวรกิจ. (2543). รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ. ปรินทิพ. กศ.ด.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมจิตร แก้วนาค. (2543). การพัฒนาการศึกษาความเป็นไปได้ของระบบประกันคุณภาพการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมของกองทัพอากาศ. ปรินทิพ. กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชั้น เจนจตุรงค์. (2542). แรงจูงใจในการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาในวิทยาลัยพณิชยการ สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินทิพ. กศ.ม.(ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชัย ละครวณ. (2544). การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดยโสธร. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2526). การบริหารงานบุคคลยุคใหม่. กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ สินธุระเวช. (2540, เมษายน). "การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน," การศึกษากรุงเทพมหานคร. 20 (7) : 4 – 12.

- สมศักดิ์ สันธะเวชชัย. (2541, พฤษภาคม). "การประกันคุณภาพการศึกษา." *การวัดผลการศึกษา*. 20 (58) : 5 – 58.
- _____. (2542). *มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สมหมาย วงศ์พรหม. (2543, พฤษภาคม). "การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (3). *ปฏิรูปการศึกษา*. 2 (34) : 18 –21.
- สมบูรณ์ ฐาสนันท์. (2539). *การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12*. ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สยาม สุ่มงาม. (2541). *กระบวนการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2543). *การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร . (2544). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ : สกายบุ๊กส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- _____. (2543). *มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : บางกอกบล๊อค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- _____. (2541). *แนวดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). (2544). *การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2545). *กรอบการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2541). *แนวดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). การประกันคุณภาพการศึกษา เล่มที่ 1. แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2539). รายงานการวิจัยการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2538. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). “ปฏิรูปการศึกษาก้าวหน้าอย่างมั่นใจ” กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2540). นโยบายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สิริลักษณ์ ค้อชากุล. (2544). การควบคุมคุณภาพการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2539). “ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา,” เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2521). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุจินต์ สว่างศรี. (2542). วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9002 ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา. . วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สุดา ทัพสุวรรณ. (2541). หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา. เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาการบริหารการศึกษา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). การจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สุพรรณ กิ่งมิ่งแอ. (2543). การปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารระบบคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัฒน์ พรหมวัง. (2542). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- สุรัชย์ วังบุญคง. (2543). ศึกษาการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรศักดิ์ ศรีปาน. (2542). ศึกษาสภาพการจัดการอาชีวศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนตามแนวดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพ ประเภทช่างอุตสาหกรรมเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพล ศรีตัน. (2543). การประเมินการบริหารโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สุรัช เปาเพิ่ม. (2544). การสร้างแบบประเมินมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มศรีนครินทร์. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรียา มะโยธี. (2544). การดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544, สิงหาคม). "การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา". จุฬารวิจัย. 20 (4) 14 – 20.
- โสภา ขปิลมัทน์. (2539, ตุลาคม – ธันวาคม). "บุคลิกภาพ : ความสำคัญแนวการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์," ราชบัณฑิตยสถาน. 22 (.1) 57 – 84.
- อัจฉรา วงษ์พัฒนามงคล. (2533). ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อังคณา วสุวรรณ์. (2544). "แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก", ใน เอกสารวิชาการ ลำดับที่ 4/2544. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- อารีรัตน์ วัฒนสิน. (2543, ธันวาคม). "ประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานเก่าที่จัดระบบใหม่", วิชาการ. 3 (12) : 18.
- อุทุมพร จามรมาน. (2543). "การประกันคุณภาพการศึกษาระดับพื้นฐาน", ใน เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาระดับพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพ วิชาการ.
- เอมอร จังศิริพรปกรณ์. (2543, กรกฎาคม-ธันวาคม). "ดัชนีบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษา : แนวคิดเบื้องต้นในการศึกษาและการพัฒนาตัวบ่งชี้", วิทยาลัยศรีสเทียณ. 5 (2) : 4-25.

- Atria, Joseph P. (1999). *The effect of the Illinois quality assurance and improvement Planning Process on Chicago public school teacher attitudes toward school improvement*, Dissertation, Ed.D. (Educational Administration) Illinois : Graduate School The Northern Illinois University.(Online). 60 (12 A) Available : [http : // thailis. Uni. Net. Th / dao](http://thailis.Uni.Net.Th/dao); Dissertation, Abstracts Internationals ; Pub Number AA 19955750.
- Bacon, Marc William. (1999). *Student perceptions of the implementation of standard – based Education*, Dissertation Thesis, Ph.D. (Curriculum and Instruction). Denver : Graduate School The University of Denver. (Online). 60 (09A) Available [http : // thailis uninet. The / dao](http://thailis.uninet.The/dao); Dissertation Abstracts International ; Pub Number AA 19942407.
- Cronbach, Ler J. (1974). *Essentials of Psychology Testing*. New York : Harpess and Rowl.
- Friedman, Meyer and Rosenman,(1974), *Ray H Type A Behavior & Heart*. New York : Knopf.
- Msolla, Joher Jermiah. (1999). "Assessing Administrative Skills and Knowledge of Teacher'College Principles in Tanzania," *in Dissertation Abstracts International – A. (CD-ROM)*. 33 (01) : 1993 Available : UMI : Dissertation Abstracts (1995, February).
- Hager, Pual. (1997). "Quality Assurance in VET," *Review of Research*. Leabrook.
- Harper. John Raymond. (1999). "The role of teams in quality assurance and improvement Planning in two Illinois middles schools," *Dissertation Abstracts International*. Pub Number AA 19960416Illinois : The Illinois State University. (Online). 61 (01A). . Dissertation. Ed.D. (Educational Administration).
- Krejice, Robert V. and Morgan, W. Daryle. W. (1970, Autumn). "Determining Sample Size for Research Activities," *Educational and psychology Measurement*. 30 (3) : 607 – 610.

ภาคผนวก

แบบสอบถามการวิจัย

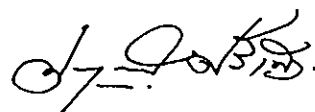
เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 1-4
 2. แบบสอบถามชุดนี้ มีจำนวน 44 ข้อ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน 3 ข้อ
ตอนที่ 2 บุคลิกภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน 7 ข้อ
ตอนที่ 3 สภาพการดำเนินงานและปัญหา	จำนวน 34 ข้อ

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 3. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร
 4. คำตอบทุกข้อของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งในความสำเร็จของงานวิจัยครั้งนี้ และการตอบคำถามจะไม่มีผลกระทบประการใดต่อการปฏิบัติงานของท่าน
- ขอความกรุณาจากท่านโปรดตอบคำถามตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์
ในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียนกรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เมื่อตอบแบบสอบถามครบถ้วน
สมบูรณ์แล้ว โปรดส่งคืนผู้วิจัยตามกำหนดเวลาด้วย
- ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง)

นิสิตปริญญาโท ภาคพิเศษ สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ตำแหน่ง
 - () ผู้บริหารสถานศึกษา
 - () ครูผู้สอน
2. วุฒิการศึกษา
 - () ปริญญาตรี
 - () สูงกว่าปริญญาตรี
3. ประสบการณ์ปฏิบัติงาน
 - () ต่ำกว่า 10 ปี
 - () 10-20 ปี
 - () 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพแบบ A และแบบ B

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ต้องการทราบลักษณะพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของท่าน

ขอให้ท่านพิจารณาความหมายของคำต่อไปนี้ทั้งเจ็ดข้อ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องตัวเลขที่ตรงกับพฤติกรรมของท่านมากที่สุด ซึ่งประมาณค่า ดังนี้

ช่องเลข 1 หมายถึง ไม่เคยประพฤติเช่นนั้น	ช่องเลข 2 หมายถึง ประพฤติบ้าง
ช่องเลข 3 หมายถึง ประพฤติเป็นบางครั้ง	ช่องเลข 4 หมายถึง ประพฤติก่อนข้างบ่อย
ช่องเลข 5 หมายถึง ประพฤติบ่อยครั้ง	ช่องเลข 6 หมายถึง ประพฤติบ่อยครั้งมาก
ช่องเลข 7 หมายถึง ประพฤติเกือบทุกครั้ง	ช่องเลข 8 หมายถึง ประพฤติทุกครั้ง

ตัวอย่าง

0. ไม่เร่ร่อน	✓	2	3	4	5	6	7	8	เร่ร่อนเสมอ
จากตัวอย่าง : ☼ ท่านขีด ✓ ในช่องเลข 1 แสดงว่า ท่านเป็นบุคคลที่ <u>ไม่เคย</u> เร่ร่อนในการทำงาน									
☼ หากท่านขีด ✓ ในช่องเลข 3 แสดงว่า ท่านเป็นบุคคลที่ <u>เร่ร่อนเป็นบางครั้ง</u> ในการทำงาน									
☼ ถ้าท่านขีด ✓ ในช่องเลข 8 แสดงว่า ท่านเป็นคน <u>เร่ร่อนและเร่ร่อน</u> ในการทำงาน <u>ทุกครั้ง</u>									

1. ไม่ค่อยตรงเวลา	1	2	3	4	5	6	7	8	ไม่เคยผิดนัด
2. ไม่ชอบแข่งขันกับใคร	1	2	3	4	5	6	7	8	ชอบแข่งขันกับคนอื่น
3. ไม่เร่ร่อน	1	2	3	4	5	6	7	8	เร่ร่อนเสมอ
4. ทำงานทีละอย่าง	1	2	3	4	5	6	7	8	ทำงานหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน
5. ทำงานช้า ๆ	1	2	3	4	5	6	7	8	ทำงานอย่างรวดเร็ว
6. แสดงออกทันทีเมื่อมีความรู้สึก	1	2	3	4	5	6	7	8	เก็บความรู้สึกไว้
7. มีความสนใจหลากหลายนอกเหนือจากงานที่ทำ	1	2	3	4	5	6	7	8	มีความสนใจบางอย่างนอกเหนือจากงานที่ทำ

กรอบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ขั้นตอนการควบคุมคุณภาพการศึกษา มีกรอบในการดำเนินงานโดยสรุป ดังนี้

1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร โดยจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย นำมากำหนดกรอบความคิด กำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายแล้วกำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ และจัดหาทรัพยากรที่ต้องการใช้ การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การมอบหมายหน้าที่ผู้รับผิดชอบร่างมาตรฐานการศึกษาด้านต่าง ๆ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำไปทดลองใช้ ตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนาแล้วจัดทำเป็นมาตรฐานของสถานศึกษา ประกาศใช้และเผยแพร่ต่อไป

2) การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้โดยการ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ คือ การจัดทำข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระหว่างสถานศึกษากับชุมชน การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา การจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษา และการจัดระบบการทำงานเพื่อพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ คือ การกำหนดแผนปฏิบัติงานประจำปี ตามกรอบของแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การร่วมกันตรวจสอบทบทวนคุณภาพการจัดการศึกษา ทบทวนพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ การตรวจติดตามคุณภาพ คือ การจัดตั้งคณะผู้ตรวจติดตามภายใน เพื่อวางกรอบการประเมิน การจัดทำเครื่องมือ จัดเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลการดำเนินงานเพื่อประเมินตนเอง การจัดทำเอกสารรายงาน ประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน เพื่อเตรียมพร้อมรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

ข้อ	การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับการดำเนินงาน					ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
27.	มีการบันทึกสิ่งทีประสบความสำเร็จ และสิ่งที่ไม่เป็นตามที่คาดหวัง										
28.	มีการจัดทำรายละเอียดสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อประเมินตนเอง										
29.	3) การตรวจติดตามคุณภาพ มีเครื่องมือในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ง่าย สะดวก และเป็นที่ยอมรับ										
30.	มีการแต่งตั้งคณะผู้แทนเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่อง										
31.	มีการจัดทำแผนตรวจสอบและทบทวนการปฏิบัติงานทุกระดับ										
32.	มีการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ										
33.	การเขียนรายงานมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน สรุปผลการประเมิน และการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต										
34.	มีการเสนอรายงานประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง										

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ที่ ศธ 0519.12/5464

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นายปาน กิมปี ศึกษานิเทศก์ ระดับ 9 นางสาวอังคณา วสุรวงศ์ ศึกษานิเทศก์ ระดับ 9 และ นายทวีศักดิ์ วิศิษฎางกูร ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แบบสอบถาม ให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ กระจ่าง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3912210 มือถือ 02-7486208 กด 1

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731,5618

ที่ ศธ 0519.12/5863

วันที่ 2 สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนา แสงศักดิ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการศึกษาสภาพการดำเนินงานและ ปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แบบสอบถาม ให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์ทัศนา แสงศักดิ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/ 5 465

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒ สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ จังหวัดสงขลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ปรีชา จันทรมณี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม ให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3912210 มือถือ 02-7486208 กด 1

ที่ ศธ 0519.12/5941

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 1

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนา เครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 1 ดังเอกสารที่แนบ เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอบความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง ได้เก็บข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3912210 มือถือ 02-7486208 กด 1

ที่ ศธ 0519.12/ 5541

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 2

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 2 ดังเอกสารที่แนบ เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3912210 มือถือ 02-7486208 กด 1

ที่ ศธ 0519.12/ 5441

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ สิงหาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 3

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนา เครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 3 ดังเอกสารที่แนบ เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง ได้เก็บข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3912210 มือถือ 02-7486208 กด 1

ที่ ศธ 0519.12/ 5941

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

// สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 4

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนา เครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 4 ดังเอกสารที่แนบ เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง ได้เก็บข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3912210 มือถือ 02-7486208 กด 1

ที่ ศธ 0519.12/ 6/89

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

19 สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี ฤชานธิ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 8 คน และครูผู้สอน จำนวน 22 คน ในโรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ ดังเอกสารที่แนบ เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจะกรุณามิหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูล กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3912210 ต่อ 113 มือถือ 02-7486208 กด 1

ที่ ศธ 0519.12/ 5959

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 1

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 1 ดังเอกสาร ที่แนบ ตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง ได้เก็บข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3912210 มือถือ 02-7486208 กด 1

ที่ ศธ 0519.12/ 5555

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุมนวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 สิงหาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 2

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 2 ดังเอกสารที่แนบ ตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตเคราะห้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3912210 มือถือ 02-7486208 กด 1

ที่ ศธ 0519.12/ 5959

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 3

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 3 ดังเอกสารที่แนบ คอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ วัฒนพงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-3912210 มือถือ 02-7486208 กด 1

ที่ ศธ 0519.12/5959

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 สิงหาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตออกระเบียบเพื่อการศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 4

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์มารศรี สุธานี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิติมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เขต 4 ดังเอกสารที่แนบ ตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตระเบียบ ได้โปรดพิจารณาให้ นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัทพ์ 02-3912210 มือถือ 02-7486208 กด 1

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางประทุมทิพย์ ศรีเมือง
วัน เดือน ปีเกิด	6 ตุลาคม 2497
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	36/69 หมู่บ้านเมืองงาม 2 ซอย ลาซาล 61 สุขุมวิท 105 เขต บางนา กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	หัวหน้าฝ่ายสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง กองการเจ้าหน้าที่ สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2510	ประถมศึกษา จากโรงเรียนดาราคาม
พ.ศ. 2515	มัธยมศึกษา จากโรงเรียนมัธยมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร
พ.ศ. 2524	ครุศาสตรบัณฑิต ค.บ. (นาฏศิลป์) จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ